

Kungl Utrikesdepartementet

Avd: 5

Grupp: 2

Mål: En^I

Efterforskning av

Raoul Wallenberg.

1947, jan. - juni

3.

Avskrift bhj..

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Grafström/SW

Env. Hägglöfs återresa
till Moskva

STOCKHOLM 31 1977		
N:o 3	Chiffer	BIL.
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MAL. Ea 1

Original se P 9 Moskva.

Légation Suède

Moskva

Hägglöf beräknas återvända mitt
månaden Edert 273.

Cabinet.

exp. den 3.1 kl 1545.

Moskva den 30 december 1946.

ang. Raoul Wallenberg.

HP 80 Nr 555

646 B. 22.12.46.

Strängt förtroligt.

Mr. Bergall: 12/12/46
Mr. von Kottow
Dr. M.
26 655
P 2 Bu
Eders Excellens.

ca 75 pml.
Vid besök den 27 dennes hos Madame Kollontay förstod jag av henne, att minister Tchernychev underrättat Utrikesministeriet om att Wallenberg-fallet icke påverkat de svensk-ryska relationerna, som nu vore bättre än någonsin och alltjämt förbättrades. På vilka upplysningar i Stockholm Tchernychev baserar sin nämnda uppfattning, som otvivelaktigt är synnerligen glädjande, undandrar sig mitt bedömande, men jag har av senast hitkomna svenska tidningar (av den 18 dennes) kunnat konstatera, att fallet Wallenberg icke för närvarande är föremål för behandling i svensk press.

Såsom minister Hägglöf redan tidigare under hand framhållit i Stockholm, äro utsikterna att uppnå resultat i detta egendomliga fall ringa, försåvitt man icke har något att sätta bakom sina demarcher. Då den svenska presskampanjen synes ha ebbat ut, förefaller det mig nu knappast vara ett gynnsamt ögonblick att åter uppsöka vederbörande här i saken. Däremot vore det måhända på sin plats, att jag eller minister Hägglöf, om han då återkommit, den 16 januari 1947 riktade en skrivelse till vice-utrikesminister Dekanosov med hemställan om upplysning om vad som förekommit i saken under de gångna två åren.

Olika uppfattningar kunna alltid förekomma om sättet, på vilket fall av förevarande art lämpligen böra bedrivas. I härvarande utrikesministerium har som regel, då Wallenberg-fall förts på tal, omedelbart framställts förfrågan om gynnsamma underrättelser ingått i balt-frågan, i fallet Makarov och nu senast beträffande Granovski. Wallenberg-fallet har alltså här

Hans Excellens

Herr Östen Undén,

Minister för Utrikes Ärendena,

etc., etc., etc.

sökt begagnas såsom ett slags förhandlingsbasis. Huruvida ett motsvarande tillvägagångssätt förekommit i Utrikesdepartementet, när minister Tchernychev eller hans medarbetare gjort framställning i de tre nyssnämnda fallen, är mig icke bekant.

Ehuru något på sidan om det egentliga ämnet tillåter jag mig vördsamt nämna att beskickningen på begäran av chefen för Utrikesdepartementets Arvs- och Ersättningsbyrå genom marinattachén sedan den 19 sistlidne september efterforskar svenska motorseglaren "Svan" av Skärhamn, som med kapten och tre man senast i november varit sedd i Stralsund enligt vad som uppgivits i svenska tidningar. De sovjetiska marina myndigheterna ha hittills icke framkommit med resultat av sina efterforskningar. Det kan väl tänkas att fartyget förlist med man och allt, och i så fall kan otvivelaktigt mycket lång tid förflyta innan någon upplysning kan erhållas om de försvunna. Med den publicitet som i svensk press givits både Wallenberg-fallet och nu senare även fallet "Svan", kan i Sverige efterhand uppkomma en uppfattning om att färder i Sovjetunionen äro förenade med avsevärda risker. Därest en sådan uppfattning skulle vinna mera omfattande spridning, kan befaras att svårigheter framdeles uppstå att finna svenska ingenjörer eller andra experter, som vilja taga risken begiva sig ut till Sovjetunionen. För cirka fjorton dagar sedan besöktes beskickningen av ingenjör Magnusson från Nydqvist & Holm i Trollhättan, som skulle begiva sig till en icke namngiven ort omkring 120 km från Tiflis i Kaukasus för att där biträda med uppmontering av en vattenkraftsanläggning levererad av nyssnämnda svenska företag. På ingenjör Magnussons begäran har ordnats, så att han sänder meddelande per post eller telegraf till beskickningen var tredje vecka samt att han härifrån erhåller något gensidigt svarsmeddelande. Därest längre avbrott i meddelandena från herr Magnusson skulle uppstå, skulle härifrån vidtagas efterforskningsåtgärder. Ett första meddelande från Magnusson har idag hit ingått.

Med djupa bön

L. Sund. Hallz

^{Petri}
Stockholm, Folkungagat. 61, den
7 jan. 1947. ang. R. Malmberg

Försk. Sekreteraren i Utrikes-
departementet 225 99

Herr Hugo Arnfast

Piga

Stockholm. Jan 7

Refererade ditt värl. bet. samtal
idag, för jag får överlämna närlämnade
utdrag ur ditt brev till mig från
min son (vars innehåll jag vid vårt
samtal refererat). Hälsad av

- är Carl G. Edquist, Box 63,
Tänersborg, vilket jag nämner,
för den händelse vederbörande
skulle önska personlig kontakt
med honom.

Med återvärd högaktning

Marta Edquist

ju. 1941 P 2 B 5

2 Berättande Raoul Wallenberg är jag såvrigt säker på att han dödade av tyskarna i Budapest. Chefen för A. S. I. A. i 55 Jagdstridsbandet, Hauptsturmführer Hunke, frågade mig en gång om jag kände Wallenbergarna. På detta svarade jag givetvis nej. Då omtalade han, att en skandinav blivit avrättad, för att han hjälpt ryskjudiska spioner i Budapest. Han sade inte Wallenberg, men frågan om Wallenbergarna lyder på att det kan vara denne. Hunke var det som organiserade kuppen i Budapest och även diktiskt ledde

försvaret vid sammanbrot-
tet. Det var omkring den 25
januari 1945, som han ställde
frågan till mig.

Om H. D. full, skall jag
på vissa villkor laga reda för
om Hunkes avsåg Wallenbergs,
dels via en annan källa, om
Wallenberg, därmed Hunkes inte
avsåg honom, logs av ryssarna.
Till H. D. veta hur, kan de
ha kontakt med mig fortom-
ligen.

Ämnet talat med fru Edqvist och fått
hennes lämna alla uppgifter som kom komma

my
8/1-47

Wallenberg uh

representationen, Berlin

Telegram i maskin chiffer från

Moskva

Avsant den 9/1 19 47 kl 2351

Ankom den 10/1 19 47 kl 0800

Utskrivet i 2 exemplar

Detta är originalet

INK. UTRIKES DEP:T
Dnr 29.014
10 JAN. 1947

AVD	CE	MAD
P 2	2	2 I

(P 2 6L)

4. Mitt 3. Enär Sokolovski och sannolikt även Stalin nu befinna sig i Moskva för Montgomery-besöket, har jag idag begärt företräde hos Dekanosov för att aktualisera Wallenberg och svensk representation i Berlin.

Barck-Holst

Coll: *ce*

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ang. Raoul Wallenberg.

U. n.

STOCKHOLM		
Stockholm den 13 januari 1947.		
2 bilagor.		BIL.
128		
INK. D. N:o		
skr. odat. Anti Turunen-Wallen- berg skr. 3.1.47 - " - "		
AVD.	GR.	MÅL
P	2	Eu ^I

Broder,

Bankdirektören Marcus Wallenberg har tillställt utrikes-
departementet närslutna två brev från en person, som säger sig
ha upplysningar om Raoul Wallenberg att lämna. Breven tyda ju
närmast på en mystifikation, men det skulle likväl vara värde-
fullt, om polisen ville göra en undersökning.

/u/ Grafström

Statspolisintendenten Thulin,
Stockholm.

13/1-47
RB

Nils Svensson

Stockholms Enshilda Bank
Stockholm

Avskrift.

Herr Bankdirektör Wallenberg.

Ankom Göteborg julafton, via Danmark, försenad på grund av omvägar under flykten. Vi äro endast två i sällskap, skilde från dom andra i Riga. Fru Dardell får tills vidare icke informeras i saken, men undertecknad önskar sammanträffa med Fru von Dardell, samtidigt, som Eder. Ingen utom Fru von Dardel och Dir. Wallenberg själv får fortfarande informeras om saken. Jag tager mig friheten att bedja Eder avhämta oss med privatbil lördagen d. 28-12 kl. 20⁰⁰ vid Prippts Bryggeri, Stampgatan Gbg.

Högaktningsfullt

Anti Turunen

Avskrift.

Herr Bankdirektör Wallenberg.

Stockholm.

Eftersom ingen kom för att hämta vid avtalad plats i mitt föregående brev. Tager jag mig friheten att åter tillskriva Eder. Då jag även fruktar att inte mitt första brev kom Dir. Wallenberg tillhanda i rätt tid.

Om icke Dir. Wallenberg skulle hjälpa oss att ordna en båt o.s.v. torde Ni meddela Herr Raoul Wallenbergs mor, Anna von Dardel och samtidigt låta henne ta del av det brev, som Herr Raul Wallenberg sände Eder i sept. 1946 via Konstantinopel, och att Ni hämtar oss med bil söndagkväll den 5/1 vid Prippts bryggeri Stampgatan Göteborg klockan 20⁰⁰.

Om inte Dir Wallenberg inte låter höra av sig får vi ordna flykten på ett annat sätt.

Jag kan inte på något sätt meddela någon adress enär jag saknar legitimationshandlingar och icke kan hyra bostad, och det är ju av största vikt att vi får arbeta ostörda, tills vi kunnat hjälpa Herr Raul Wallenberg och hans vänner från Estland.

Göteborg den 3-1-1947

Högaktningsfullt

Anti Turunen

Wallenbergfallet

INK. UTRIKES DEP.T		
Dnr 29.017		
14 JAN. 1947		
AVS	SR	DI
P2		eu

Telegram iblankettchiffer från
Moskva

Avsant den 13/1 1947 kl 2043

Ankom den 13/1 1947 kl 2245

Utskrivet i 2 exemplar

Detta är originalet

10/1 P2 801
13/1 261

7. Mitt 4. Dekanosov, som är strängt upp-
tagen, har hänvisat mig till chefen

för nordeuropeiska avdelningen, medlemmen
i Utrikesministeriets kollegium, minister
Novikov, för vilken jag nyss ingående redo-
gjort för Wallenbergfallet samt lämnat av-
skrift av Dekanosovs note av den 16 janua-
ri 1945 och vår note av den 8 mars 1946,
varav avskrift bifogades 158 B 10 mars
1946. Novikov sade sig vara obekant med
ärendet, men framhöll, att utredning gi-
vetvis skulle lämnas beskickningen snarast.
Novikov var avgjort vänlig och positiv.
Då ärendet måhända nu omsider börjar röra
sig, hemställes vördsamt, att eventuella
tidningsskriverier om möjligt uppskjutas
några veckor. - Brev följer med Reinius
onsdag.

Barck-Holst.

Mr. Tull Salminen
med bifogad notis 14/1

Coll: @

KUNGL.

ENSKA BESKICKNINGEN

Prag den 10 januari 1947.

16.1
hbr.tit.

9

41-
14/1 47.
P 2 Eu^I

Broder,

AB Under återöpande av Ditt handbrev den 28 december 1946 rörande (ang. uppgifter om r. Maasburg) efterforskning av Raoul Wallenberg ber jag få meddela, att, sedan konsuln i Bratislava Stodola anmodats att diskret anställa efterforskningar med ledning av det spår, som lämnats, har konsuln idag telefonledes - i förtäckta ordalag - upplyst, att spåret icke lett till något resultat samt utlovat, att han i saken skall rapportera, när han får någon säker kurirlägenhet. Han framhöll emellertid, att det skulle vara honom till stor hjälp att få ett porträtt av Wallenberg. Jag vore därför tacksam, därest ett dylikt skyndsammast möjligt tillställdes beskickningen f.v.b. till Bratislava.

Min tillgivenhet
Stenman

Utrikesrådet S.Grafström,
Utrikesdepartementet.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Petri/LB
15.1.47
Överl.m.h.r. Grafströms
visitkort t. Statsmin. 722

14/1 1947 ✓
P 2 Eu

15/1-47
m. bud. f.p.

P.M.

Efter interpellationssvarets avgivande den 27 november 1946 har följande förekommit i Raoul Wallenberg-affären.

Beskickningen i Moskva instruerades den 28 november att under hänvisning till statsministerns interpellationssvar göra förnyad skriftlig démarche i Moskva med understrykande av att svenska regeringen ansåge sig ha rätt att förvänta ett bestämt besked beträffande resultatet av de undersökningar, som vid upprepade tillfällen utlovats av de ryska myndigheterna. Démarchen gjordes såväl hos t.f. chefen för skandinaviska avdelningen i ryska utrikesministeriet, Sysöjev, den högste tjänsteman till vilken tillträde kunde erhållas som till f.d. vice utrikesministern Losovski, numera chef för informationsväsendet, som var närvarande vid envoyén Söderbloms sammanträffande med Stalin. Förnyad kontakt har även tagits med madame Kollontaj. Ryska vederbörande ha hittills ej avgivit något svar.

En ungersk affärsman Kasser, som var knuten till det svenska humanitära arbetet i Budapest vid tiden för Wallenbergs försvinnande och befann sig i ungefär samma situation som denne, har för en tjänsteman i utrikesdepartementet den 6 december framhållit, att han vore övertygad, att Wallenberg icke vore i livet utan säkerligen dödade av en bomb under den bilresa Budapest - Debrecen, som han stod i begrepp företaga, när han sista gången sågs.

Beskickningen i Budapest meddelade den 12 december att, enligt en uppgift som icke kunnat kontrolleras, Wallenberg skulle befinna sig i visst sovjetiskt fångläger. Detta spår fullföljes nu genom Röda Korset. Av vissa skäl har i fråga om detta uppslag ännu ingen officiell svensk framställning riktats till sovjetmyndigheterna.

Efterforskningarha efter den i interpellationssvaret, sid. 7, omnämnde österrikaren (Eisenhart von Rothe), som på-

ståtts ha suttit i samma fångläger som Wallenberg, fortsätta och beskickningen i Wien har fått anvisning på hans nuvarande adress i Tyskland. Han har dock ännu ej kunnat anträffas.

Chargé d'affaires Malling i Wien har varit i förbindelse med den österrikiske baronen Nikolaus von Maasburg i Innsbruck. Denne säger sig i maj 1945 i det ryska koncentrationslägret Ivanka i Slovakien ha haft en medfånge, som betecknats såsom "svensk konsul", och som han ifrågasätter vara identisk med Wallenberg. Beskickningen i Wien söker nu komma i kontakt med andra personer, som varit internerade i samma läger.

Enligt vad chargé d'affaires Barck-Holst i Moskva inhämtat, synes minister Tchernychev till sitt utrikesministerium vid årsskiftet ha inberättat, att Wallenberg-fallet ej påverkat de svensk-ryska relationerna, som nu vore bättre än någonsin.

Stockholm den 14 januari 1947.

Enligt idag ingånget telegram har beskickningen i Moskva gjort förnyad framställning den 13 januari, denna gång till chefen för nord-europeiska avdelningen i utrikesministeriet, herr Novikov.

Wallenberg-projekt m. m.

INK. UTRIKES DEP.T		
Dnr 29.019		
15 JAN. 1947		
AVD	GR.	SÄL.
P2		21

(P 90. 82)

Telegram i blankettchiffer från

Moskva

Avsant den 14/1 1947 kl 2328

Ankom den 15/1 1947 kl 0730

Utskrivet i 2 exemplar

Detta är originalet

14/1 1947

Mitt 7. Hemställer ånyo enträget att tidningsskriverier för närvarande stoppas. Däremot utmärkt om ryska viseringsansökningar få vila något i Stockholm, även om jag måste enclai: starkt rekommendera. Givetvis är det risk att fru Edenberg, som önskar hemresa nästa vecka, får något avvaktat ryskt utresevisum. Hemställer ärendet alltså secretissimo.

Barck-Holst

Coll: *all*

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ang. Raoul Wallenberg.

STOCKHOLM		
Stockholm den 16 januari 1947.		
INb. laga. 169	BIL.	
INK. D. N:o hbr. Prag/41		
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu ^I

Broder,

I anledning av Ditt handbrev den 10 januari rörande Raoul Wallenberg ber jag härjämte få översända ett foto a denne (tidningsklipp).

/u/ Grafström

Envoyén Hammarström,

P r a g.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Normal N:o 2

ang. Raoul Wallenbergs
tillhörigheter.

GE

U.n.

Stockholm den 17 januari 1947. Med kurir.		
N:o 29		BIL.
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MAL. Eu Z

Broder,

Överdirektör von Dardel har omtalat, att ett bolag
här Svenska Orion, som är dotterbolag till ett radiobolag
i Budapest med liknande namn, meddelat honom, att en del kl-
der tillhöriga Raoul Wallenberg skickats till Stockholm.
Försändelsen hade emellertid kommit bort under vägen hit.
Wallenberg hade diverse andra tillhörigheter och von Dardel
bad nu, att beskickningen måtte söka tillvarata dessa och
på bästa sätt sända hem dem till von Dardel. Han är, som Du
vet gift med Wallenbergs moder.

Särskilt nämnde von Dardel, att det skulle finnas
några tavlor bland tillhörigheterna.

Du torde väl kunna ta kontakt med Orionbolaget i
saken.

Jag har lovat von Dardel, att vi ska söka tillmötes-
gå hans önskan.

Gösta Engzell

Chargé d'Affaires Arfwedson.

B u d a p e s t.

EXP. 17
11 F

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

ang. Raoul Wallenberg.

655 B. 30.12.46.

8.1.

Sec. vidit.

Eders Excellens,

Moskva den 14 januari 1947.

Nr 20.

HP 80.

Strängt förtroligt.

26 20

RegP 2 2u^I

drifver

Såsom jag telegrafiskt inberättat, besökte jag igår, den 13 dennes, chefen för Utrikesministeriets nordeuropeiska avdelning, minister Novikov, vilken är medlem av Utrikesministeriets kollegium. Jag hade redan den 9 dennes begärt företräde hos vice utrikesminister Dekanosov, som dock låtit meddela att han vore strängt upptagen och därför hänvisade mig till herr Novikov. Med denne upptog jag bl.a. Wallenberg-fallet, vilket herr Novikov sade sig icke tidigare hava haft befattning med och som därför vore honom obekant. Jag redogjorde för Wallenbergs verksamhet vid Svenska beskickningen i Budapest, huruledes han måst fly för sitt liv undan nazisterna, att han tagits i Röda Arméns skydd och att vår beskickning här i Moskva redan ett par dagar därefter fått meddelande därom genom ett brev från herr Dekanosov den 16 januari 1945. En avskrift av detta brev överlämnade jag till herr Novikov. Sedermera, fortsatte jag, blevo genom sovjetmyndigheternas bemedling samtliga medlemmar av den svenska Budapest-beskickningen återbördade till Sverige - utom Wallenberg. Under de två år, som nu förflutit, sedan Raoul Wallenberg sist av oss avhördes, har beskickningen gjort otaliga framställningar och förfrågningar i Utrikesministeriet om honom men endast fått svar att efterforskningar pågå. Beskickningen har efter sina möjligheter sökt tillhandahålla material, som kunnat tänkas vara av betydelse för de ryska efterforskningarna. Av särskild vikt syntes vara innehållet i beskickningens note den 8 mars 1946 (bilagan till 158 B.10.3.46) varav jag nu överräckte en avskrift till minister Novikov. Härefter:

Hans Excellens,
Herr Östen Undén,
Minister för Utrikes Ärendena,
etc., etc., etc.

nämnde jag, att minister Söderblom den 15 juni 1946 mottagits i avskedsaudiens av generalissimus Stalin samt att denne då uttalat sin tillfredsställelse över de goda svensk-sovjetiska förhållandena och de framsteg, som gjordes i det sedermera avslutade stora handelsavtalet. Stalin hade därefter frågat minister Söderblom om denne hade något önskemål att framföra, varvid Söderblom redogjort för Wallenberg-fallet. Stalin hade omedelbart givit sitt löfte att låta bedriva saken. Vid detta tillfälle hade även vice utrikesminister Losovskii och jag närvarit.

Härefter framhöll jag för herr Novikov, vilken uppmärksamhet fallet tilldragit sig i Sverige.

Minister Novikov, som gjort anteckningar under mitt anförande, uttalade härefter i bestämd, positiv ton, att det ju vore uppenbart, att Wallenberg på sin tid omhändertagits av sovjettrupper, att Novikov nu skulle närmare undersöka saken samt redogörelse för efterforskningarna skulle lämnas beskickningen.

Det kan måhända visa sig alltför optimistiskt från min sida men jag fick det intrycket, att Wallenberg-fallet kanske nu omsider börjar röra sig, så att någon slags redogörelse för de ryska efterforskningarna inom överskådlig tid kan vara att vänta. Försåvitt intet avhöres i saken inom de närmaste två veckorna är min avsikt att den 27 dennes begära tid för förnyat besök hos minister Novikov.

Såsom jag tidigare vördsamt anförde, förefaller sannolikt, att man å sovjetisk sida anser minister Hägglöfs bortavaro beroende på Wallenberg-fallet. Detta sovjetiska intryck kan möjligen hava förstärkts därigenom att beskickningsmedlemmarnas numerär under senaste tiden faktiskt reducerats. Internt beror detta på helt ordinära förhållanden: Attaché Åkerrén har åtnjutit sedvanlig semester, som dock kommit att utsträckas på grund av en operation; pressattaché Jödahl har hemrest på semester och för läkarkonsultation för sig och sin dotter; kanslisten Reinius varit borta på semester, är nödsakad i morgon hemresa för konferenser med ABA och för vissa klädkompletteringar; marinattachéns maka hemreser troligtvis någon gång i nästa vecka för ordnande av personliga angelägenheter. Såvitt jag nu kan

bedöma hinner knappast någon av de nyssnämnda återkomma hit före den 27 dennes, i all synnerhet, som jag hos Chefen för Personalavdelningen föreslagit vissa rationaliseringsåtgärder. För övervägande av dessa böra de hemnavarande beskickningsmedlemmarna lämpligen beredas tillfälle att uttala sig, vilket måhända kan erfordra några dagars extra uppehåll i Stockholm. I den mån jag härifrån kan bedöma förhållandena, innebär minister Hägglöfs och ovannämnda beskickningsmedlemmars frånvaro från Moskva icke någon minskning av mina förhandlingsmöjligheter i Wallenberg-fallet.

Såsom saken f.n. ligger till anser jag, att tidningsskriverier i svensk press om fallet Wallenberg skulle mera stjälpas än hjälpa.

Därest intet avhöres från rysk sida under de närmaste två veckorna och jag vid nästa besök hos Novikov - d.v.s. omkring den 27 dennes - inte erhåller något godtagbart besked, har jag inte mycket mera att andraga i ärendet än vad som hittills redan kommit till användning. I så fall har jag också svårt att se vad min egen raison d'être här på platsen kan vara.

Med djupaste värdnad
H. G. Hans

FRU MÄRTA EDQUIST

F. BORGENSTIERNÄ

Folkungsg. 61

Tel. 40 755

har hämnat äro för sänder
det vid råd beh. samtals idag,

den 17. 1. 48 omgående F. M. från
min son jämte översiktligt
Jan Lassees inlyg i adskrift

Konfidentiellt.

355 DEPT

228 270

22 JAN 1945 PM

P 2
E 1
(hu R 49 An)
(hu R 72 L)

72 E 1 (Hans Wallenberg)
Söke efter honom i Tyskland

Edvardsson i Stockholm

agt

hus hustru till R:s frigivande - han anses i vara
riktigt normal och vill i utövande vara i främsta
rätt - kan hafva varit bestämmt att detta lagges af sidan
då 1-47

Därest den ryska uppgiften att R.W. vore i livet är riktig, d.v.s. den 16 jan 1945, så är det givetvis klart, att det ej kan ha varit denne, som Hauptsturmführer Hunke åsyftade, när han i slutet av januari 1945 omtalade för mig, att en skandinav hade likviderats i Budapest för "rysk-judiskt spionage". Därest den ryska uppgiften icke är riktig, kan det givetvis vara R.W., enär de sista motståndspästerna i Buda likviderades av ryssarna i början på januari 1945, och dessutom skulle Hunkes förfrågan hos mig om jag kände W. kunna tyda på att så hade varit fallet.

Såvida W. verkligen blivit tillfångatagen av ryssarna och icke dödats av o-ansvariga ryska element, måste man för att komma till botten i saken först göra klart för sig, vad som eventuellt kan ha förorsakat ryssarnas misshag. Genom att jag, dels i Berlin varit tvungen att samarbeta med sovjettryskt underrättelseväsen, dels genom andra omständigheter på förtroligt, kamratligt sätt umgåtts med höga ryska officerare, bl.a. stf. chefen för ryska Gränstrupperna N.K.V.D. generalen Bassonov, har jag fått en mycket god och framför allt riktig inblick i bolsjevikiska tänkesätt och arbetsmetoder. Ryssarnas sätt ^{att handla} skiljer sig från västerländska metoder framförallt däri, att en ickeryss har synnerligen svårt att finna någon logik i de förstnämndas handlingssätt. Så t.ex. ha ryssarna f.n. i Tyskland på många ställen insatt i betydelsefulla ställningar personer, som tidigare varit övertygade nazister, under det ~~att~~ antinazister avrättats. Det kan antagas, att ryssarnas ev. misshag med R.W. beror på att dessa veta, att under finsk-ryska krigets tid Wallenbergarna spelade en avsevärd roll i det ekonomiska stödet åt Finland, och mot detta faktum väger en av Wallenbergarnas insats som "kontaktman" mellan ryssar och finnar i det senaste kriget fjäderlätt. Det kan också tänkas, att ryssarna kunna ha för avsikt att genom påverkan av visst, mycket säreget och typiskt asiatiskt slag försöka att få R.W. efter ett ev. frigivande bli i något avseende deras handgångne man. Jag känner till mer än ett fall från tysk-ryska kriget, då högre tyska officerare efter en rysk fångenskap på ett-två år blivit av ryssarna sända tillbaka luftvägen till Tyskland. Det visade sig vid undersökningar, som företogs genom tyska byrån 6c, att dessa officerare blivit föremål för en veritabel nedbrytningsprocess fysiskt och moraliskt sett, för att sedan återigen uppbyggas med dels fantastiskt god behandling, vad mat o.d. beträffar. Denna uppbyggnadsprocess förenades med en oerhört stark och klugt lagd moralisk påverkan, vilken hade den förbluffande verkan, att förut glödande nazister och tyska patrioter med liv och själ önskade i fortsättningen arbeta för sovjetryska och kommunistiska idèer. En mycket ringa % av de på detta sätt återbördade officerarna blevo ~~emellertid~~ sina tidigare ideal trogna, och det var genom dessa, som de

dåvarande tyska myndigheterna kommo detta sovjetryska förfaringssätt på spåren. Jag vill alltså förmena, att man bör icke stå främmande för att något sådant kan ha blivit R.W. öde.

Att genom de pressskriverier, som gjorts i R.W. saken, icke denne gagnats är uppenbart, och jag vågar, med den kännedom jag fått om ryskt väsen, bestämt påstå, att därest denne ännu skulle vara i livet, så kan detta uppträdande, såväl det i riksdagen framställda klandret mot U.D.-tjänstemän, som Fredborgsförlagets nyutgivna bok i stället för att hjälpa R.W. ge ryssarna impulsen till att avliva honom för att slippa vidare besvär och sedan bara meddela att R.W. icke ^{åter} funnits eller ev. att han på ett eller annat sätt omkommit.

Jag skulle emellertid vilja föreslå ett inofficiellt tillvägagångssätt för att söka utröna R.W. öde. Orsaken för det tjeckiska underrättelseväsendet överstelöjtnanten i tjeckiska generalstaben Jan Stanek är av vissa skäl, som jag emellertid ej skriftligen vill redogöra för, mig personligen mycket förbunden och denne har ett mest intima samarbete med ryskt underrättelseväsen. Han organiserade på ryskt initiativ det slovakiska upproret 1944 och hans broder var kontaktman i Moskva. Jag är fullt övertygad om att jag skulle, därest överhuvud taget möjligheter föreligger, att få veta något, kunna förmå Stanek att gör min räkning göra en undersökning, av betydligt annat och mer effektivt slag än vad som hitintills är gjort.

Jag är villig att för någon representant från U.D., i detalj, dels redogöra för mina tidigare förbindelser med Stanek, vilka säkerligen komma att övertyga, dels också i allmänna drag redogöra för hur jag skall kunna förmå honom att göra vad jag kommer att begära. Mina villkor äro endast, att jag gives garanti för att allt som berör denna sak behandlas strängt förtroligt, att efter mitt frigivande icke jag beredes svårighet med erhållande av pass, samt ytterligare en bagatell, för vilken jag vill redogöra muntligen. Därest U.D. önskar, må gärna detta P.M. bringas till Bankdirektör J. Wallenbergs kännedom, och ber jag i så fall samtidigt få framföra en genom de yttre omständigheterna fördröjd hälsning ^{till} ~~XXXX~~ denne från tyske borgmästaren Goerdeler, vilken jag träffat ej lång tid före denne blev tillfångatagen av tyskarerna och avrättad 1944. Goerdeler befann sig då "under jorden" och bad, att "bankdirektör Wallenberg, därest något skulle inträffa med honom, Goerdeler, om möjligt skulle kunna hjälpa dennes son". Jag förmodar, att det var bankdirektör Jakob Wallenberg, som avsågs.

Vänersborg den 11 januari 1946

Avskrift.

igärat hos fru M. Edqvist
Folkungsgat. 61
Stockholm

Příloha k čj.2853 dův.-hl.št./2.odd.6.

B e s t ä t i g u n g .

1. Ungefär 1 März 1945 habe ich den schwedischen staatsangehörigen Carl G. Edqvist, blond, c:a 200 cm. gross, Brillen, in Gestapogefängnis, Berlin, Albrechtsstrasse, getroffen. Er hatte den Cell/^{33/}neben mir.
2. In der Nacht zum 8 April 1945 wurden wir zusammen mit dem ehemaligen Chef der Operationsabteilung des deutschen Generalstabs Oberst von Bonin, dem Neffen von Bismarks Oberstleutnant von Schlabbendorf und einem deutschen Diplomat Baron von Flügge von dem Chef des Sondergerichts Gestapos SS Standartenführer Huppenkothen nach den Flossenburg K.z.lager transportiert. Wir wurden in Specialgefängnis wo nur Todeskandidaten waren, eingesteckt und sassen da zwischen 9 bis 16 April. In dieser Zeit wurden Admiral Canaris und General v. Ostern dort aufgehängt.
3. 16 April transportierte Gestapo uns weiter nach Dachau. In Gesellschaft kamen wir mit dem Hauptmann Peter Churchill, General Papagos und verschiedenen anderen bekannten Nazi-feinden.
4. In Dachau trafen wir v. Schuschnigg, den Neffe des Aussenkommissar Molotov, Leutnant Wassili Kokorin, Pastor Niemöller, Leon Blum m.v.a. Von Dachau aus wurden wir erst nach Innsbruck und davon durch Brenner nach Niederdorf verschleppt, wo wir endlich von den Amerikanern am 5 Mai befreit wurden.

Dass diese Bestätigung mit der vollen Wahrheit übereinstimmt ist, versichere ich auf meine Ehre als Offizier.

Žilina, ČSR,

Adresse: Ulica Jana Mika č. 18
pplk.gst. Staněk Ján.

Namensunterschriften:

/tjeckiskt oläsl. namn/ /tjeckiskt oläsl. namn/

Rätt avskrivet intyga:

Greta Svensson
.....

Staněk Ján
.....

Greta Svenssons Skrivbyrå
Nytorgsgatan 19a
Tel 414120

Avskrift.

Konfidentiellt.

Blyertsanteckning: Med hänsyn till E:s föregående - han anses ej vara riktigt normal och sitter för härvarande inne för spioneribrott - har Grafström bestämt att detta lägges ad acta.

P.A.

Visitkort: Fru Märta Edquist
f. Borgenstierna
Folkungagatan 61
Tel.409755

har härmed äran översända det vid vårt tel.samtal idag, den 14.1.48 omnämnda P.M. från min son jämte överstelöjtnanten Jan Stanecs in-tyg i avskrift.

129. Därest den ryska uppgiften att R.W. vore i livet är riktig d.v.s. den 16 jan 1945, så är det givetvis klart, att det ej kan ha varit denne, som Hauptsturmführer Hunke åsyftade, när han i slutet av januari 1945 omtalade för mig, att en skandinav hade likviderats i Budapest för "rysk-judiskt spionage". Därest den ryska uppgiften icke är riktig, kan det givetvis vara R.W., enär de sista motståndmästerna i Buda likviderades av ryssarna i början på januari 1945, och dessutom skulle Hunkes förfrågan hos mig om jag kände W. kunna tyda på att så hade varit fallet.

Såvida W. verkligen blivit tillfångatagen av ryssarna och icke dödats av oansvariga ryska element, måste man för att komma till botten i saken först göra klart för sig, vad som eventuellt kan ha förorsakat ryssarnas misshag. Genom att jag, dels i Berlin varit tvungen att samarbeta med sovjetryskt under rättelseväsen, dels genom andra omständigheter på förtroligt kamratligt sätt umgåtts med höga ryska officerare, bl.a. stf. chefen för ryska Gränstrupperna N.K.V.D. generalen Bassanov, har jag fått en mycket god och framför allt riktig inblick i bolsjevikiska tänkesätt och arbetsmetoder. Ryssarnas sätt att handla skiljer sig från västerländska metoder framförallt däri, att en ickeryss har synnerligen svårt att finna någon logik i de förstnämndas handlingssätt. Så t.ex. ha ryssarna f. n. i Tyskland på många ställen insatt i betydelsefulla ställningar personer, som tidigare varit övertygade nazister, under det antinazister avrättats. Det kan antagas, att ryssarnas ev. misshag med R.W. beror på att dessa veta, att under finsk-ryska krigets tid Wallenbergarna spelade en avsevärd roll i det ekonomiska stödet åt Finland, och mot detta faktum väger en av Wallenbergarnas insats som "kontaktman" mellan ryssar och finnar i det senaste kriget fjäderlätt. Det kan också tänkas, att ryssarna kunna ha för avsikt att genom påverkan av

visst, mycket säreget och typiskt asiatiskt slag försöka att få R.W. efter ett ev. frigivande bli i något avseende deras handgångne man. Jag känner till mer än ett fall från tyska kriget, då högre tyska officerare efter en rysk fångenskap på ett-två år blivit av ryssarna sända tillbaka luftvägen till Tyskland. Det visade sig vid undersökningar, som företogs genom tyska byrån 6c, att dessa officerare blivit föremål för en veritabel nedbrytningsprocess fysiskt och moraliskt sett, för att sedan återigen uppbyggas med dels fantastiskt god behandling, vad mat o.d. beträffar. Denna uppbyggnadsprocess förenades med en oerhört stark och slugt lagd moralisk påverkan, vilken hade den förbluffande verkan, att förut glödande nazister och tyska patrioter med liv och själ önskade i fortsättningen arbeta för sovjetryska och kommunistiska idéer. En mycket ringa % av de på detta sätt återbördade officerarna blevo sina tidigare ideal trogna, och det var genom dessa, som de dåvarande tyska myndigheterna kommo detta sovjetryska förfaringssätt på spåren. Jag vill alltså förmena, att man icke bör stå främmande för att något sådant kan ha blivit R.W. öde.

Att genom de pressskriverier, som gjorts i R.W. saken, icke denne gagnats är uppenbart, och jag vågar, med den kännedom jag fått om ryskt väsen, bestämt påstå, att därest denne ännu skulle vara i livet, så kan detta uppträdande, såväl det i riksdagen framställda klandret mot U.D.-tjänstemän, som Fredborgsförlagets nytgivna bok i stället för att hjälpa R.W. ge ryssarna impulsen till att avliva honom för att slippa vidare besvär och sedan bara meddela att R.W. icke återfunnits ellet ev. att han på ett eller annat sätt omkommit.

Jag skulle emellertid vilja föreslå ett inofficiellt tillvägagångssätt för att söka utröna R.W. öde. Chefen för det tjeckiska underrättelseväsendet överstelöjtnanten i tjeckiska generalstaben Jan Stanek är av vissa skäl, som jag emellertid ej skriftligen vill redogöra för, mig personligen mycket förbunden och denne har det mest intima samarbete med ryskt underrättelseväsen. Han organiserade på ryskt initiativ det slovakiska upproret 1944 och hans broder var kontaktman i Moskva. Jag är fullt övertygad om att jag skulle, därest överhuvud taget möjligheter förefinnas att få veta något, kunna förmå Stanek att för min räkning göra en undersökning, av betydligt annat och mer effektivt slag än vad som hitintills är gjort.

Jag är villig att för någon representant från U.D., i

detalj dels redogöra för mina tidigare förbindelser med Stanek, vilka säkerligen komma att övertyga, dels också i allmänna drag redogöra för hur jag skall kunna förmå honom att göra vad jag kommer att begära. Mina villkor äro endast, att jag gives garanti för att allt som berör denna sak behandlas strängt för-
troligt, att efter mitt frigivande jag icke beredes svårighet med erhållande av pass, samt ytterligare en bagatell, för vilken jag vill redogöra muntligen. Därest U.D. önskar, må gärna detta P.M. bringas till Bankdirektör J. Wallenbergs kännedom, och ber jag i så fall samtidigt få framföra en genom de yttre omständigheterna fördröjd hälsning till denne från tyske borgmästaren Goerdeler, vilken jag träffat ej lång tid före denne blev tillfångatagen av tyskarna och avrättad 1944. Goerdeler befann sig då "under jorden" och bad, att "bankdirektör Wallenberg, därest något skulle inträffa med honom, Goerdeler, om möjligt skulle kunna hjälpa dennes son". Jag förmodar, att det var bankdirektör Jakob Wallenberg, som avsågs.

7. 10. 1946. H. 10. 10. 1946.
Vänersborg den 11 januari 1946.

V.P.M. H. Exc. Stats
3.2.47. min.

Wallenbergaffären

Telegram i blankettchiffer från
Moskva

Avsant den 31/1 1947 kl 1840

Ankom den 31/1 1947 kl 2330

Utskrivet i 2 exemplar

Detta är originalet

29.0 28
1 11 5 1947
P 2 P 2
Su 2

Wallenbergaffären

Fel!

28. Sedan Dekanosov sagt mig, att han vore helt upptagen av förberedelserna för Moskvakonferensen och att det vore bättre att jag diskuterade Wallenbergaffären med Novikov, uppsökte jag på torsdag denne. Jag erinrade med en viss utförlighet om alla tidigare demarcher och förklarade, att svenska regeringen med berättigad bestämdhet efterlyste ett ryskt besked. Novikov svarade, att de mest energiska efterforskningar bedrivits av generalstab, av militärpolis, av säkerhetspolisen och även av andra myndigheter utan att man hittills funnit något spår av Wallenberg.

Jag erinrade om, att Wallenberg den sjuttonde januari 1945 iakttagits tillsammans med sex ryska militärer, av vilka vi kände tre till namnet. Beskickningen hade den åttonde mars 1946 underrättat ryska utrikesministeriet om namnen. Hade man följt detta enligt min uppfattning riktiga spår? Novikov svarade, att alla tänkbara vägar hade prövats, men utan resultat.

V.g.v.

Pv. tr. Sth. 1945

Coll: Ah

Jag sade, att jag förutsatte, att efterforskningarna alltjämt bedrevos energiskt. Novikov sade, att man fortsatte efterforskningarna. Han tillade, att på saken nuvarande stadium kunde ännu ingen med säkerhet veta huruvida Wallenberg lever eller ej, och det finnes säkerligen läger inom Sovjetunionen, som ännu icke kunnat slutföra ordern om efterforskning.

Knappt hade Novikov uttalat detta, förrän han något besvärat bad mig betrakta detta sista uttalande såsom rent personligt till mig. Samtalet slutade med, att jag ånyo med största eftertryck underströk den betydelse, som den svenska regeringen fäster vid uppklarandet av detta spörsmål.

Jag insänder med kurir nästa vecka utförligare rapport. Jag förutsätter, att ovanstående behandlas såsom synnerligen förtroligt.

Hägglöf.

Baden-Baden den 29 januari 1947.
6, Stresemannstrasse.

Petri/avs. 7.2.47.
Överl. f.str.förtr.k. till
t.f.Ch.d'Aff.Malling, Wien. 424
/u/ Grafström

Strängt förtroligt.

g
B. 2.
av.
sk. hurir

Utrikesrådet m.m. S. Grafström
Kungl. Utrikesdepartementet
S t o c k h o l m

131

ifktr. 47
P 2 Lu

Ärade Broder.

Med anledning av Din skrivelse av den 28/11 1946, vari Du anmodade mig att söka komma i förbindelse med Georg Eisenhart von Rothe, och Ditt handbrev av den 31/12 1946, vari Du bad mig söka komma i kontakt med Dr. Wilhelm Pitt Bessler, samt Dina handbrev av den 14 och 20 december 1946 ber jag få meddela, att jag nu inhämtat följande:

von Rothe bor enligt hit i går inkommet meddelande numera i Karlsruhe, Welfinstrasse 22, bei Adam, under det att hans familj fortfarande bor kvar i München, Mandelstrasse 9. Så snart det blir mig möjligt, skall jag söka komma i kontakt med von Rothe.

Bessler, som stavar sitt namn med ä, har jag sökt under den av Dig angivna adressen. Hans föräldrar meddelade, att han ännu sitter i fångläger i amerikanska zonen under följande adress: Lager 76, Haus I/42, Hohenasperg bei Ludwigsburg (d.v.s i närheten av Stuttgart). Jag har redan vidtagit åtgärder för att om möjligt av honom erhålla önskade upplysningar och avvaktar nu resultatet.

Stjärtliga hälsningar.
Din tulgivare
K.-E. Husberg

3/2 1947 p. 2 Eu. I
✓

9.2.

V.P.M.

Envoyén Hägglöf i Moskva har telegrafiskt meddelat, att han den 30 januari diskuterat Wallenberg-affären med herr Novikov. Vice utrikesministern Dekanosov hade nämligen tillkännagivit, att han vore helt upptagen av förberedelserna för Moskva-konferensen. Hägglöf hade utförligt erinrat om alla tidigare svenska demarcher i ärendet och framhållit, att svenska regeringen ansåge sig berättigad bestämt efterlysa ett ryskt besked. Herr Novikov hade svarat, att man hittills icke funnit något spår av Wallenberg trots att de mest energiska efterforskningar bedrivits av såväl generalstaben, militärpolisen och säkerhetspolisen som av andra myndigheter. Herr Hägglöf hade erinrat om att Wallenberg den 17 januari 1945 iakttagits tillsammans med 6 ryska militärer och att beskickningen den 8 mars 1946 underrättat ryska utrikesministeriet om ^{tre av} namnen på/dem. På fråga huruvida man följt detta enligt svensk uppfattning riktiga spår, hade herr Novikov svarat, att alla tänkbara vägar prövats men utan resultat. Herr Novikov tilllade, att man fortsatte efterforskningarna men att på sakens nuvarande stadium ännu ingen med säkerhet kunde veta huruvida Wallenberg levde eller icke. Det funnes säkerligen, fortsatte han, läger inom Sovjetunionen, som ännu icke kunnat slutföra ordern om efterforskning. Omedelbart efter detta uttalande hade Herr Novikov något besvärat bett Herr Hägglöf betrakta dessa ord såsom rent personliga.

Vid samtalets slut hade Herr Hägglöf ånyo med största eftertryck understrukt den betydelse som svenska regeringen

fäste vid Wallenberg-affärens uppklarande.

Envoyén Hägglöf har anhållit, att ovanstående måtte
behandlas såsom synnerligen förtroligt.

Stockholm den 3 februari 1947.

KUNGL. UTRIKES LS/UF
DEPARTEMENTET

ang. mot L. Ernster
framförda beskyllningar.

Stockholm den 3 februari 1947.		
STOCKHOLM		
19		
1 bil.		
N:o 1923 (2)	BIL.	
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. L	MÅL. K. I

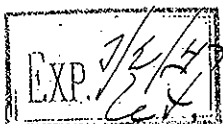
Till Statens Utlänningskommission.

25/1 47 ./.
Sedan till departementet remitterats bilagda skrivelse med anhållan om utredning med anledning av de mot Ladislaus Ernster framförda beskyllningarna, ber jag att få anföra följande.

Vid förhör, som här anställts med till den Wallenbergska hjälpbyrån anknutna personer, har intet framkommit, som bekräftat riktigheten av mot Ernster framförda beskyllningar. Såväl Ernster som den andra i Joh. Straube brev omnämnda personen ha erhållit det bästa vitsord för det uppoffrande och energiska arbete, de utfört till många människors fromma. Därjämte lära Ernster och Hugo Wohl ha varit förmögna män, som åtnjöt gott anseende och för vilka det näppeligen funnits något skäl att tjäna pengar på det sätt, som gjorts gällande.

Enligt uppdrag:

Fallenius (

Hedengren

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Förtroligt.

8/2/1947

Bank-Tid, Dato 8/2

professor vidit

P.M.

På begäran av notarie Svensson i Enskilda Banken (Marcus Wallenbergs sekreterare) begav jag mig i går kväll upp till banken, för att där sammanträffa med en person vid namn Ossian Ericsson. Han föreföll vara omkring 30 år, sade sig tala ryska utan accent och även finska. Han sade sig vara svensk medborgare men ville ej lämna närmare uppgifter om sig själv, verkade närmast sjöman men var välklädd. Det framgick att han samma dag anlänt till Stockholm.

Vad Ericsson hade att berätta om Raoul Wallenberg hade han erfarit av en finne vid namn Turunen, som vore en gammal bekant till honom. Ericsson hade stort intresse av att hjälpa några personer, bl.a. fyra amerikaner, att fly ur ett ryskt fångläger vid Keremi i Lettland och hade uppgjort noggranna planer härför tillsammans med bl.a. Turunen. Han hade emellertid ej kunnat komma i förbindelse med denne de sista veckorna, och det var i tron att Marcus Wallenberg skulle känna Turunens adress, som han uppsökt banken. Han visste nämligen att Turunen skrivit till Marcus Wallenberg om Raoul Wallenberg (Ericsson syftade här uppenbarligen på två brev, undertecknade Anti Turunen, som banken överlämnat till utrikesdepartementet i början av januari, i vilka Turunen sade sig ha upplysningar om Raoul Wallenberg att lämna). Ericsson hade alltså icke uppsökt banken för att berätta något om Raoul Wallenberg, en affär, som föreföll honom mindre viktig.

Turunen hade, enligt Ericsson, varit kapten i finska armén. Han hade tillfångatagits av ryssarna - och så småningom dödförklarats i Finland - och sommaren 1946 varit internerad i fånglägret Keremi. Där skulle också Raoul Wallenberg ha suttit. Turunen hade ej till Ericsson sagt mycket om Wallenberg men dock berättat att Wallenberg omtalat, att han på omvägar

Hemman?

fått veta av svenska utrikesdepartementet, att detta av politiska skäl ej kunde göra något för honom för närvarande. Jämte övriga fångar arbetade Turunen och Wallenberg i en snickerifabrik. Hösten 1946 hade Turunen lyckats fly tillsammans med tre kamrater. Två av dessa hade gått sina egna vägar, men Turunen och den tredje, en norrman, som varit i tysk krigstjänst, hade hållit sig dolda i Riga och sedan tagit sig över till Danmark på ett danskt fartyg. Norrmannen hette Alf Tyngvik. Ericsson hade sammanträffat med dem båda i Göteborg strax före jul. Ericsson ansåg Turunen vara en trovärdig person.

Tyngvik hade ej talat om Wallenberg men även han borde ju ha något att berätta om honom, eftersom de varit i samma läger. På grund av sitt politiska förflutna finge Tyngvik tillstå vidare hålla sig dold. Mot löfte att ej norska polisen inblandades i saken var Ericsson dookvillig lämna Tyngviks nuvarande adress, som vore c/o Ole Herman Johansen, Smedsgatan 18^I, Oslo eller c/o Odd Hyllene, Nordals Brunsgatan 3, Oslo. Tyngvik vore ej vidare meddelsam av sig, men om han uppsöktes av någon förtroendeingivande tjänsteman från beskickningen, som återopade Ericssons namn, kanske han ville tala om vad han visste.

Turunen befunno sig förmodligen i Finland för närvarande men måste där hålla sig dold, enär han ju rymt från Sovjetryssland. På intet vis finge hans närvaro röjas för de finska (d.v.s. samtidigt de ryska) myndigheterna. Ericsson hade själv för några dagar sedan personligen sökt honom hos fru Salme Lybimov, Berggatan 22 c 41, Helsingfors. Turunen hade varit där fjorton dagar tidigare.

När Ericsson till sin förvåning hörde, att man fäste sådant avseende vid Raoul Wallenberg, medan "man inte brydde sig något vidare om alla de andra, som kommit bort under kriget", sade han, att han skulle överväga att bege sig till Keremi för att närmare undersöka, huruvida Raoul Wallenberg fanns där. Ericsson hade varit i Sovjetunionen både 1941 och 1942 och ansåg sig ha stora möjligheter röra sig där.

Någon adress ville Ericsson icke uppgiva, men han sade sig vilja senare uppsöka notarie Svensson eller mig för att höra, huruvida vi kunnat erfara Turunens vistelseort.

Stockholm den 8 februari 1947.

*Attman
När man kan alltid sa
Svensson och hans andra
adress. Borta på turist, Ståhl*

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ang. Raoul Wallenberg.

U.n.

STOCKHOLM		
Stockholm den 8 februari 1947.		
1 bilaga. N:o 442		BIL.
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MAL. Eu ^I

Broder,

./. Härmed översändes en för sig själv talande P.M. angående en ny uppslagsända i Raoul Wallenberg-affären. Det verkar ju skäligen mystiskt, men då vi icke vilja lämna något oförsökt, vore jag tacksam, om Du ville låta någon av Dina medarbetare söka upp denne Tyngvik, för att dels höra vad han kan ha att säga om Wallenberg och lägret Keremi, dels söka utröna omför- mälde Turunens vistelseort. Jämlikt uppgiftslämnarens önskan få vi väl iakttaga diskretion vis-à-vis norska myndigheter.

Den i promemorian ommämnde Ossian Ericsson har just ringt och sagt att han möjligen själv reser till Oslo. När han träffat Tyngvik, skall han sätta sig i förbindelse med Bergen- strähle, som han säger sig ha förtroende för.

/u/ Grafström

Envoyén Friherre J. Beck-Friis,

O s l o . .

10/2-47
m. kurir

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Avskrift.

ang. Raoul Wallenberg.

26 41
192 2 1937
P 2 Su I
Moskva den 30 januari 1947.

Nr 41.

HP 80.

Strängt förtroligt.

Original skrivet
Jämför personlig karta
2/10-47
V71

Ederas Excellens,

Efter min återkomst till Moskva begärde jag samtal med vice utrikesminister Dekanov, varvid jag genom chefen för protokollet, envoyén Molotsjkov, lät förstå att min avsikt vore att begära besked beträffande efterforskningarna efter R. Wallenberg. Efter fyra dagar meddelade mig herr Dekanov att han vore helt upptagen av förberedelserna till den kommande konferensen i Moskva och att han därför måste bedja mig ursäkta att han finge hänvisa mig till chefen för utrikesministeriets nordeuropeiska avdelning, minister Novikov, vilken - som Dekanov särskilt underströk - vore medlem av ministeriets kollegium.

Vid besök hos herr Novikov denna dag rekapitulerade jag rätt utförligt gången av detta ärende och erinrade om alla de olika demarcher, som beskickningen företagit. Jag underströk att två år nu förflutit sedan ryska militärmyndigheter tagit Wallenberg under sitt beskydd, och förklarade att svenska regeringen med berättigad bestämdhet krävde besked beträffande resultatet av de efterforskningar, som vid upprepade tillfällen utlovats av ryska myndigheter.

Herr Novikov sade sig väl känna till Wallenberg-fallet både från den utförliga exposé, som t.f. chargé d'affaires Baron Molot lämnat honom vid besök den 13 innevarande månad, och från ett flitigt studium av ryska utrikesministeriets omfattande dossier i ärendet. Han förklarade att de mest energiska efter-

Hans Excellens,
Herr Östen Undén,
Minister för Utrikes Ärendena,
etc., etc., etc.
Stockholm.

Wallenberg-affären. Den i Sverige offentliggjorda boken om Wallenberg redogör ju nästan ordagrant för de flesta viktigare telegram och skrivelser från denna beskickning. Detta är något för vederbörande ryska läsetamän oförståeligt och skrämmande.

Därmed vill jag ingalunda säga att offentlig diskussion i och för sig varit eller är av skada i denna fråga. Tvärtom tror jag att det för att vidare fullföljandet av den svenska regeringens satsen är nyttigt att saken debatteras offentligt och särskilt i riksdagen. Men en förutsättning är att man därvidlag inte refererar mer eller mindre förtroliga samtal eller omnämner enskilda ryska läsetamän.

Därest så befinnes önskvärt för att ytterligare understryka frågans betydelse, förefaller det mig sålunda inte vara något hinder för att regeringen till besvarande av eventuellt förnyad interpellation låter veta exempelvis att ryska regeringen förklarat att energiska efterforskningar ägt rum men hittills inte lett till resultat och att svenska regeringen till svar förklarat såväl genom sändebudet i Moskva som till ryska ministern i Stockholm att regeringen är förvånad över att fullständigt besked inte kunnat lämnas efter två års efterforskningar med tillägg - om det befinnes önskvärt att ytterligare pressa saken - att regeringen anser ett fortsatt dröjsmål vara av natur att kunna störa det eljes goda grannskapsförhållandet. Det sista tillägget synes mig emellertid endast bära ifrågakommas därest regeringen verkligen är beredd att för Wallenbergssakens vidare bedrivande, och därest tillfredsställande besked inte inom rimlig tid erhålles, skrida till sådana åtgärder som en verkligt kylig behandling av ryska ministern i Stockholm, för att nu inte tala om andra eventualiteter på de ekonomiska och kulturella förbindelsernas område.

/s/ G. Häggblom

Prag den 7 februari 1947.

Förtroligt.

1 bilaga

22
3-47 Bern. 900.- (ca 2:60 - 2:33:40)
8/1 P.H.V.

12/2 Wien
Övriga förskott
Representation

191
10. feb. 47

P 2 Lu I
Reg.

Broder,

Aberopande föregående skriftväxling rörande Raoul Wallenberg ber jag härjämte få närsluta den från konsulatet i Bratislava idag hit ingångna, den 30 januari daterade, konfidentiella rapporten i ärendet. Såsom jag i tidigare handbrev meddelat, gav visserligen det på sin tid ifrån Stockholm mottagna, från ungraren von Maasburg emanerande, uppslaget till en början inget positivt resultat, men den fortsatta undersökningen har givit vid handen, att Wallenberg faktiskt från maj till juli synes hava varit internerad i Öeklis; därifrån skulle han dock hava bortförts, troligen till Wien, enligt vad en person vid namn František Cvergel uppgivit. Givetvis är det svårt för oss här att bedöma vitthets trovärdighet, men enligt konsul Stodolas uppfattning skulle det ju icke ha varit någon tvekan om att vederbörande känt igen det företedda fotografiet av Wallenberg. Frågan uppstår nu, om det av Stodola inhämtade kan vara till något värde för att leta upp något spår i Wien. Om jag får någon säker kurirlägenhet till Wien inom de närmaste dagarna, skall jag lämna Mallings del av Stodolas rapport; i annat fall får han väl rådgöra med departementet i saken, sedan han kommer till Stockholm, dit han lär skall begiva sig den 20.2. Lämpligt synes att han om möjligt tager direkt kontakt med Stodola för undersökningens vidare bedrivande.

Slutligen får jag bedja politiska avdelningen att ombesörja, att beskickningen måtte få emotse gottgörelse för det belopp, som nu betalats till Stodola; måhända är det enklast att vi få bemyndigande att avföra summan ifråga ur räkenskaperna.

Herr Utrikesrådet S. Grafström,
Kungl. Utrikesdepartementet.

Die Lillgren
J. Lillgren

100 belästa av stats-
myndighet
P. 1/3

Pr 3u -
Bilaga till Hbr
Hammarström-Grafström
den 7.2.47.

AVSKRIFT

Consulat Royal de Suède

à Bratislava

No. 45/47

Bratislava, le 30 janvier
1947

2 annexes. Confidentiel

Excellence,

En exécutant vos ordres du 22 ct. concernant M.
Wallenberg, je me permets de vous envoyer la note No. 44 du
29 janvier en deux exemplaires.

Les frais de voyage font Kčs 900.-

Veuillez agréer, Excellence, les assurances de
mon respectueux dévouement.

u/ Stodola

AVSKRIFT

Königl. Schwedisches Konsulat
in Bratislava.

12345
VERTRAULICH

Amtlicher Vermerk.

Heutigen Tages war ich in Čeklis, 20 km östlich von Bratislava, auf der Strecke nach Senec /1939-1945 an der ungarischen Grenze/ im dortigen Schloss.

Der Schlossangestellte Karol Putera, der das Wasserreservoir seit Jahren bedient, bestätigte, dass dort im Mai-Juli 1945 Zivilpersonen mit militärischer Bewachung waren. Näheres wusste er nicht, auch nach Vorlage des Lichtbildes. Er verwies mich an František Cvergel.

Genannter ist langjähriger Angestellter im Schloss, wo er die Heizung besorgt. Er sah die Zivilpersonen, die im Mai-Juli 1945 dort waren, wusste aber nicht, ob auch Ausländer unter ihnen sich befanden, oder als solche bezeichnet wurden. Einige unter ihnen waren in städtischer Kleidung. Als er das Lichtbild sah, erklärte er sogleich ohne vielem Prüfen und Erwägen, dass er den Betreffenden damals dort gesehen habe. Auf die Frage, wie er das mit Sicherheit angeben könne, erklärte er es in dem Sinne, der Betreffende sei ihm damals aufgefallen. Im Juli 1945 seien alle angeblich nach Wien gegangen.

Das Schloss wird für ein staatliches Amt adaptiert. In die Wände wird die Zentralheizungs- und Lichtleitung gelegt, sodass sie, namentlich auf der bezeichneten Seite blosgelegt sind. Die alten Fensterläden sind fortgeschafft worden.

Nach Erhalt des Auftrages begab ich mich nach Ivanka, wo ich feststellte, dass das dortige Schloss der Beschreibung überhaupt nicht entspricht und dass es im Sommer 1945 den angegebenen Zwecken nicht diene.

Von dort fuhr ich ins Čekliser Schloss, dessen Lage und Umgebung von der Skizze ganz, der Grundriss zum Teil abweicht. Die dort erhaltene Auskunft war damals auch betreffs des seinerzeitigen Zweckes negativ. Beim neuerlichen Aufenthalt dort habe ich das vorstehend Angeführte in Erfahrung gebracht.

Bratislava, am 29. Januar 1947.

u/Stodola

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ang. Raoul Wallenberg.

U. n.

STOCKHOLM 12.2.47 19		
N:o 479		BIL.
INK. D. N:o förtr.hbr.Hammarström- Grafström, dagt. Prag 3.7.2.47		
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu ^I

Överl. f. förtr. k. t. ...

t.f. Chargé d'Affaires Malling, Wien (j. bil.)

/u/ Grafström

14/2-47
m. kurr. R.B.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ang. Raoul Wallenberg

STOCKHOLM 12.2.47 19		
N:o		BIL.
INK. D. N:o Moskva/41 <i>12.2.47</i>		
AVD. <i>HP</i>	GR. <i>80</i>	MÅL. <i>eu</i>

Överl. t. ...

✓ Hans Exc. Herr Statsmin. *2/54:u* (y)

/u/ Grafström

Överl. f. str. förtr. k. t. besk.ch. i

✓ Budapest nr *28* ✓
✓ Prag nr *56* ✓
✓ Wien nr *22* ✓

För Min.:
/u/ Grafström

14-47
29

Oslo den 13 februari 1947.

1 bil. i 3 ex. ~

Förtroligt.

239

15 febr.

47

P 2 Cu I

P 2 Cu I

Broder,

ej muf.

Åberopande Ditt handbrev den 8 dennes angående Raoul Wallenberg ber jag få meddela, att vi sökt komma i förbindelse med den i den vid Ditt handbrev fogade promemorian omför-
mälde norrmannen Alf Tyngvik, Tyvärr ha efterforskningarna tills vidare varit resultatslösa. Vi skola emellertid fortsätta våra bemödanden i början av nästa vecka. En av de personer, hos vilken Tyngvik uppgivits skola bo, var nämligen bortrest, men uppgives återkomma till Oslo under veckoslutet. Jag ber i övrigt
./1 få hänvisa till närslutna promemoria.

Din tillgivna
Johan Tull-Gunn

Utrikesrådet Grafström,
Kungl. Utrikesdepartementet.

P.M.

Norske medborgaren Alf Tyngvik har vid idag företagna efterforskningar icke kunnat anträffas under de av Ossian Ericsson uppgivna adresserna, c/o Ole Herman Johansen, Smedgaten 18^I, Oslo, eller c/o Odd Hyllene, Nordahls Brunsgate 3, Oslo.

På förstnämnda adress hade jag tillfälle samtala med Johansen, ävensom med dennes familj, vilka förklarade sig icke känna någon person vid namn Tyngvik. Då familjen Johansen gjorde ett hederligt och präktigt intryck, anser jag icke skäl föreligga att tro att de lämnade uppgifterna voro vilseledande.

Den andra adressen, Nordahls Brunsgate 3, visade sig var ett slags härbärge, Oslo Hospits. I "receptionen" förklarade man sig icke ha någon gäst vid namn Tyngvik, ej heller att någon med det namnet under senaste tiden bott på stället. Däremot bodde Odd Hyllene, d.v.s. den person, hos vilken Tyngvik uppgivits bo, på hotellet. Denne var emellertid bortrest från Oslo, men väntades återkomma under veckoslutet. Vidare uppgavs, att Hyllene delade rum med en person vid namn Fredriksen. Då Fredriksen möjligen kunde tänkas vara identisk med Tyngvik, uppsökte jag Fredriksen på dennes rum. Fredriksen sade sig hava delat rum med Hyllene sedan oktober 1946. Någon person vid namn Tyngvik hade han aldrig hört talas om. Även Ossian Ericsson vore honom fullkomligt obekant. Jag förklarade att jag

skulle komma tillbaka i början av nästa vecka, då Hyllene återkommit. Då även Fredriksen gjorde ett hyggligt och förtroendeingivande intryck, anser jag mig icke böra misstänka, att han försökte dölja sin identitet eller att han eljest lämnade oriktiga uppgifter.

Oslo den 12 februari 1947.

Lennart Hennings

ag. Brian Eriksson och Carl Wallenberg

Ph En I

Stadshotellet

Haparanda

P.
an

Tel. Kamnaregar

(samt i huset till Petrus)

INK. UTR.	D. No	998 1804
17 FEB 1947		
AVD.	R	2

Reser tidigt i morgon över
Finland, jag tänker på egen hand
förpåta resa till Sverige.

Hälsningar

Oscar Eriksson

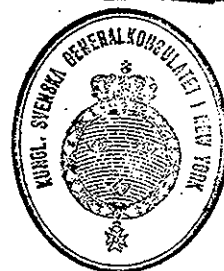
P.S.

Kommer igen efter
3 a 4 veckor.

P. L. I. A.
Royal Consulate General of Sweden at New York
630 Fifth Avenue • Telephone Columbus 5-5858

Kgl. Svenska Generalkonsulatet
har äran överlämna ett exemplar
av nr. 7/1947 av den i Newark, N.J.
utkommande tidningen "The Jewish
News", innehållande en artikel om
legationssekreteraren Raoul Wal-
lenberg.

Ab New York den 18.2.1947.

Reg. Wm.

*Post-chefen svar
Hr Petri*

*aa
Fi*

The Jewish News

Vol. V, No. 7

Friday, February 14, 1947

Newark, N. J.

650 Immigrants Battle British at Haifa

Where is Gallant Raoul Wallenberg?

Missing Attache Defied Nazis to Save Jews

By HARRY WEINGAST

A Jewish News exclusive

An iron curtain of mystery shrouds the whereabouts of Raoul Wallenberg, an attache in the Swedish legation in Budapest during the war, who successfully defied German and Hungarian Nazis late in 1944 in order to save the lives of an estimated 15,000 Jews. Wallenberg has been missing since the Russians took him into "protective custody" on Jan. 17, 1945.

The question of Wallenberg's disappearance was reopened this week by a letter from Mrs. Paula Auer, of Budapest, to the Newark Section, National Council of Jewish Women. In thanking the Section for sending her food parcels, Mrs. Auer gives a graphic eyewitness account of Wallenberg's dramatic arrival in time to save her and 160 others from certain death at the hands of bloodthirsty Nazis.

She explains that her family was given a haven in a Swedish shelter home after the Nazis confiscated their house. When the Russians reached the gates of Budapest, Mrs. Auer writes, the Nazis broke into this and other Swedish homes and like crazed beasts shot all the Jews they saw. They then threw the bodies into the Danube. Somehow Mrs. Auer escaped the Nazis' search and managed to get word to the Swedish legation.

Led by Wallenberg, the Swedes arrived in time to prevent the massacre of the remaining 160 Jews in the home.

Wallenberg's role in protecting Jews was highlighted by publication in the Jewish News on Jan. 24, of an article titled "The Road Back in Hungary," by Maurice Pearlman. In this account, Pearlman related how Wallenberg, through negotiations with Szalasy, leader of the Hungarian Nazis, succeeded in obtaining recognition of Swedish protection passports issued to Hungarian Jews who theoretically had family or business connections with neutral Sweden.

Wallenberg signed these passports in King Gustav's name, guaranteeing Hungarian Jews rights equal to the nationals of neutral countries. His signature thus meant the difference between

(Continued on Page 11)

Orders from the London Government

Scenes like these were re-enacted in Haifa harbor last Sunday when British troops undertook the sickening job of transferring Jewish refugees, seeking to enter their homeland, to a ship that will take them to a concentration camp in Cyprus. These photos of refugees captured in an earlier attempt to run the British blockade were taken by the Jerusalem correspondent of the S. African Jewish Times and are made available by special arrangements with that paper

HAIFA — The shades of Nelson, Drake and Marlborough were invoked last week as British warriors won another outstanding victory against visaless Jewish immigrants attempting to enter Palestine.

Outnumbered by the 656 Jews, armed with nothing but guns, tear gas bombs and pickax handles, the British fought the Jews to a standstill, inflicting mortal wounds on one Jew, hospitalizing three women, and battering 20 others into stretcher cases who were sent along to Cyprus after the British triumph.

The immigrants were aboard fragile two-masted Italian schooner renamed the "Negev." Well outside the three-mile limit of Palestinian waters, 100 sailors from British gunboats boarded the vessel, braving the assault of the defenders aboard.

The British plan was a model of combined sea-land strategy since boarding of the Italian-registered ship was not a violation of international law in the absence of a peace treaty with Italy. Further, the use of sailors to "soften up" the expected resistance of the immigrants was brilliant in its execution.

One Man Slain

When the "Negev" crept into Haifa Harbor, its decks showed signs of bloody fighting. One Jew with a broken neck—presumably he was the man who later died in hospital—was lying on a stretcher. Other immigrants showed cracked heads and bruised faces.

First herding all the immigrants below decks, the sailors tied up the schooner at the end of a long quay and placed two gangplanks in position.

Two parties of indomitable troopers from the British "Red" (Continued on Page 11)

S. African Jewish Times photo

Typical of the bitter resistance against deportation offered by women

S. African Jewish Times photo

No silver spoon in this baby's mouth. Life dawned for him in a displaced persons camp. His parents,

Tommies Come a Cropper

Jersey Rabbi Defies Them in Jerusalem

A Jewish News exclusive
It took a rabbi from New Jersey to give the British in Jerusalem a verbal l. thing when they tried to evict him and his bride from their apartment in the Rehavia district.

Rabbi Leo Geiger, a former American Air Corps chaplain, was spiritual leader of the Congregation Sons of Israel, in Cliffside Park, N. J. He is now doing research work under the G.I. Bill of Rights at Hebrew University. Mrs. Geiger, the former Edith Hollander, of Chicago, served as a WAC during the war. They were married on May 2, 1946.

Last Thursday, Geiger and 40 other American students at the university spent the day helping evicted families move. The British are removing families from their homes in certain Jerusalem areas allegedly for reasons of military security, but Jews there consider it a method of levelling collective punishment against the Jewish community.

When Geiger and his wife returned to their apartment, they found British soldiers there, ready to dispossess them. Geiger, according to Homer Bigart in the New York Herald Tribune, was furious with the Tommies.

"You'll have to toss me out by my ear," he declared angrily. Geiger didn't stop there; he told the British exactly what he thought of their highhanded eviction of Jewish residents. Embarrassed at having bucked up against an American citizen, the Tommies withdrew.

Geiger's action was described as a "little bit out of character" by Rabbi Louis M. Levitsky, of Temple Cheb Shalom here, who has known him for years through association at the Jewish Theological Seminary.

"Leo's a modest, scholarly sort, on the retiring side," said Levitsky. "He has a very fine record both rabbinical and military, but he's certainly not a pugnacious man. The British must have irritated him beyond endurance."

The change in Geiger, brought about by his resentment of British actions, was verified by Arthur Grossman, a pharmacist at 698 Anderson Ave., Cliffside Park.

RABBI and MRS. LEO GEIGER

Geiger lived with Grossman before he entered the service.

"The Four Freedoms were dropped into the Atlantic Ocean," Geiger recently wrote Grossman, describing British disregard for human rights in Palestine. Resentment runs high among the Jews there against being "pushed around" and the outrageous imposition of a curfew on a community of 200,000 people purportedly in retaliation for the kidnapping by the underground of two Britishers, Geiger wrote.

"Everybody in this community hopes Rabbi Geiger will return some day," Grossman said. "He's on the ball, the kind of man everyone likes. Matter of fact, he started our community center here."

Geiger, it developed, was active before entering the Army in combatting German-American Bundists in Bergen County, and headed the fight against Bergen real

estate interests who discriminated against Jews.

Geiger's knowledge of his legal rights was gained at Mercer University in Macon, Ga., where he earned his law degree. He was born in Safed, Palestine, in 1910, and came to the United States as a scholarship student in 1927. He became an American citizen in 1941.

After attaining a B.S.S. degree from City College, New York, he went to Mercer, where he edited the Law Review. In 1943, he completed his rabbinical studies at the Jewish Theological Seminary, and for three years before he entered the service in 1944 served the Congregation Sons of Israel in Cliffside Park.

While in the Army, Geiger made a fine record and won two official commendations. He had reached the rank of captain before returning to civilian life on May 6, 1945.

An all-day Information Institute, the first of its kind to be held in Essex County by the Women's Division of the United Jewish Appeal, was announced today by Mrs. Arthur L. Stern, 511 Melrose Pl., So. Orange, chairman of the Women's Division. Mrs. Jacob Kesselman, 73 Greenwood Dr., Millburn (right), and Mrs. Ralph Wechsler, 36 No. Crescent, Maplewood (left), have been appointed co-chairmen.

Information Center to Open

UJA Women to Get Facts on Drive

Invitations to this event, which will be held at the YM-YWHA, 652 High St., on Monday, March 3, are to go out this week to all workers and chairmen in the Women's Division.

The purpose of the Institute, Mrs. Kesselman and Mrs. Wechsler explained today, is to conserve the time and energy of all workers in the Women's Division by consolidating many small meetings into a large one, which would give workers in the Women's Division all the information they needed about the 1947 UJA.

Speakers at this Information Institute will be Moses J. Leavitt, executive vice-president, Joint Distribution Committee; Harry Seave, administrative assistant, United Palestine Appeal; and Daniel Shiman, past president of the Jewish Community Council of Essex County. The first two speakers will discuss the need of displaced persons and tell what is being done to help them. The third speaker will talk about the national and local agencies which are aided through the 1947 UJA.

Detailed instructions to all chairmen and workers on campaign procedure will be given by Mrs. Arthur L. Stern.

A benefit luncheon will be served at noon, and those planning to attend the all-day institute are asked to make their reservations for this luncheon with the hospitality chairman, Mrs. Daniel Shiman, 2 Woodland Road, Maplewood, SO 2-2151.

"This all-day institute is something that we have needed and wanted for a long time," stated Mrs. Kesselman and Mrs. Wechsler. "All of our workers are busy women who are usually working in civic and philanthropic activities. Though they are busy they want to know all about the 1947 campaign and so we are giving the facts to them."

Both chairmen made it clear that there would be no solicitation or funds and that admission would be free. "Anyone who has not received an invitation and would like to come is cordially urged to do so," said Mrs. Kesselman and Mrs. Wechsler.

UPA Names Goldstein

NEW YORK (JTA)—Dr. Israel Goldstein, communal and religious leader, has been elected national chairman of the United Palestine Appeal, it was announced here at UPA headquarters.

JWB Names 8 Essex Leaders To Jewish Center Committee

A Jewish News exclusive
Eight residents of the Newark area have been appointed to membership on committees of the Jewish Center Division, National Jewish Welfare Board (JWB), according to word received here today from Philip M. Klutznick of Chicago, chairman of the Jewish Center Division.

The over-all Jewish Center Division Committee will include Louis Stern, 235 Mayhew Drive, South Orange; Michael A. Stavitsky, 60 Park Place; Louis J. Cohen, 744 Broad Street; and Samuel I. Kessler, 9 Clinton St.

The last two men were also named to the division executive body. Stern and Cohen are also on the Program Committee. As chairman of the Committee on Youth, Stern will have Kessler on his committee. Kessler is also on the Conference of JWB Section Presidents, and Cohen on the temporary Committee on Rules and Regulations.

Appointed to the Jewish Music Council were Leonard Shiman, 59 Mountain Ave., and Bert Jahr of the Newark YM-YWHA. Mrs. Samuel Kessler, 369 Parker St., was named to the Committee on Girls and Women, and Herbert R.

Orange, to the Budget Committee.

As the national association of 295 Jewish community centers and YM-YWHA's in the United States and Canada, JWB maintains numerous services to aid in center programming, and to raise personnel standards, Klutznick explained.

Plans Annual Parley

NEW YORK — The 1947 annual meeting of the National Jewish Welfare Board (JWB) will be held at the William Penn Hotel, Pittsburgh, Pa., from Saturday evening, May 10 to Monday evening, May 12, it was announced here this week by Frank L. Weil, president of JWB. Louis J. Cohen, of Newark, N. J., is one of the members of the convention program com-

Fine Silverware For Gracious Living

S. Marsh & Sons, one of Newark's leading jewelers and silversmiths since 1908, bids you welcome to their unique "Store-Within-A-Store Silver Center," a haven for those discriminating shoppers who seek the finest in silverware.

We are now presenting a complete line of distinctive and unusually styled silverware. Each piece—each set is designed to make a gift that will long be remembered and treasured as a precious heirloom. The kind of silverware that you have longed to have in your own home as a true symbol of gracious living.

You'll be amazed at the vast collection of nationally famous flatware and holloware — that have been all too scarce these past years.

A price range that will suit each and every purpose.

S. Marsh & Sons

Jewelers and Silversmiths since 1908

189-191 MARKET STREET NEWARK, N. J.

IT HAPPENED IN EUROPE

INSOMNIAC: Claiming "it would ruin our night's rest," Jamal el Hussein, leader of the Palestine Arab delegation in London, postponed for one day study of Foreign Minister Ernest Bevin's compromise plan on Palestine.

THE PLAN: Described as anti-Zionist and "moderately" pro-Arab, Bevin's plan was reported to call for:

1. Creation of semiautonomous Arab and Jewish regions with overall British authority.

2. The area of each region is to be determined by a majority of the population in a particular district. (Jewish viewpoint is that the result will be even less territory than Jews now have.)

3. Immigration of Jews to Palestine, now limited to 1,500 a month, is to be increased to 100,000 over a two-year span. (This is half the annual figure stipulated in the rejected Morrison plan.)

4. The High Commissioner will have power to reduce this number if he believes more Jews are entering than the "absorptive power" of the area can care for. (Nothing is said about his increasing immigration.)

5. Local Jewish and Arab councils will have sole contact with the High Commissioner "without the interference of any outside bodies" (considered by the Jews to foreshadow elimination of the World Zionist Organization and the Jewish Agency as factors in Palestine.)

6. The Palestine problem is to be referred to the United Nations if the plan is not a success in five years.

NEEDLING: Complete Arab independence in Palestine is the only solution, opined Izvestia, Russian government newspaper. The true aim of all British plans at the

London Conference, Izvestia declared, is to hasten creation of a British-controlled Near East bloc to suppress Arab independence. Said the Izvestia crystalgazer: the "wide masses of the Arab East" yearn toward "an independent democratic path."

BEVINALLERGY: Both Jews and Arabs flatly rejected Bevin's plan. The Arab delegation, despite blustering from several of its leaders, appeared willing to remain in frigid London to see what new proposals the British might make. Jewish Agency leaders agreed at Bevin's request to put their views in writing.

SPLIT: Backbenchers in the Labor Party were vocal in their opposition to the government's handling of the Palestine issue. The Cabinet itself was reported split, with Bevin's federal-cantonment plan adopted as a feeble compromise. Colonial Secretary Arthur Creech Jones headed the opposition by advocating immediate partition of Palestine and an eventually independent Jewish state.

GEMUELTICHKEIT: Austria is a cesspool of anti-Semitism, declared Arthur D. Greenleigh on his return from an Austrian mission, sponsored by the American Jewish Committee. Reported Greenleigh: Nazis still occupy apartments in Vienna belonging to Jews; nothing has been done to restore Jewish properties; anti-Semitism is rampant with parades, placards and beatings. "In the best Nazi tradition," the advisor on Jewish affairs to the Austrian government, a Dr. Edward Ludwig, is a "notorious anti-Semite."

PROPOSAL: British Gen. Frederick Morgan, former UNRRA chief, who was unfairly charged last year with making anti-Semitic statements, appealed to the British government to admit Jewish displaced persons into Britain, "not as expatriated minorities, but as the families of our friends." Said Morgan: "It is inconceivable that they should stay on the scene of their decimation among people who butchered their nearest and dearest."

SOLUTION: The only feasible solution for the 125,000 Jews now living in the American zone in Germany is to permit them to settle in Palestine, stated Gen. Joseph T. McNarney, commander of American forces in Europe. He added that 95 per cent of them are determined to go to Palestine.

TIME: Asked about a report by the International Committee for the Study of European Questions which said the Nazis are reorganizing for a return to power, Lt. Gen. Lucius D. Clay, deputy military governor of the American occupation zone of Germany, replied: "The time has just now arrived when we should begin to worry about such underground groups." Clay, who is slated to replace McNarney on March 15 as theater commander, said that better transport and communications favor contacts between local Nazi groups.

not know how to defend himself against charges that he helped bring the Nazis to power because no one would believe what he said, Franz von Papen burst into tears at his denazification trial in Nuremberg. The court recessed.

FIENDS' END: In Hamburg, the Ravensbrueck camp trial concluded with the sentencing to death by hanging of 11 Nazi members of the camp staff. Another defendant, Dr. Adolph Winkelman, beat the noose by dying of a heart attack in his cell. An estimated 80,000 women were exterminated by the Ravensbrueck murderers.

TAGGED: In the first step to bring German industrialists to trial for their part in creating the Nazi Frankenstein, the U. S. Military Government indicted on war crimes charges Friedrich Flick and four associates. Flick was the largest private German iron and steel manufacturer. In Berlin, the directors of the Siemens company were also indicted on charges of crimes against humanity.

ENJOY

HOME MOVIES

IN YOUR OWN LIVING

ROOM

New cameras and projectors are available for immediate delivery and if you have a new projector let us suggest a good show from our complete sound and silent rental library.

KALTMAN'S

M. J. Kalman's Largest Photo Supply House
287 Washington St., Newark

The NEWARK FORUM

SPRING TERM

Starts Tonight

Feb. 14th — 8:30 P. M.

ESSEX HOUSE, NEWARK

Lecture: "Strikes and the Public" . . . For information

Inquire Dr. Louis Reiss,

Market 2-8350

CATERING

A new service from one of New Jersey's most famous Jewish restaurateurs.

For arrangements, phone ESSEX 2-4734

We will send a limousine for you. Daily and Sunday Dinners. Open to Public

MENTCHER'S

756 CLINTON AVE.
Near Girard Place Newark

DELICIOUS FOOD THE PARADISE RESTAURANT

87 Mercer Street
NEWARK, N. J.

Market 2-9124
MAX LOBL, Prop.

AMATO'S STAR RESTAURANT

378 Fifteenth Ave. cor. Camden St., Newark

For the Finest in Italian Foods

Special Dishes Made to Suit Your Taste

Private Dining Room — "The Blue Room"

For Weddings, Receptions, Parties and Special Occasions of All Kinds
For Particulars, Call Mr. Amato, Bigelow 2-9662

S. African Jewish Times photo
BLUMA and PENINA WIESS, of Budapest, are typical of the men and women saved by Wallenberg. Along with other immigrants to Palestine, the sisters were deported to Cyprus when the British intercepted their ship

Raoul Wallenberg

(Continued from Page 1)

life and sudden death to thousands.

Despite threats to his life, Wallenberg helped Jewish prisoners escape from the Nazis and provided them with medicines, food and clothing. Money to finance his operations reached him from the Joint Distribution Committee, through funds made available by the United Jewish Appeal.

Wallenberg's subsequent disappearance in Soviet-occupied Budapest created a sensation in Sweden. Among others the JDC has donated \$2,500 as a contribution toward the search for the missing diplomat.

In an effort to discover the latest information on Wallenberg, the Jewish News made inquiries at the New York offices of the Swedish, Soviet and Hungarian Consuls. A Miss Aleksanderson at the Russian consulate declared that neither her office nor the embassy in Washington could offer any comment on the case of the missing diplomat. The Hungarian consulate indicated that it

had never heard of the man. The Consul General of Sweden, however, said that the American-Swedish News Exchange, official news-disseminating agency here, could provide additional information on Wallenberg.

The most recent lead to Wallenberg pointed to a Russian prison camp in Bessarabia, where he was reported seen in the Spring of 1945. Swedish Prime Minister Tage Erlander, in reply to questions in the Second Chamber of the Riksdag on Nov. 27, 1946, stated that the search for Wallenberg up to then was fruitless. It is known that Wallenberg had a large sum of money in his possession at the time of his disappearance.

The question of his whereabouts was raised without success with Marshal Joseph Stalin by Gunnar Hagglof, Swedish Minister in Moscow, Erlander revealed. He promised that Sweden would continue its efforts to find the missing man. Late last year a book titled "Raoul Wallenberg," a biography by Rudolph Philipp, was published in Sweden. Philipp claims that Wallenberg's closest kin know exactly where in Russia the former attache was as late as Oct. 15, 1946.

The Swedish Foreign Office is described by the Exchange as unconvinced that Philipp possesses the necessary evidence to prove that Wallenberg is still alive.

The Exchange, in an additional report on Wallenberg, confirms officially the events described in Mrs. Auer's letter. The report quotes C. I. Danielson, Swedish Minister to Hungary, as saying: "Wallenberg had a staff of 300 under him, mostly volunteers, and they managed to harbor in houses in Budapest for which diplomatic immunity had been granted twice as many Jews as the 5,000 actually allowed."

"On Christmas Eve all Wallenberg's staff were arrested, the women members being interned in the Ghetto; but all managed to escape. Arrow Cross men broke into the Legation to kill the Minister, who, however, escaped. In a pitched battle, with the support of Hungarian police, Wallenberg and some attaches recaptured the Legation and drove out the Arrow Cross men . . ."

On Jan. 24, 1947, the Jewish German-language newspaper, Aufbau, published in New York, printed a letter written from Sweden by Frederick von Dardel, who identified himself as Wallenberg's stepfather. According to von Dardel, he received from Soviet vice commissar Dekanosov an official confirmation of the fact that Russian troops placed his son in protective custody on Jan. 17, 1945. And on that day, it would appear, Raoul Wallenberg vanished into thin air — so say the officials.

Immigrants Battle

(Continued from Page 1)

Devil" 6th Airborne Division, each soldier carrying a pickaxe handle as a sidearm, then rushed aboard. In the best Balaklava tradition, a British troop commander shouted a warning to the immigrants to come out peacefully before giving his lads the word to swing into action.

The first group of immigrants debarked without resisting. Suddenly, a woman shrieked hysterically and fighting flared up, with both men and women immigrants struggling against the club-wielding Tommies. Many refused to leave the vessel's hold, and the troops forced them to comply only after bitter fighting. The younger Jews continued to fight even after they reached the deck.

The British forces suffered no casualties.

The remainder of the immigrants were loaded on the transport "Empire Heywood" for deportation to Cyprus.

Port Area Sealed

Extraordinary security precautions had been taken in Haifa prior to the landing. The port area was hermetically sealed, and a sundown curfew had been imposed on most of the city. Troops guarding the perimeter of the port area were told in case of attack to fire over the heads of any dissidents before taking proper aim.

The funeral procession for the slain refugee was marked by the closing of all stores along the route to the cemetery.

In a critique of the successful operation, government authorities termed the "Negev" incident the easiest of its kind so far encountered — a tribute to British planning and foresight.

E. Bernheim & Sons

Est. 1890
FUNERAL DIRECTORS

123-25 BELMONT AVE.
NEWARK, N. J.
Phone Bigelow 3-5342

PHILIP APTER & SON, Inc.

FUNERAL DIRECTORS

"SERVICE ABOVE ALL"

16 STRATFORD PLACE
NEWARK, N. J.
(at Clinton Avenue)
Phone: BI 8-8866

MT. LEBANON CEMETERIES

Dedicated entirely to those of the Jewish Faith

SINGLE GRAVE \$40
4 GRAVE PLOTS from \$140

Larger Plots Accordingly
Sales Office
24 Commerce St. Newark 2, N. J.

Market 2-5244

Rally Urges Support of Reiffin Bill, A-87

Write-Your-Assemblyman Drive is Launched

Declaring that the continuation of present discriminatory trends will gradually eliminate members of minority groups from schools of higher learning, Will Maslow, director of the Commission on Law and Social Action of the American Jewish Congress, called for statewide support of Reiffin Bill, A-87.

The Reiffin Bill, which would eliminate tax exemptions for institutions which have unfair admission policies, was the subject of the first state-wide meeting of the New Jersey Committee Against Discrimination in Education, on Monday, Feb. 10, at the Robert Treat Hotel. Mrs. Gertrude Weber, executive secretary of the Committee, revealed that 12 cities in New Jersey have already set up Reiffin Bill Committees to mobilize public opinion for this measure. These include Jersey City, Plainfield and Trenton. In Essex County, the campaign is being carried out from the offices of the New Jersey Committee Against Discrimination in Education, 211 Clinton Ave., Newark.

The meeting was also addressed by Arnold Harris, executive secretary of the Jewish Community Relations Committee of Essex County; Rev. William Weber of Arlington; Thomas L. Parsonnet, legislative counsel of the State Federation of Labor; Rev. William P. Hayes of Newark. Ben Epstein of the New Jersey Federation of Teachers, acted as chairman.

Parsonnet strongly urged all citizens to write to their assemblymen and senators in Trenton demanding passage of the bill.

"Our legislators understand votes. They will react favorably to this legislation when they know the extent of demand for it. Every individual has a stake in this measure," declared Parsonnet.

Holtz Warns Vets Against Joining "Phony" Groups

America "is faced with a potential danger in the rise of pseudo-titled organizations which would make a field day of their unpatriotic and even venomous objectives," Major Jackson J. Holtz, Brookline, Mass., lawyer and veterans' leader, warned in addressing a near capacity audience in Fuld Hall, last Wednesday night.

Holtz was principal speaker at a rally sponsored by Newark Post of the Jewish War Veterans, in connection with its annual installation of officers. Other speakers included City Commissioners Brady and Keenan, Abraham Silverstein, executive secretary to Mayor Murphy, and Acting State ABC Commissioner Hock, a personal friend of Leo J. Berg, new commander of the post.

Youths Discuss Hebrew Classes In High Schools

Benjamin Benari led a discussion on "Should Hebrew Be Introduced in the High School?" last Sunday, Feb. 9, at the second Youth Seminar sponsored by the Jewish Education Committee of the Jewish Youth Council of Essex County and the Jewish Education Association of Essex County. Benari, a teacher at Seward Park High School in New York City, described the philosophy behind the introduction of Hebrew as a language course in the high school curriculum.

Indiana Senate Passes Anti-Bias Bill

INDIANAPOLIS (JTA) — A bill outlawing such organizations as the Ku Klux Klan and the Columbians has been unanimously adopted in the Indiana State Senate. The bill outlaws all organizations seeking to spread racial or religious intolerance. Its passage was supported by a widely representative group of citizens of all religions and races.

Warns Parents Of Bias Danger

"Do you really know your neighbors?" was one of the questions raised by James Patrick Philbin, of the Good Neighbors of West Essex, at the Montclair Neighborhood Council which met at 30 Maple Ave., at 8:00 P. M. last night.

The Montclair Neighborhood Council, recognizing the need for community planning for better human relations, offered a program at which Philbin, Harold Lett, assistant director of the Division Against Discrimination of the State Department of Education, and Arnold Harris, executive secretary of the Jewish Community Relations Committee, spoke as part of a forum.

Speaking on parental responsibilities in a democracy, Philbin said: "If parents are prejudiced, their children invariably will be prejudiced. Prejudice twists and warps personality because it instills hate rather than love. When somebody asks me about the kids who play on the block, I tell him I have never seen them keep a kid out of their games because of his color."

Talmud Torah Plans New Activity Program

An activity program, an innovation in the 50-year history of the Talmud Torah of Newark, was announced this week by Max Harmelin, acting president of the institution.

Harry L. Lawrence has been retained by the institution to direct this program. He stated recently, in defining its objective, that "it is intended to inculcate the basic premises of democracy in the students through a program of learning by doing, working and playing and learning together." Included among the planned activities are a school orchestra and choral group, a photography club, dramatics, arts and crafts, and a school newspaper.

Plans are also under way to organize classes in journalism, music and handicrafts.

CAMP REPRESENTATIVE

to solicit on commission basis, for well-established Pennsylvania camp. Address C. S., Box 12, Jewish News, 24 Commerce St., Newark, N. J.

Wechsler Named by Cooper As Suburban UJA Leader

Appointment of Ralph Wechsler, 36 North Crescent, Maplewood, as chairman of the Suburban Division of the 1947 United Jewish Appeal, was announced last week by Harry A. Cooper, chairman.

"Mr. Wechsler is particularly fitted for this important job because of his many years of service in community work," stated Mr. Cooper.

"He knows that the Jewish community of Palestine is not only anxious to receive Europe's homeless survivors but needs them to maintain its present rate of agricultural and industrial expansion," continued Mr. Cooper.

"With this first hand knowledge of the rehabilitation work carried on in Palestine by the UJA, which will enable hundreds of thousands of uprooted and displaced Jews to rebuild their shattered lives, Mr. Wechsler will be of great help to us in the coming campaign," said Mr. Cooper.

Organization of 17 suburban communities in Essex County and increasing their participation in the coming campaign will be the major part of Wechsler's work, Mr. Cooper said.

Treasurer of the National Oil Products Co. in Harrison, Wechsler is vice president of the Jewish Community Council of Essex

RALPH WECHSLER

County, honorary president of the Zionist Council of Essex County, member of the National Executive Committee of the Labor Zionist Organization of America, president of the Palestine Purchasing Service, Inc., an organization established to facilitate trade between the United States and Palestine, member of the Chemists Club and of the Mountain Ridge Country Club.

Church Members Urged To Back Anti-Bias Bill

People of different colors and religions can work together, Pastor Clarence Williams said at the dedication ceremonies of the Church of Holiness, 315 Norfolk St., this week.

Morris Mandelbaum of the Martin Packing Company was invited to speak by his employees, members of the church. In introducing him, Pastor Williams pointed out that Mandelbaum judged a man not by his religion but by his ability and spirit of cooperation. For that reason, Pastor Williams said, he wanted him

to come to the dedication of their new church.

Following Mandelbaum's brief talk, Joseph D. Pikus, of the Jewish Community Relations Committee, outlined a program in which church members could cooperate. He particularly urged their support of the Reiffin Bill, which bars tax exemptions for institutions which practice discrimination.

Support for the bill was voiced by the Senior Bishop who came from Philadelphia to attend the ceremonies. The trustees of the church, whose members are colored, appointed the Rev. H. C. Pitts to represent them on matters pertaining to the Reiffin Bill and other problems of discrimination.

Mayor Lauds Home for Aged

Lauded by Mayor Murphy for their 40 years' service to "the city at large and the Jewish community," Daughters of Israel Home for Aged, last Wednesday, installed its newly elected officers at a luncheon attended by nearly 150 persons.

The Mayor, who was principal speaker at the luncheon, praised both women and their fellow officers of their civic interest. He also declared that "the home as a shining example of philanthropy under religious auspices, merits the fullest measure of public support. The philanthropy, typified by the sustaining membership of this Home, comes from the heart."

ATTENTION! MOTHERS!

Give Yourself A Vacation And Your Child Expert Care

NEW NURSERY DAY CAMP April thru Nov.

For further information, call IRA KANOWITH—WA 3-8586 LOUIS SEIDMAN—WA 3-0459

CRYSTALAKE DAY CAMP

West Orange Tenth Season Day Camp July & August

Postmaster: If undeliverable FOR ANY REASON, notify sender, stating reason, on FORM 3547, postage for which is guaranteed.

Sec. 579, P. L. & R. U. S. POSTAGE 1c Paid Newark, N. J. Permit No. 2458

Rights Group Starts Work; Opens Study of Laws, Agencies

WASHINGTON (JTA) — The President's Committee on Civil Rights, meeting in its second session at the White House within a month, last week announced the appointment of three sub-committees to explore the civil liberties problem, and conferred with representatives of the Department of Justice concerning the department's activities in the civil rights field.

Charles E. Wilson, chairman of the committee, and president of the General Electric Company, announced the sub-committees and their members as follows:

1. A committee to consider and determine the adequacy of existing federal legislation and to recommend proposed new legislation: the Right Reverend Henry Knox Sherrill, Francis P. Matthews, Dr. Frank P. Graham, John S. Dickey and Mrs. Sadie T. Alexander.

2. A committee to consider the broader social, economical and educational aspects of promoting the cause of civil liberties throughout the country: Charles Luckman, the Most Reverend Francis J. Haas, James B. Carey, Channing H. Tobias and Rabbi Roland E. Gittelsohn.

3. A committee to consider the work of private organizations whose activities affect civil rights: Morris L. Ernst, Mrs. M. E. Tilly, Boris Shiskin and Franklin D. Roosevelt, Jr.

The appointment of Dickey, president of Dartmouth College, and Roosevelt as chairmen of the committee and as an executive committee to serve with him, was also announced by Wilson.

GERTRUDE'S
FOR UNUSUAL STYLES IN
DRESSES, COATS
and SUITS
1029 BERGEN STREET

TO OUR PATRONS...

PASSOVER COMMUNITY SEDERS

WILL BE HELD

Friday Night, April 4th,
Saturday Night, April 5th

RITUALS WILL BE CONDUCTED BY A WELL KNOWN CANTOR IN A MODERN MANNER

Reservations Taken Now

ANN GORDON'S

27 Elizabeth Ave., Newark, N. J.

Tel. BiGelow 3-0183 — BiGelow 2-9820

✓ Budapest den 14 februari 1947.
✓ 4 bilagor/under särskilt omslag,
Med kurir.

Besv. 25/2.47

66

20/2

47

P 2 En I

P 2 En I

Broder,

Åberopande Ditt handbrev den 17 nästlidne januari
ber jag härjämte under särskilt omslag få översända fyra
målningar, som tillhört Raoul Wallenberg. x)

./.

An tuguone
K. Proctor

x) Utöver detta och hämtade den 24.2.47 av vår vän
Loren von Dardel cul. särskilt beaktat. 4/6

Herr Utrikesrådet Gösta Engzell,
Stockholm.

4/6 jan.

Är jag från Kungl. Utrikesdeparte-
mentets Rättsavdelning meddelat
4 från Budsjetts försämrade beaktande
tillhöriga Raoul Wallenberg, riksan-
v. Stockholm den 24 februari
1947.

FWD Arnold

Se till beförordn. - Engestr. feb.
4/6.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

P2 Sam I H

20/2 1947

Cny

E

J

✓

P.M.

Herr Nils Fredrik von Essen meddelade i telefon, att Åhlén & Åkerlunds förlag övervägde att genom olika publicitetsåtgärder bidra till efterforskningarna efter Raoul Wallenberg. Von Essen ville i anledning härav, främst veta, huruvida handlingarna i Utrikesdepartementets arkiv rörande efterforskningarna voro att betrakta såsom hemliga eller utan vidare tillgängliga för förlaget. På min fråga förklarade von Essen, att Wallenberg-affären ur publicistisk synpunkt ej vore mycket att stå efter, då den vore uttjatad. Förlagets enda avsikt vore att bidra till Wallenbergs påträffande.

Jag svarade von Essen, att Utrikesdepartementet ju med största energi följde alla de spår, som då och då uppkommo på olika håll i Europa men hittills ej visat sig ge något resultat. De personer, som hade upplysningar om Wallenberg att lämna voro ofta belastade med ett förflutet, som gjorde att de skydde offentlighetens ljus. Dessa människors omtanke om sin egen välfärd var genomgående större än deras iver att bidra till uppklarande av Wallenbergs öde. Publicitet var därför ägnad hålla dem tillbaka, enligt vad erfarenheten givit vid handen. Efterforskningarna efter Wallenberg skulle alltså icke komma att främjas genom förlagets ifrågasatta initiativ.

von Essen förklarade att under sådana förhållanden komme Åhlén & Åkerlund ej att för närvarande röra i frågan.

Stockholm den 20 februari 1947.

Vi

Är det inte nödvändigt att
söka i handlingarna i ärendet om
Wallenberg? Vi utvärdera
materialet.

STATSPOLISEN

Till Herr Sekreteraren L. Petri, Kungl.
Utrikesdepartementet, Stockholm.

Under åberopande av dagens telefon-
samtal översändes härmed de av Eder be-
gärda breven.

Stockholm den 4/3 1947.

G. G. G. G.
Göteborg

SRA 398246

Avskrift.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET
Politiska avdelningen
Avdelningschefen

Stockholm den 13 januari 1947.

2 bilagor.

Broder,

Bandirektören Marcus Wallenberg har tillställt utrikes-
departementet närslutna två brev från en person, som säger sig
ha upplysningar om Raoul Wallenberg att lämna. Breven tyda
ju närmast på en mystifikation, men det skulle likväl vara
värdefullt, om polisen ville göra en undersökning.

Din tillgivne

Sven Grafström

Statspolisintendenten Thulin,
Stockholm.

Rätt avskrivet betyga:

.....*Bruhlman*.....*Göteborg*.....

Till

Herr Utrikesrådet S. Grafström,
Stockholm.

Till svar härå får jag meddela
att företagna försök att identifiera
brevens undertecknare hittills icke
lyckats samt att möjligheterna här-
till - om ytterligare upplysningar
icke skulle tillkomma - synas vara
små. Stockholm den 19 februari 1947.

Göteborg

*Bevis på att Wallenberg
har varit i Sverige
och att han har varit i Sverige
och att han har varit i Sverige
1/3*

Avskrift.

P2341

Herr

Bankdirektör Wallenberg.

Ankom Göteborg julafton, via Danmark, försenad på grund av omvägar under flykten. Vi äro endast två i sällskap, skildes från dom andra i Riga. Fru Dardell får tills vidare icke informeras i saken, men undertecknad önskar sammanträffa med Fru von Dardell, samtidigt, som Eder. Ingen utom Fru von Dardell och Dir. Wallenberg själv får fortfarande informeras om saken. Jag tager mig friheten att bedja Eder avhämta oss med privatbil lördagen d. 28-12 kl. 20.00 vid Pripps Bryggeri, Stampgatan Gbg.

Högaktningsfullt

Anti Turunen.

Rätt avskrivet betyga:

.....*Brü Nilsson*.....*Gust Jansson*.....

Herr Bankdirektör Wallenberg.

Stockholm.

Eftersom ingen kom för att hämta vid avtalad plats i mitt föregående brev. Tager jag mig friheten att åter tillskriva Eder. Då jag även fruktar att inte mitt första brev kom Dir. Wallenberg tillhanda i rätt tid.

Om icke Dir. Wallenberg skulle hjälpa oss att ordna en båt o.s.v. torde Ni meddela Herr Raul Wallenbergs mor, Anna von Dardel och samtidigt låta henne ta del av det brev som Herr Raul Wallenberg sände Eder i sept. 1946 via Konstantinopel, och att Ni hämtar oss med bil söndagkväll den 5/1 vid Prippe bryggeri Stampgatan Göteborg klockan 20.00.

Om inte Dir. Wallenberg inte låter höra av sig får vi ordna flykten på ett annat sätt.

Jag kan inte på något sätt meddela någon adress enär jag saknar legitimationshandlingar och icke kan hyra bostad, och det är ju av största vikt att vi får arbeta ostörda, tills vi kunnat hjälpa Herr Raul Wallenberg och hans vänner från Estland.

Göteborg den 3-1-1947

Högaktningsfullt

Anti Turunen.

Rätt avskrivet betyga:

.....*Bror Nilsson*.....*Gösta Jonsson*.....

S T A T S P O L I S E N.

H.D. nr 22 Sp.
1947

Till

Herr Kriminalkommissarien Otto Danielsson,
Kriminalstatspolisens 3:e rotel,
S t o c k h o l m.

Åberopande Eder skrivelse den 20 januari 1947 med därvid
fogade handlingar rörande en person Anti Turunen har jag här-
med äran på uppdrag meddela; att

i härvarande utlänningsregistratur anträffats 4 personer
med efternamnet Turunen, samtliga finska medborgare:

Hilma Karolina Turunen, hembiträde

född den 25/3 1914 i Kuopio

anställd och boende hos J.P. Henriksson, Birgittagatan 2

Aino Turunen, mässuppassare

född 16/9 1926

anst. s/s Burgundia, Rederi A.B. Götha

Jacko Turunen, 2:e styrman

född den 6/8 1914

anst. s/s Nordöst, Nordströms Rederi A.B.

Torsti Turunen, matros

född den 11/8 1919

anst. m/s Kanangoora, Rederi A.B. Transatlantic.

De två sistnämnda synas icke alls kunna komma ifråga som
brevskrivare, då både s/s Nordöst och m/s Kanangoora den
28/12 1946 och 5/1 1947 befunno sig utrikes. s/s Burgundia
anlöpte Göteborg den 23/12 1946 och avgick härifrån den 30/12
1946 för att återkomma först den 21/1 1947. Brevskrivaren
torde sålunda icke vara identisk med Aino Turunen.

Valet av mötesplats - Prippe bryggeri - synes icke vara

någon ledtråd för spaningen. Å stället förekommer vid 20-tiden mycket ringa trafik, varför en väntande person lätt kan observeras. Möjligheterna att identifiera brevskrivaren, som kan antagas ha uppträtt under falskt namn, synes vara ytterst små. För den händelse "Turunen" skulle återkomma med nya brev, hemställes, att roteln måtte underrättas i god tid före utsatt mötestid.

Göteborg, kriminalstatspolisens 3:e rotel, den 24 januar 1947.

N.-S. Trägårdh
Kriminalöverkonstapel

Rätt avskrivet, betyga:

P. Jansson
.....

Gunn Eriksson
.....

P.M.

angående identifiering av "Anti Turunen".

Förfrågan angående "Anti Turunen" har gjorts hos Statens Utlänningskommission innevarande dag. I där förda register förekommer en "Turunen" med förnamnet Antti, nämligen finske medborgaren Ukko Antti Turunen, född den 30/5 1930, utrest den 31.8.1946 över Stockholm. I en ansökan till S.U.K. har han den 29/7 1946 som sin adress uppgivit Kyrkogatan 7, Sundsvall. Undersökningen i S.U.K. omfattade åren 1944-47.

I 3:e rotelns register förekommer ingen med namnet Anti Turunen - med undantag av ett registerkort på den Turunen, som här är föremål för identifieringsförsök.

Stockholm den 4 februari 1947.

Åke Svensson

Rätt avskrivet, betyga:

.....*A. Tuohimäki*.....

.....*L. W. Eriksson*.....

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Normal N:o 2

ang. försändelse, inne-
hållande målningar, som
tillhört R. Wallenberg.

GE

STOCKHOLM Stockholm den 22 februari 1947. ¹⁹		
N:o 77	Med kurir	BIL.
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MÅL Eu ^I

Broder,

U.n.

Vi ha mottagit Dint i brevet den 14 dennes omförmälda
försändelse, som jag kommer att öppna i närvaro av överdirektör
von Dardel på måndag. Denne undrade emellertid om Du varit i kon-
takt med Orionbolaget och kunde säga något om Wallenbergs andra
tillhörigheter. Det vore bra om Du kunde få någon fullständig
uppgift å Wallenbergs tillhörigheter.

Gösta Engzell

Chargé d'Affaires Arfwedson,

Budapest.

MR

LSL

FF

Oslo den 19 februari 1947.

Förtroligt.

283

24/2

47

P A Eer

aa
Ti

Resg.

Broder,

I anslutning till mitt handbrev den 13 dennes angående Raoul Wallenberg ber jag få meddela, att vi i början av denna vecka sökt komma i förbindelse med den person, Odd Hyllene, hos vilken Alf Tyngvik uppgivits skola bo och som uppgavs återkomma till Oslo under veckoslutet. Ej heller denna gång kommo vi i kontakt med Hyllene, i det att denne, enligt vad som uppgavs på Oslo Hospits, efter att oväntat under några timmar ha besökt hospitet fredagen den 14 dennes, åter avrest till okänd ort. Hyllene uppgavs emellertid återkomma på lördag i denna vecka, då vi på nytt skola göra ett försök att få tag i honom.

Jag vill i detta sammanhang icke underlåta att nämna, att vi i slutet av förra veckan hade besök av en medarbetare i Aftonbladet, redaktör Jansson, vilken dels frågade om beskickningen hade någon kännedom, i samband med efterforskningarna av Raoul Wallenberg, om en norrman vid namn Alf Tyngvik, dels, mera vagt, begärde vårt biträde att komma i förbindelse med

Utrikesrådet Grafström,
Kungl. Utrikesdepartementet.

Jansson frågar mig också om det inte skulle
vara närmare upplysningar. Förlorat för honom
att publicitet endast skulle vara efterforskningarna
Ti

Tyngvik. Jansson sade sig i Stockholm ha sammanträffat med Ossian Ericsson, vilken omtalat, att Tyngvik skulle kunna lämna vissa upplysningar om Raoul Wallenberg. Jag vill fästa Din uppmärksamhet vid den i denna sak rätt betydande omständigheten, att Ericsson till Jansson uppgivit, att Tyngvik vore identisk med Odd Hyllene, medan Ericsson till Petri ju uppgivit, att Tyngvik skulle bo hos Hyllene. Vidare hade Jansson av Ericsson erfarit, att Tyngvik skulle bo i Oslo under adress Nordahl Brunsgate 25 (vilken adress icke finnes) och icke Nordahl Brunsgate 3, som Ericsson angivit för Petri.

Janssons förfrågan ha vi besvarat enligt i departementet (Bagge-Petri) inhämtade instruktioner och sålunda icke uttryckligen bekräftat vår kännedom om Tyngvik. Upplysningar avsedda att publiceras ha vi avböjt att lämna samt hänvisat Jansson till departementets pressbyrå.

Sin tillgivna
Nolan

10.3 Hbr Tit.

P.M.

42 490

P. L. Su^I

Med anledning av handbrev Grafström-Malling den 9 december 1946 angående Wallenberg-affären besökte jag den 30 december sektionschef Krechler, "Leiter der Generaldirektion für die öffentliche Sicherheit im Bundesministerium für Inneres", samt anhöll om bistånd vid efterforskningarna.

Jag framhöll, att dessa borde bedrivas diskret. Krechler ämnade sända en pålitlig polistjänsteman till Baden bei Wien för att efterhöra om överstelöjtnant Kurmanovič återvänt dit. Baron Nikolas von Maasburg hade på sin tid uppgivit, att Kurmanovič, som är en äldre man, född den 26.2.1876, befunnit sig i lägret Ivanka samtidigt med honom.

Krechler föreslog, att man skulle bedriva undersökningarna som ett vanligt efterforskningsärende efter en under kriget försvunnen person, alltså efterlysa i tidningarna, annonsera etc. Härför behövde han närmare signalement för Wallenberg. Jag lämnade honom ett fotografi hämtat ur Dagens Nyheter den 28 november men anhöll, att han icke skulle vidtaga några av de angivna publicitetsåtgärderna, förrän vi konfererat om saken.

Den 17 februari besökte jag åter Krechler och erfor då att, enligt uppgift från överstelöjtnants Kurmanovičs maka, hennes man alltjämt saknades.

Wien den 17 februari 1947.

Jens Malling

Handbrev till Grafström-Malling
med bifogad undersökning
sändt på väg till Stockholm
den 17/2 1947
Hans Malling

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

V 2 an L

4/3 1947

Sten
W *per*
Förklarad
P.M.

87
114

Under ett mer än timplångt besök hos mig beklagade sig fru von Dardel bittert över kallsinnighet och brist på entusiasm hos utrikesdepartementet vid efterforskningarna efter Raoul Wallenberg. Särskilt var hon upprörd över att "UD hela tiden utgick från att Raoul Wallenberg var död." Bl.a. hade såväl envoyén Assarsson som envoyén Söderblom uttryckligt sagt henne, att hon ej borde räkna med att sonen var vid liv. Som ett annat utslag av UD:s brist på intresse nämnde hon envoyén Hägglöfs vägran att ta emot henne, och frågade hur jag ville förklara det.

På fråga varför hon ej fått veta något från UD de sista månaderna, svarade jag, att det ju visat sig, att hon låtit de från UD erhållna förtroliga och personliga meddelandena om diplomatiska framställningar och pågående efterforskningar offentliggöras genom Philipps bok. Hon förklarade då, att dels hade man aldrig sagt henne, att dessa meddelanden vore förtroliga, dels hade de varit allmänt kända i Stockholm. Så hade hon t.ex. hört berättas om Söderbloms avskedsintervju med Stalin, innan hon av Assarsson underrättats om densamma. Överhuvud läckte det alltid från UD, sade hon.

Fru von Dardel föreföll föga mottaglig för argument.

Jag återkom givetvis upprepade gånger till Philipps påstådda bevisning om att Raoul Wallenberg levde och bad henne ställa dessa uppgifter till UD:s förfogande. Det kunde ju tänkas, att de kunde infogas som länkar, jämte våra egna uppgifter, i en eljest bruten kedja. Fru von Dardel förklarade, att hon ej var bemyndigad omtala något om vad Philipp syftat på.

Fru von Dardel förklarade sig bestämt veta att "regeringen förbjudit journalister att skriva om Raoul Wallenberg."

Stockholm den 4 mars 1947.

F

Oslo den 1 mars 1947.

Förtroligt.

as
Broder,

341
S. 3. 47
P 2 ha¹

I anslutning till mitt handbrev den 19 nästlidne februari
angående Raoul Wallenberg ber jag få meddela, att vi i dag lyckats
komma i kontakt med den person, Odd Hyllene, vilken varit bortrest
från Oslo och hos vilken Alf Tyngvik uppgivits skola bo. Vid per-
sonligt samtal, som en av beskickningens tjänstemän haft med
Hyllene, förnekade denne senare varje kännedom om någon person vid
namn Alf Tyngvik. Ej heller kände denne någon svensk vid namn
Ossian Ericsson. Hyllene lär hava gjort ett rättfärdigt och pålitligt
intryck och någon anledning antaga att denne skulle hava lämnat
vilselädande uppgifter synes icke föreligga.

Vi hava nu således varit i personlig kontakt med båda de per-
soner, hos vilka Alf Tyngvik uppgivits vara boende. Båda hava för-
nekat varje kännedom om någon person vid namn Alf Tyngvik. Ej hel-
ler Ossian Ericsson vore dem bekant. Båda hava gjort ett pålitligt
och sympatiskt intryck och någon anledning antaga att de hava läm-
nat oriktiga eller vilselädande uppgifter synes icke föreligga. H.
la saken torde få betecknas såsom en mystifikation. Kvar står emel

rikesrådet Grafström,
agl. Utrikesdepartementet.

lertid ätt vi tyvärr icke kunnat uppspåra den gåtfulle Alf
Tyngvik. Så länge de norska polismyndigheterna icke anses
böra indragas i efterforskningen av Tyngvik, kan jag icke se
att vi kunna göra mer i ärendet.

Bra. Tillgrip
Johan Paulsen

P 2 bit
8/3 1947
✓
Strängt förtrolig.

P. M.

Ossian Eriksson, som jag tidigare varit i förbindelse med (P.M. den 8 februari), uppsökte mig i går kväll och berättade därvid följande.

Omedelbart efter det brev han skrivit mig från Haparanda (ink. 17 februari) hade han tagit sig in i Finland och därifrån fortsatt till Kemere, utanför Riga. Han reste i Finland på finska papper och i Sovjetunionen på ryska (äkta legitimationshandlingar men utställda för en sedermera död man). Han hade ej behövt särskilda tillstånd att resa i Ryssland men givetvis måst vederbörligen anmäla sig hos tågchefen. Han hade rest tåg till Riga eller Kemere och därifrån med buss till en hållplats som hette Kume. Därifrån hade han vandrat fram till Kemere (f.d. kuranstalten Kemmern) och utan svårighet - med hjälp av den beskrivning han fått av den därifrån flyktade finnen Turunen - känt igen den bondgård, den enda som ej var nedbränd, vars brukare hjälpt finnen Turunen och norrmannen Tyngvik att fly.

Kollektivbonden Taska, som för övrigt talade något svenska, hade givetvis varit mycket misstänksam mot Eriksson men så småningom berättat följande. Till den gamla kuranstalten hade förlag fånglägret 2 - 469, ibland betecknad B - 469. Det rymde huvudsakligen konvalescenter men hade som lärare 10 - 12 fångar, som sinsemellan talade engelska och vore dömda till lägst 8 och högst 15 års straffarbete. Dessa lärare hade det förhållandevis mycket bra, var klädda i pälsar om vintern och fick röka.

Taska hade sagt Eriksson att en av fångarna förklarat sig vara svensk och heta Wallenberg. Taska tyckte sig också känna igen honom på det av Eriksson medförda fotografiet. Wallenberg hade sagt Taska att han skulle väl ta hand om denne när de kom till Sverige. Taska hade nämligen för avsikt att fly tillsammans med W. och de amerikanska fångarna.

Taska utförde diverse arbeten i lägret och kom därigenom i

kontakt med fångarna. Vid en madrasspåfyllning, som skulle äga rum om några dagar, skulle han försöka meddela W. att man i Sverige nu visste var han fanns.

W. och hans tiotal medfångar hade anlänt till Kemere i september från Kiev. W. vore vid god hälsa och liksom medfångarna på gott humör. De hade ett fritidsområde på omkring 500 meters radie från lägret.

För att Eriksson skulle få se fångarna hade Taska under någon förevändning kört ett brädläss på en väg där de fick möta dem. Eriksson hade hört dem tala engelska men icke kunnat identifiera någon som Wallenberg, då konfrontationen varit så kort och de dessutom alla hade skägg.

Eriksson hade inte torts stanna mer än en dag hos Taska, en torsdag. Hans vistelse i Ryssland måste avkortas då dels hans pengar tog slut emedan priserna stigit till det tredubbla sedan tidigare besök, dels han saknat nödvändiga inköpslicenser.

Taska hade berättat att någon eller några av fångarna ibland under bevakning reste med tåg från Kemere station till Leningrad för att återkomma efter ett par dagar.

Taska hade lovat att så snart smuggeltrafiken Lettland - Sverige komme igång igen - isssvårigheterna omöjliggjorde nu all kommunikation - skulle han söka sända ett skriftligt meddelande från Wallenberg.

Det i Turunens brev till Marcus Wallenberg omnämnda brevet från R.W. till Sverige hade Taska lämnat en pålitlig rysk officer, som skulle ta det med sig för att sända ut det via Konstantinopel.

Lägret låge 6 verst (36 km. enligt E.) från kusten. Man planerade ett flykttförsök när årstiden blev bättre i samband med att fångarna fick bada. De åtföljdes då blott av två vakter.

Eriksson hade återkommit från sin resa redan för några dagar sedan men ej omedelbart sökt upp mig, emedan han tyckte att han "ingenting hade att berätta, eftersom han ju ej fått tala vid R.W." Han hade däremot berättat ovanstående för fru von Dardel (som han första gången tagit kontakt med när han sett Aftonbladets artikel

den 11 februari). Fru von Dardel visste alltså om ovanstående när hon besökte mig häromdagen men nämnde intet häröf, ehuru det framgick av ett par av hennes yttranden. Eriksson ansåg att fru von Dardel "kunde man inte tala med".

Erikssons huvudsakliga intresse i denna affär synes vara att hjälpa de fångna amerikanarna att fly. Han räknar på god ersättning för sin medverkan härtill. De sista tre dagarna hade han nästan i sin helhet tillbragt på amerikanska beskickningen i Stockholm, där han på det noggrannaste utfrågats av "konsul" Robert Anderson, som talade något svenska. På fråga huruvida han tidigare haft med amerikanarna att göra i dylika frågor nämnde Eriksson, att han under kriget vid ett par tillfällen hjälpt amerikaner att fly från Danmark till Sverige och att han från den tiden väl visste vilka amerikanska tjänstemän i Stockholm som hade med dylika saker att göra. Hans kännedom häröf hade för övrigt till en början förskräckt Anderson, som å sin sida aldrig hört talas om E.

Ugentliga orsaken till E:s besök hos mig tycktes vara att rikta en förebräelse mot U.D. för att vi talat om för norska polisen vad vi visste om norrmannen Tyngvik (Quislingsman), som jämte Turunen i höstas rymde från lägret i Keweenaw. Jag försäkrade E, att vi ej röjt något om Tyngvik och förklarade att vi förgäves sökt honom hos de personer Eriksson angivit. E. berättade då, att han just haft telefonsamtal med den i beskickningens i Oslo P.M. den 12 februari nämnde Johansen, som till attachén Hennings förnekat all kännedom om Tyngvik. Johansen hade för E. redogjort för Hennings besök och att man ej trott på honom, så mycket mer som norska polisen blott någon dag tidigare hos Johansen sökt Tyngvik.

Jag överenskom nu med Eriksson att han skulle skriva Johansen att denne kunde ha fullt förtroende för Hennings. Å min sida skulle jag sedan be Hennings göra ett nytt besök hos

Johansen.

Under resan genom Finland hade Briksson erfarit att finnen Turunen, som under detta namn vore dödförklarad och därför brukade ett annat namn, som varken E. eller T:s familj kände, den 5 februari häktats av finska statspolisen på Raventula Voima (?), en restaurang i Tammerfors. Statspolisen misstänkte emellertid ej T:s identitet, varför han för närvarande troddes kunna dömas till högst 7 månaders fängelse för att ha saknat "arbetsbevis". Turunen säger sig i Kemere ha varit medfånge till Raoul W. och är därför den som kan ge säkraste upplysningar.

Stockholm den 8 mars 1947.

V:

Avskrift.

Kungl. Svenska
Beskickningen

Nr. 64
Budapest den 5 mars 1947.
Överlämnas jämte bilaga från
Beskickningen i Budapest till
Utrikesdepartementet för kännedom.
/u/ R. Arfwedson.

aa.

original se P 90 02

INNE UTRIKES DEP. T		
D. Nr. 9 64		
10.3.47		
AVD.	GR. 2	16u-1

Avskrift.

Budapest den 5 mars 1947.

Nr. 2.

1 bilaga.

Till
Statens Utlänningskommission,
S t o c k h o l m.

Beskickningen har från ungerske medborgaren redaktör
Eugen Lévai erhållit härjämte i avskrift närslutna skrivelse,
vari Lévai anhåller om svensk passvisering. Jag har äran hem -
ställa om telegrafiskt meddelande, huruvida visering kan ut -
färdas för Lévai.

u. Arfwedson.

Meddelat Amamuens Erlandsson i
Utlänningskom. att Grafström
aldrig hört talas om Lévai.
12/3 R.

Avskrift.

Genève den 21. Februar 1947.

Hochverehrter Herr Gesandter,

Die politische Abteilung des Ungarischen Aussenmini-
steriums teilte mir vor einigen Wochen mit, dass laut Meldung
des Herrn Gesandten Wilhelm Böhm, der Protokollchef des Schwe-
dischen Königlichen Aussenministeriums, Herr Grafström, den Wunsch
geäussert habe, dass ich nach Schweden reisen solle.

Im Auftrage der Budapester Wallenberggesellschaft habe
ich seit etwa 2 Jahren alle jene Daten und Dokumente gesammelt und
aufgearbeitet, die sich auf Raoul Wallenberg und die humanitäre
Aktion der Budapester Schwedischen Gesandtschaft beziehen und in
einem mehrere hundert Seiten starken Buche aufgearbeitet. Nun soll-
te ich eine persönliche Berichterstattung über meine Daten und
Protokolle vorlegen, die sich auf das Verschwinden von Raoul Wallen-
berg bezogen haben. - Zu meiner allergrössten Freude lese ich heute
in einer kurzen Berichterstattung der Basler Nachrichten, dass un-
ser so sehr verehrter Herr Raoul Wallenberg am Leben sei, und hoffe
ich aus ganzem Herzen, dass sich diese Nachricht bewahrheiten soll.
Auch in meinem Buche ging ich stets von diesem Standpunkt aus und
habe die Frage seiner Rückkehr konsequent bejahend behandelt.

Auf die Anfrage von Herrn Sekretär Ladislaus Veress, seitens
der politischen Abteilung des Ungarischen Aussenministeriums, habe
ich zu einer Reise nach Stockholm meine Bereitwilligkeit erklärt,
musste jedoch erst in die Schweiz fahren, um gewisse neue Gesichts-
punkte zu klären. Das ist nun geschehen und so besteht nunmehr kein
Hindernis, dass ich mich Mitte April zum gewünschten Zwecke nach
Stockholm begeben. Ich ersuche Sie, sehr geehrter Herr Gesandter,
höflichst, um diese Reise verwirklichen zu können, die nötigen Ver-
fügungen veranlassen zu wollen (Visum, Reiseerleichterungen, etc.).

Vor meiner Abreise in die Schweiz hat mich Herr Norbert Masur
(A.B. Baltiska Skinnkompaniet Stockholm) davon in Kenntnis gesetzt,

dass meinem in Kürze zu erscheinenden Buche sowohl seitens der Familie Wallenberg, als auch seitens der schwedischen Presse, - die darüber schon öfters Mitteilungen machte, - sympatisches Wohlwollen entgegengebracht wird, und in Aussicht gestellt, dass mir in Stockholm durch seine Hilfe noch zahlreiche interessantes Material zur Verfügung stehen wird.

Ich erlaube mir noch Herrn Gesandten die Mitteilung zu machen, dass ich seinerzeit als ein bescheidener Mitarbeiter an der Sibirischen Aktion von Frau Elsa Brändström mitgewirkt habe und für ein in einem meiner früheren Bücher im Hinblick auf die ungarischen Auswirkungen ihrer segensreichen Tätigkeit ein bleibendes Andenken schuf.

Indem ich Herrn Gesandten nochmals höflichst bitte die nötigen Verfügungen baldmöglichst treffen zu wollen, sende ich Ihnen die zur Ausstellung des Visums erforderlichen Personaldaten ein und bleibe mit dem Ausdruck meiner ganz vorzüglichen Hochachtung

Hochachtung
Redacteur Eugen Lévai

Ständige Adresse:

Budapest III. Verhalom-u. 33/c.

1-Beilage.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

1073 1947

P.M.

Sedan fru von Dardel vid telefonsamtal (inmot timplånga) den 8 mars och idag på morgonen ifrågasatt, att UD skulle bekosta resor till Norge, resp. Sovjetunionen (Kemer) för Ossian Eriksson att inhämta uppgifter om Raoul Wallenberg, har jag nu meddelat henne per telefon, att UD såsom hittills av statsmedel betalar de med efterforskningarna förnade utgifter, som härröra från åtgärder, som våra egna myndigheter fötaga eller sanktionera.

Med största bestämdhet har jag tillbakavisat insinuationen, att U eller någon dess myndighet skulle ha underlåtit vidtaga någon eljest önskvärd åtgärd av överdriven omtänksamhet om statens medel.

Jag har inte försummat meddela fru von Dardel, att regeln vid efterforskningar är, att endast sådana åtgärder vidtagas, som sökanden själv ersätter statsverket.

Stockholm den 10 mars 1947.

YK

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Petri/YL

ang. Wallenberg-affären

STOCKHOLM Stockholm den 10 mars 1947. 19		
N:o 247		BIL.
INK. D. N:o 42/49a (PM av Malling 17.2.47)		
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu ¹

U. n.

Res.

Broder,

Äberopande Ditt P.M. den 17 februari rörande Raoul Wallenberg får jag meddela Dig att, då vissa i tiden senare spår nyligen kommit i dagen, efterlysningsåtgärder i Österrike genom annonsering, anslag på offentliga platser o.s.v. tillsvidare ej behöva företagas. Men vi äro givetvis tack-
samma, att Du på alla andra sätt fullföljer de uppslag, som må framkomma.

/u/ Petri

Chargé d'Affaires Malling,
Wien.

//3
Y

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ang. Raoul Wallenberg.

Stockholm den 12 mars 1947.		
STOCKHOLM 19		
N:o 758	BIL.	
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MAL.
P	2	Bo I

Broder,

Den i mitt handbrev den 8 februari omnämnde Ossian Erikson har nu åter låtit sig avhöra. Han berättade därvid, att han i telefon talat med den i P.M. vid Ditt handbrev den 13 februari omtalade Herman Johansen. Johansen hade för Eriksson berättat, att han haft besök av en ung man från beskickningen, som frågat efter Tyngvik. Johansen hade emellertid ej trott på de rena avsikterna hos beskickningens utsände, då norska polisen blott någon dag tidigare givit tillkänna samma önskan att få komma till tals med Tyngvik.

Nu har Eriksson på vår begäran skrivit Johansen och sagt honom, att han kan ha fullt förtroende för attachén Hennings, när denne ånyo besöker honom i samma ärende som förut. Jag får alltså be Dig anmoda Hennings att göra ett nytt besök hos Johansen, varvid han-kanske bör understryka att beskickningen på intet sätt i denna fråga samarbetar med vare sig norska eller svenska polisen.

Vårt intresse av att höra Tyngviks utsaga har ökat av vissa på sistone uppkomna omständigheter.

/u/ Grafström

Envoyén Friherre J. Beck-Friis,

O s l o.

TELEGRAM.

VIA TELEGRAM

*delivered
17/11 17*

*41: a 122
13 NOV 1947
P 2 Ex I*

SWB555

WC287 WASHINGTON 25/23 12 1620

NLT CABINET STOCKHOLM

122 MEDARBETARE OVERSEAS NEWS AGENCY HEMSTAELLT UPPLYSNINGAR

UTVECKLINGEN AKTUELLA LAEGET RAOUL WALLENBERGAFFAEREN SEDAN

INTERPELLATIONSSVARET DEN 27 NOVEMBER 1946

AMINOFF

CFM 122 27 1946

TELEGRAM — VIA SVERIGERADIO — TELEGRAM — VIA SVERIGERADIO — TELEGRAM — VIA SVERIGERADIO

den 13 mars 1947.

P.2. *Sen*

Broder,

I anslutning till beskickningens telegram nr.122 B.12.3.47.
rörande förfrågan från Overseas News Agency om Raoul Wallenberg-
affären ber jag ytterligare få meddela, att vederbörande även var
intresserad av att erfara, huruvida det är riktigt som Rudolf Philip
uppgger i sin bok, att ryska NKVD män vid förhör med beskickningsmed-
lemmarna i Budapest givit uttryck åt uppfattningen att Wallenberg
vore tysk spion.

undert. Rydbeck.

Byråchefen Dahlman,
Utrikesdepartementet,

Dahlman/IS

KUNGL. UTRIKES

DEPARTEMENTET

Telegram

ang. Raoul Wallenbergs-
affären.

STOCKHOLM den 13/3 1947		
N:o 98		BIL.
INK. D. N:o 41:a/122		
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu/I

Svensk

Washington

Pres

Alla spår och uppslag fullföljas oförtrutet Edert
122 men hittills utan varje positivt resultat varför
för dagen intet tillägga interpellationssvaret

Cabinet

EXP 13
EXP 2

bl. 15.00

U.D:s Pressbyrå

LEGATION OF SWEDEN
WASHINGTON 8, D. C.

den 13 mars 1947.

P.2.

Besv. 22.3.47

470

18/5

47

P 2 Cu I

Gabri

Broder,

I anslutning till beskickningens telegram nr.122 B.12.3.47.
rörande förfrågan från Overseas News Agency om Raoul Wallenberg-
affären ber jag ytterligare få meddela, att vederbörande även var
intresserad av att erfara, huruvida det är riktigt som Rudolf Philip
uppgger i sin bok, att ryska NKVD män vid förhör med beskickningsmed-
lemmarna i Budapest givit uttryck åt uppfattningen att Wallenberg
vore tysk spion.

En tillgivne
Olof Rydbeck

Byråchefen Dahlman,
Utrikesdepart ementet,

Arvid Puh. Puh. H. H. H.
juli 1943

Ca

Handwritten signature

P.M.

Ossian Eriksson ringde mig i eftermiddag i min bostad och berättade därvid bl.a. följande.

Av vissa skäl hade han kommit att bli något osäker om huruvida uppgiften att Turunen häktats verkligen var riktig. Den hade lämnats honom av T:s väninna. - När Eriksson och Turunen skildes åt i Göteborg i början av januari hade Eriksson givit Turunen anvisning på var han kunde utfå en uppsättning falska finska papper. Turunen hade emellertid aldrig avhämtat dessa papper, och det föreföll nu E. mindre troligt att han kunnat skaffa sig papper på annat håll, då han varit borta från Finland i flera år och ej längre kände till de "rätta kretsarna".

Turunens väninna hette Henna Teinen och vore god vän med fru Salme Lybinof (f.d. Ratekainen), bosatt Ber. gatan 22 C, lägenhet 41, Helsingfors. Det kunde väl tänkas att fru Lybinof visste var Turunen höll sig dold, dockast han inte häktats. Eriksson hade själv besökt fru L omkr månadsskiftet januari-februari men då ej kunnat få något besked. Han tillrådde att någon "verkligt förtroendeingivande" medlem av besk under diskreta omständigheter uppsökte fru L. Vederbörande kunde få framföra en hälsning från Alex Launo, det namn under vilket Ossian Eriksson vore känd i Finland.

Eriksson erinrade sig också att Turunen vid sammanträffandet i Göteborg sagt sig vilja uppsöka en överstelöjtnant i Åbo som hade ett svenskt namn, troligen Lundenius eller Lundell. Möjligen kunde denne officer, som väl utan svårighet låte sig identifieras, ge några upplysningar om Turunens ~~hemliga~~ vistelseort.

Stockholm den 16 mars 1947.

Handwritten mark

P.S. Eriksson berättade också att närvarande Thorsen varit i Göteborg och varit "färdigt påbjuden" på att E. låt i boka att han kunde tillföra
15/3 1947

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN
ang. legationssekreteraren Raoul
Wallenberg.

187 B. 16.12.1946.

Budapest den 14 mars 1947.

Nr. 72.

R 18.

2 bilagor. ✓

Förtroligt.

Exc. makt.

9 72
21 MRS 1947
P. 2 B. 1

Rex

Till Hans Excellens Herr Ministern för Utrikes Ärendena.

I ärendet rörande legationssekreteraren Raoul Wallenbergs
försvinnande får jag härmed vördsamt inberätta följande.

Intet svar har ingått på de fyra brev, som genom förmedling
av Internationella Röda Korset avsänts till Wallenberg under ad-
ress av ett tidigare uppgivet fångläger i Sovjetryssland. Med
hänsyn till den tid, som nu förflutit sedan brevens avsändande,
synes man kunna utgå ifrån att intet resultat står att erhålla
på denna väg. Därest Eders Excellens så finner lämpligt, ser jag
därför ingen betänklighet mot att utnyttja adressuppgiften vid
en eventuell démarche i Moskva.

Efter ett samtal med härvarande ryske minister tillställde
jag denne den 8 januari 1947 en skrivelse med begäran om förnyad
undersökning angående Wallenbergs försvinnande (jämför 7 B.26.1.
1946). Å denna skrivelse har icke heller ingått något svar.

I början av denna månad uppsöktes beskickningen av en ung-
ersk dam, som upplyste, att hon - mot uttryckligt löfte om be-
varande av hennes anonymitet och sträng diskretion - hade vissa
uppgifter att lämna om en person, som hon trodde kunna vara i-
dentisk med Wallenberg. Sedan det begärda löftet avgivits, läm-
nade hon de uppgifter, som framgår av närslutna uppteckning. De
i uppteckningen omnämnda föremålen - en svensk tioöring och en
karbinhake till klockkedja - bifogas jämväl.

Den av damen lämnade personbeskrivningen synes ganska väl
stämma in på Wallenberg, som enligt passuppgifterna skulle vara

Hallbergs ha förlorat sin karbinhake
sällan utnyttjas i Sverige utan importeras.
De ha ej kunnat avgiva denna
hake till Sverige enligt 24/3 P.

170 cm lång och ha mörkbruna ögon och brunt hår. Även hennes övriga beskrivning lär vara på det hela taget korrekt. Hon har förevisats två fotografier av Wallenberg, som beskickningen haft till sitt förfogande, men har icke med ledning därav kunnat bekräfta vederbörandes identitet. Hon trodde sig möjligen bli i stånd härtill, om hon förelades ett större fotografi taget en face, varför jag får hemställa, att ett dylikt måtte hit översändas så snart ske kan, enär damen lovat att för detta ändamål återkomma om ett par veckor. Eventuellt torde även de i uppteckningen namngivna tyskarna böra efterforskas.

För egen del finner jag mig emellertid böra understryka, att den ungerska damens berättelse nog torde böra upptagas med viss skepsis. Hon var "tysketös" och hade enligt egen uppgift ett förhållande med en av tyskarna, varför anledningen till hennes aktion kan vara, att hon på detta sätt hoppas få veta, om han är i livet resp. hans nuvarande vistelseort. I varje fall måste man fråga sig, varför Wallenberg i strid mot alla andra uppgifter skulle ha begivit sig från det av ryssarna intagna Pest till det av tyskarna fortfarande besatta Buda. Likaledes synes det märkligt, att han icke under tiden den 17 januari - 10 februari skulle ha kommit i beröring med någon av sina många medarbetare och bekanta i Buda eller Pest. Vidare må anmärkas, att vägen från Pest till Debrecen icke går över Buda.

Att förskaffa en personbeskrivning av Wallenberg torde eventualiter icke ha erbjudit några svårigheter, då han var en i vida kretsar känd person i Budapest.

Oppenheim

P. 2 Su I

Am 5. März 1947. erscheint eine Dame (später Frau X. genannt) bei der Gesandtschaft und trägt Folgendes vor:

Im Wochenblatt "Figyelő" vom 1. März 1947 ist ein Artikel über Wallenberg mit seiner Fotografie erschienen. Sie ist dessen fast sicher, dass sie Wallenberg am 10. und 11. Februar 1945 in Buda gesehen hat, ganz sicher könnte sie dies dann behaupten, wenn sie von ihm ein en face Bild sehen könnte. Eigentlich wollte sie über die ganze Sache nicht sprechen, denn sie und ihr Mann (später Herr X. genannt) haben nach der Befreiung viel Unannehmlichkeiten gehabt und sie fürchten sich vor der Öffentlichkeit, doch hat sie über die Angelegenheit ihrem Beichtvater anlässlich der Beichte Erwähnung getan und dieser sagte, ihr nur dann die Absolution zu geben, wenn sie der Schwedischen Gesandtschaft alles erzählt, da es sich ja eventuell um ein Menschenleben handelt. Sie ist jedoch nur dann geneigt zu sprechen, wenn man sie der grössten Diskretion versichert. Sie trägt vor:

Während der Belagerung hat sie mit ihrem Mann und ihrem Kind (damals ein sechs jähriger Junge) in Buda gewohnt. Im Hause waren deutsche Soldaten (Truppe Feldherrnhalle) einquartiert und sie haben mit diesen in einem gemeinsamen Keller gelebt.

Am 10. Februar 1945 hat man gegen nachmittags 6 - 1/2 7 von einer Hilfsstation mit einem Auto - wahrscheinlich Lastwagen - fünf Verwundete auf Tragbare gebracht. Unter diesen befand sich ein Mann (später der "Fremde" genannt), welcher ausser kleineren - wahrscheinlich - Splitterwunden auf dem Körper, eine Wunde auf dem Hinterkopf hatte. Der Arzt hat festgestellt, dass diese Wunde wahrscheinlich von einem Hieb, und zwar von einem stumpfen Gegenstand stammend, herrührt. Sicher konnte er dies aber nicht feststellen, da unter den damaligen Umständen eine genaue Untersuchung nicht möglich war. Der "Fremde" war nicht angezogen, hatte am Hals einen kleinen Hirschlederbeutel, war mit Decken zugedeckt und auf den Oberkörper war eine Art Regenmantel gelegt. Er war zwar nicht ohnmächtig, doch nicht richtig bei Sinnen "wie wenn er betrunken gewesen wäre" sagte Frau X. Er hat in einer für sie unverständlichen Sprache gemurmelt.

Am nächsten Tage, also am 11. Februar 1945. haben die deutschen Truppen ihren Durchbruchversuch durch die russische Linie unternommen. Sämtliche Verwundeten, also auch den "Fremden" haben sie in deutsche Soldatenkleider angezogen, die schwer Verwundeten, welche nicht gehen konnten, auf Tragbaren in die Burg transportiert, die leichter Verwundeten haben die Truppen mit sich genommen. Dies geschah gegen 7 Uhr abends. Was mit dem "Fremden" geschah, weiss sie nicht, sie setzt voraus, dass er mit den Truppen ging, da er ja gehen konnte.

Wie bekannt, ist der deutsche Durchbruchversuch nicht gelungen, die Soldaten wurden teilweise vernichtet, teilweise sind sie in Gefangenschaft geraten. Frau X. nannte den Namen einiger deutscher Soldaten, welche - falls sie am Leben und aufzufinden sind - über den "Fremden" eventuell Näheres sagen könnten.

Ein Oberleutnant, dessen Namen Frau X. nicht weiss. Ob er auch zur Truppe Feldherrnhalle gehörte, weiss sie auch nicht. Die Soldaten haben ihn unter sich "Brillenschlange" genannt, da er Brillen trug. Er soll ein Preusse gewesen sein, angeblich ein Richter. "Ein eingebildeter Preusse, mit Spreewasser getauft" apostrofierten sie ihn. Von "Brillenschlange" sagten die Soldaten, er soll ein grosser Lebemann gewesen sein, der seit längerer Zeit in Budapest lebte und viel mit fremden Gesandtschaften zu tun hatte.

Soldaten

Unteroffizier Max Nichtweiss jun. geb. am 8. März 1917 in Posen, Sohn des Oberinspektors Max Nichtweiss sen. und Klara Sims. Glaube: katholisch. Er kannte jenen Sanitäts, mit einer Narbe im Gesicht, der sich mit dem "Fremden" befasste.

Frau X. steht mit dem Bruder des M. Nichtweiss, der in Deutschland lebt, in Korrespondenz und hat von ihm Folgendes erfahren. Sein Vater, Max Nichtweiss sen. - geb. in Brody 1. Juni 1883. Kreis Neutomischel, Bezirk Posen, Beruf Oberinspektor, Offizier im Volksturm, Wohnort Kadlau, Kreis Neumarkt, Schlesien - ist in russische Gefangenschaft geraten. Von hier hat man ihn nachhause transportiert, er wurde aber am 17. August 1946 in Brest Litowsk gelassen, wahrscheinlich in einem Spital. Dies erzählte einer seiner Kameraden von demselben Transport, welcher nach Deutschland zurückkam. Der alte Nichtweiss soll diesem Kameraden auch gesagt haben, er sei wegen seines Sohnes, Max Nichtweiss jun. beruhigt, da dieser in russischer Gefangenschaft ist und er weiss auch in welchem Lager er sich befindet.

Frau X. sagte, sie hätte es auch von anderer Seite - von einem russischen Major - gehört, dass Max Nichtweiss jun. in russischer Gefangenschaft am Leben sei.

Weitere Soldaten, über deren Schicksal sie jedoch nichts weiss, sind:

Unteroffizier Egon Braun, im Privatleben Monteur bei Ford, Wohnort Köln.

Obergefreiter Karl Bornwasser, Koblenz a/Rh. Er soll Hitler-Jugend Führer gewesen sein, besass angeblich Weinberge in Koblenz.

.-.-

Am 6. März erscheint Frau X. neuerlich. Sie hat mit ihrem Mann über die Angelegenheit gesprochen, er ist auch weiterhin nicht geneigt sich in diese zu mischen, doch kann sie auf Grund seiner Mitteilungen nachträglich noch Folgendes berichten:

Der Oberkörper des "Fremden" war mit einem grauen, oder drappfarbenem Gabardinrock mit Gürtel zugedeckt. Dieser Rock war von innen - zwecks Einknöpfeung eines Futters - mit Knöpfen versehen, ein Futter war jedoch nicht eingeknüpft. Er hat feine, karierte Kniestrümpfe angehabt. (Die Soldaten, die den "Fremden" brachten, haben wahrscheinlich in der Meinung, dass er ein deutscher Soldat ist, darüber gesprochen, was für Soldat kann das sein, der noch immer Strümpfe trägt. -Anmerkung: Die Soldaten haben im Allgemeinen Fusslappen getragen -.) Der "Fremde" durfte ungefähr 166 cm hoch gewesen sein, hatte dunkle (keinesfalls blaue oder graue) Augen, die Zähne neben der grossen Zähne war länger, als die grosse Zähne, und zwar auf beiden Füssen. Er war schlank, von schwacher Konstitution, hatte

gesenkte Schultern und eine behaarte Brust, (die Haare/^{auf der Brust}dürften dunkel gewesen sein), gut gepflegte Hände. Der "Fremde" hat nicht durch die Nase, sondern durch den Mund geathmet, wie wenn er in der Nase einen Polyp, oder etwas mit den Mandeln zu tun gehabt hätte.

Frau X. übergibt eine 10-Öre-Münze und einen Metall -vielleicht Gold - Karabiner. Diesbezüglich sagt sie Folgendes: Die Kleider der Verwundeten trachtete man zu entläusen. Man hat diese dort im Keller entweder gebügelt, oder mit irgend einem Mittel eingespritzt. Anlässlich der Entläusung des Rockes des "Fremden", hat ihr kleiner Sohn im Rock herumgesehen und im unteren Teil - scheinbar war die Tasche zerrissen - diese beiden Stücke gefunden. Sie haben sich die 10 Öre als Glücksgeld weggelegt.

Herr X. soll sich erinnern, dass die Soldaten den "Fremden" mit sich nehmen wollten, er ist aber nach einigen Schritten bei der Treppe zusammengesunken, die Soldaten schriegen "der kann ja nicht gehen", man hat ihn dortgelassen und somit kann man mit Sicherheit annehmen, dass man ihn in die Burg transportierte. (Wie oben gesagt, wurden jene Verwundeten, welche nicht mit den Soldaten gehen konnten, in die Burg transportiert).

Frau X. berichtet, dass den Transport der schwer Verwundeten in die Burg, zwei österreichische Officiere überwachten, die später zurückkamen und erzählten, dass der Transport gut durchgeführt wurde.

Herr X. soll sich an die Bruchteile eines Gesprächs von zwei Soldaten erinnern, welche in den Keller auf und abgegangen sind, er wusste aber nicht, über wen die Soldaten sprachen. Das Gespräch war ungefähr so: " Wenn es jemandem schon gelungen ist sich in Zivilkleider anzuziehen (Bemerkung: in den letzten Tagen der Belagerung trachteten die deutschen Soldaten sich Zivilkleider zu verschaffen), wie konnte er so dumm sein während eines Luftangriffes auf die Strasse zu gehen? Und wenn er schon seinen Todeszettel (dies hatte jeder Soldat am Hals mit den Personalien) weggeworfen hat, wie konnte er so dumm sein den Beutel am Hals zu lassen? Hakenkreuzler haben jemanden an die Hilfsstelle gebracht, man hat ihn auf dem Vérmezö, bei Hotel Bellevue gefunden. Neben ihm war ein zweisitziger ungarischer Sportwagen.

Frau X. betont wiederholt, dass ihr Mann nicht weiss, auf wen sich dieses Gespräch bezogen hat.

Sie erinnert sich an folgende Hilfsstellen in ihrer Nähe:

Testörlaktanya (Kaserne der Leibgarde)

Gymnasium im Horváth Park

und angeblich soll auch in der Pauler utca eine solche gewesen sein.

Pl. 2

Bilaga 2 till
Museum i Budapest
Sk. nr 72/1947.

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

ang.kostn.f.R.Wallenberg.

hbr Hammarström-Grafström
7.2.47.

10.2,

22.3.47.
Betr. Kcs. 900:- i Kcs. 23:40.
8/4

Genom
fön post-ord P.

Prag den 18 mars 1947.

Nr 128.

1 bil. ✓

P 21..

UTRIKES!	
E. No 31 138	
21 MRS 1947	
AVD.	GR.
P 2	Bu I
Rec	

Till Hans Excellens Herr Ministern för Utrikes Ärendena.

Härmed får jag vördsamt anhålla om bemyndigande att ur räkenskaperna avföra ett belopp av Kcs 900:-, jämlikt närslutna kvitto utgörande ersättning åt svenske konsuln i Bratislava för dennes kostnader i ärendet R.Wallenberg.

P2 Eu I

Av Kungl. Svenska Beskickningen i Prag
Potvrzuji, že jsem přijal[a] od Král. švédského vyslanectví v Praze

såsom ersättning för Postansweisung an Herrn JUDr.E.Stodola, Bratislava,
jakožto plat za in Angelegenheit R.Wallenberg

har jag mottagit ett belopp av 900:- Kcs erkännes.
částku

Prag, den 12 februari 1947.
Praha, dne

Attesteras:
Přezkoušeno a schváleno:

František Tůma

Budapest den 14 mars 1947.

Förtroligt.

1 bilaga. ✓

1 pake

P2 Cu 2

154
22/3 47
P 2 Cu I

Broder,

Åberopande Ditt handbrev den 22 nästlidne februari ber jag få meddela, att jag alltsedan min hitkomst varit i ständig kontakt med direktör Hugo Wohl i Orion-bolaget, vilken på sin tid var Raoul Wallenbergs närmaste man i arbetet för judeaktionen. Det är också direktör Wohl, som till mig överlämnat de översända fyra oljemålningarna. Vidare var det han, som ombesörjde hemsändandet av en väska med Wallenberg tillhöriga kläder, adresserad till Svenska Orion. Denna väska har ju kommit bort på vägen, men den var försäkrad - jag vill minnas för 370 sv.kr. - och härom har Wohl tillskrivit det svenska dotterbolaget. Innehållet i väskan lär endast ha varit en del begagnade underkläder.

Likaledes genom Wohls förmedling har till beskickningen överlämnats ett antal silverföremål enligt här närslutna förteckning, vilka varit deponerade hos en herr Samuel Weiss. Dessa silverföremål lära icke ha varit Raoul Wallenbergs egendom, utan av honom utlösts från pantsättning för Gustaf Wallys eller någon av dennes vänners räkning. Icke desto mindre har jag för avsikt att under särskilt omslag hemsända silversakerna som kuringods, då det ej är säkert, att man skulle erhålla ungerskt exporttillstånd. Å andra sidan överlämnar jag till departementet att avgöra, om svensk tullbehandling bör ske.

Utöver vad som ovan nämnts har Wallenberg såvitt bekant icke efterlämnat någon egendom i Budapest.

Den tidigare
KAPWESTON

Herr Utrikesrådet Gösta Engzell,
Stockholm.

*Den omsänd den
21/3-47 till utrikes-
departementet v. Dardel,
som skulle ta med
Gustaf Wallys
v. Dardel meddelat
att denna väska till-
hör en ungersk
kapellmästare
Gustaf Wallys vid namn
Laitai (?) somna eller
kann för skulle hämta
sakerna av v. Dardel
och inga andra handlingar.*

P 2 En I

Inventar über die am Anfang des Jahres 1945 seitens des
Herrn Dr. Paul Hegedüs übernommenen und am 12. März 1947
seitens des Herrn Samuel Weiss der Kgl. Schwedischen Ge-
sandschaft in Budapest übergebenen Silbergegenstände.

1 St.	zweiarmiger Kerzenbehälter
1 "	Tasse
1 "	Schaufelchen
1 "	Serviettenbehälter
1 "	Dose
6 "	Gläser kleine Becher
1 "	Zigarettdose
1 "	Schlüsselhalter
1 "	zisellierte Büchse
1 "	Zuckerzange
1 "	Zigarrenschneider
2 "	Teelöffel,

ferner in einer Holzschachtel

15 St.	Löffel und
14 "	Gabeln.

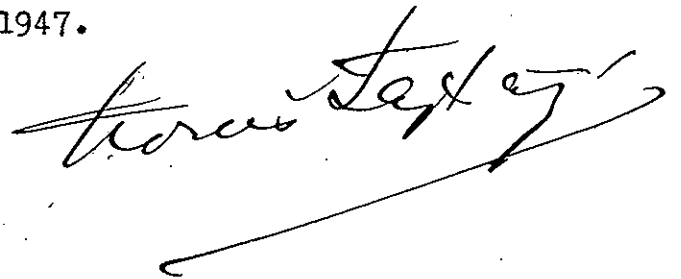
Budapest, den 12. März 1947.

Ernst J. J. J.

Undertecknad erkänner sig härmed av Utrikesdeparte-
mentet hava emottagit i följande förteckning upptagna föremål
vilka översänts från beskickningen i Budapest:

- 1 St. zweiarmiger Kerzenbehälter
- 1 " Tasse
- 1 " Schaufelchen
- 1 " Serviettenbehälter
- 1 " Dose
- 6 " kleine Becher
- 1 " Zigarrettendose
- 1 " Schlüsselhalter
- 1 " zisellierte Büchse
- 1 " Zuckerzange
- 1 " Zigarrenschneider
- 2 " Teelöffel
- 15 " Löffel und
- 14 " Gabeln.

Stockholm den 11 april 1947.

LOUIS LASTAI

Östermarksg. 14

21 09 36

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Normal N:o 2

STOCKHOLM		19
N ^o 406 Stockholm	den 22 mars 1947	BL
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu ^I

ang. Raoul Wallenberg.

U. n.

Broder,

I anledning av Ditt handbrev den 13 mars rörande Raoul Wallenberg ber jag få meddela, att Philip's uppgift är riktig såtillvida som B-tjänstemannen Lars Berg, som vid förhör inför NKVD fick veta att såväl han som Wallenberg ansågos vara tyska spioner. Närmaste anledningen till detta antagande torde ha varit ryssarnas fullkomliga brist på förståelse för humanitär verksamhet. Man kunde helt enkelt inte tänka sig annat än att denna var ett camouflage för något annat.

u. Dahlman

Legationssekreteraren Rydbeck,
Washington.

22
3
u. luftpost U.R.

Oslo den 18. mars 1947.

utfärdad av R. Wallenberg

44/6

24/3 1947

broder
Broder,

Härmed ber jag få meddela, att Hennings med anledning av
Ditt handbrev den 12 dennes på nytt uppsökt Johansen, vilken dock
änno förnekade varje kännedom om såväl Eriksson som Tyngvik.
Hennings underströk vid sitt samtal med Johansen, att beskickning-
en i sina efterforskningar av Tyngvik på intet sätt samarbetade
med de svenska eller norska polismyndigheterna. Vidare framhöll
Hennings, att beskickningen erhållit kännedom att Eriksson skulle
 varit i telefonförbindelse med Johansen, varvid denne senare för
 Eriksson skulle uppgivit sig för någon tid sedan hava haft besök
 av en person från beskickningen, vilken frågat efter Tyngvik, men
 att Johansen på grund av en liknande förfrågan föregående dag
 från norska polisen icke velat lämna några upplysningar. Hennings
 omtalade vidare, att Eriksson enligt uppgift för några dagar se-
 dan skulle hava tillskrivit Johansen och sagt honom, att han i
 denna sak kunde hava fullt förtroende för Hennings. Slutligen näm-
 Hennings i svävande ordalag, för att söka få Johansen att tala,
 att beskickningen vore synnerligen intresserad av att komma i för-
 bindelse med Tyngvik, enär denne skulle varit i fångenskap någon-

Utrikesrådet Sven Grafström,
Kungl. Utrikesdepartementet.

LH/BR

stans och möjligen kunde lämna vissa värdefulla upplysningar. Johansen betecknade uppgiften att han skulle varit i telefonförbindelse med någon person vid namn Eriksson såsom en fullkomlig mystifikation samt förnekade på det bestämdaste, att han mottagit något brev från den för honom obekante Eriksson. Han förklarade sig gärna skola vilja hjälpa beskickningen, men att det vore honom omöjligt, då han icke kände de personer, varom vore fråga. Han bedyrade, att hans uppgifter vore med sanningen överensstämmande. Jag vill icke underlåta att nämna, att Hennings icke hade tillfälle att tala med Johansen i enrum utan i dennes fulla närvaro, enär denne på grund av sjukdom icke kunde lämna bostaden. (Även familjen, Johansens hustru och dotter, vilka togodel i samtalet, sade sig icke känna till varken Eriksson eller Tyngvik).

Det är verkligen svårt att veta, vad man skall tro i denna mystiska affär. Uppgift står ju mot uppgift. Man kan givetvis icke utesluta möjligheten att Johansen av någon anledning döljer sin bekantskap med Tyngvik. Det kan ju även möjligen tänkas, att Eriksson är en fantasifull svindlare.

Jag kan tyvärr icke se att vi för närvarande kunna göra något ytterligare i ärendet, om icke möjligen att, om så önskas, underhand taga upp saken med norska polisen. Härför borde man dock, synes det mig, vara överbevisad om riktigheten av Erikssons uppgifter.

Skulle man kunna tänka sig att Hennings fick ett introduktionsbrev av Eriksson till Johansen?

*Den Riksrådet
Johann Dietrichson*

*Jag sadarna detta med vanlig hast till
Vinn Vid. Gärnastan för bevisade personerna ha varit
i skick att skall uttänkas*

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

P 2 Eu^I_{Ce}

ang. Ossians Erikssons
resa till Lettland.

Förtroligt.

P.M.

Vid de upprepade samtalen med Ossien Eriksson angående hans r
till Lettland och möjligheterna för honom att erhålla bistånd från
svenska myndigheter vid en eventuell senare resa har jag givetvis
ständigt hållit i minnet, att Eriksson kan tänkas vara rysk provok
tör. Jag har sålunda genomgående framhållit för honom, att svenska
myndigheter icke kunna bidra till något som står i strid med Sov
unionens lagar, t.ex. underlätta illegal gränsövergång.

Stockholm den 24 mars 1947.

R. Wallenberg

P2 Bu I

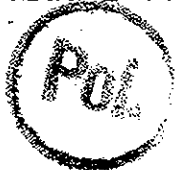
Lämnat av Guy v. Dardel
vid klock 18/3 R

STOCKHOLMS - TIDNINGEN

aa

Stockholmd den 24 mars 1947.

P.S. Kanke kan det underlätta för polisen, om den får höra, att Samebolt internerades av ryssarna i Österrike, där han varit under kriget.

Mr. Guy von Dardel
Physics Departement
Cornell University
New York.

*Från Mr. Dardel har lämnat kopia
av detta brev till öst. Söman som
brat söka komma i förbindelse med de
angivna amerikanska 29/3 Ti*

INK UTHIRKES	225	1727
D No	28/3	
P	2	Bu I

På min resa från Moskva till Frankfurt/O, 9-13 april 1946, hade jag sällskap med två amerikanska medborgare, John Gibran och Rudolph Samebolt (Sambold?), vilka hållits som fångar av ryssarna. Vid ankomsten till Frankfurt/O internerades båda i separata rum, helt isolerade från de övriga internerna i lägerkasernerna. Den 25 april, då jag kom till Berlin, lämnade jag amerikanska polisen där alla uppgifter jag kunde om de båda amerikanerna, som fortfarande hölls kvar på ryska sidan. Polisen sade sig skola sätta igång en aktion för få ut dem.

När jag träffade Samebolt i en kasern i Moskva var han mycket god vän med en rumän med förnamnet Carl och någonting på "scu" i efternamn. Jag vet att amerikanen skrev upp "Carls" adress och ämnade korrespondera med honom från Amerika. Denna rumän var det som berättade för mig, att han arbetat tillsammans med Raoul Wallenberg i Ryssland så sent som januari-februari 1946. Vore det inte möjligt att genom amerikanska polisen få tag på Samebolt och av honom erhålla rumänens adress för vidare efterforskningar?

Med utmärkt högaktning
sign. Edward af Sandeberg

Baden-Baden den 29 mars 1947.
Streesemannstrasse 6Förtroligt.

12.4 Hbr Malling

Ärade Broder.

Såsom komplement till mitt handbrev av den 29 januari 1947 ber jag nu få meddela Dig, att jag, sedan jag ett flertal gånger förgäves försökt besöka Georg von Eisenhart-Rothe, i förrgår äntligen lyckades kontakta honom. Jag inhämtade därvid följande:

Eisenhart hade från den 25/4 till den 12/5 1945 setat i samma "Schweinestall" i Strasshof som Hodosi. Under denna tid fanns icke någon med namnet Wallenberg och icke heller någon svensk medfånge i samma cell. Eisenhart anser med bestämdhet att han i så fall skulle ha erinrat sig detta, även om Wallenberg endast en mycket kort tid vistats i cellen. Detta emedan en av Eisenharts bästa vänner just heter Wallenberg. Därigenom kan anses bevisat, att Hodosis uppgift måste vara felaktig att Wallenberg skulle befunnit sig såsom fånge i samma lokal som Hodosi under hela den tid intill dess Hodosi frigivits. Möjligen kan däremot Wallenberg ha varit Hodosis medfånge intill omkring den 25/4 1945 (före det Eisenhart togs i förvar i samma cell som Hodosi). Enligt vad Eisenhart uppger, gick nämligen i Strasshof-lägrät ett rykte samma dag, som han kom dit (25/4 -45) att ett stort antal prominenta medfångar skulle ha blivit överförda till ett annat läger. Bland dessa skulle för övrigt befunnit sig en kusin till Eisenhart, Baron Hans Butler-Ziegenberg, vars moder lär bo kvar i 4. Bezirk i Wien. Hennes adress kan återfinnas i telefonkatalogen. Denne Butler befinner sig nu, enligt vad man på grund av vaga underrättelser tror sig veta, vid god hälsa i Moskva.

Hodosi hade visat Eisenhart en med fotografi försedd legitimation, utställd år 1938 av den ungerska kriminalpolisen. Eisenhart bekräftar vidare, att Hodosi varit arresterad sedan februari 1945. Icke heller Eisen-

hart kan erinra sig namnet på någon av officerarna i NKDV-förbandet. Han vitsordar att detta kommando i slutet av maj eller början av juni förflyttades till Tjeckoslovakien (Prag?).

Eisenhart uppger, att han bl.a. hade två medfångar i Strasshof, en ungersk Greve X (namnet hade han glömt) och en Speditör Kirchner, som nu bor i Wien, 1. Bezirk, Spiegelgasse 5. Eisenhart anser, att om Wallenberg befunnit sig i Strasshof, måste Greve X, som varit attaché vid ungerska utrikesdepartementet, haft kännedom därom, i all synnerhet som han ju då troligen också befunnit sig i samma cell som Wallenberg.

Enligt Eisenharts bestämda uppfattning bör ovannämnde Kirchner kunna angiva namnet på Greve X. - En annan medfånge på Strasshof, som kan ha känt Wallenberg, är en viss Bruno Czernak, 1. Bezirk, Wien, boende i närheten av Renngasse (möjligen Hohenstaufergasse 6).

Eisenhart gjöfde på mig intryck att vara fullt tillförlitlig och lämnade beredvilligt alla begärda upplysningar. Han är beredd att i fortsättningen komplettera dem i den mån det är honom möjligt. Hans uppfattning var att Hodosi pratade mycket och icke vore mycket att förlita sig på. På min fråga förklarade han emellertid, att han icke trodde, att Hodosi med avsikt kunde misstänkas lämna felaktiga uppgifter i stort. Eisenharts nuvarande adress är: Durlach, Weinbergstrasse 7, Tel. 674 (Metzger), kontor 4782.

Jag har på flera håll sökt höra mig för om möjligheterna att besöka Dr. W. Pitt Bäsler, i Lager 76, Hohenasperg bei Ludwigsburg (amerikanska zonen). Enligt de uppgifter jag hittills erhållit tycks detta icke vara möjligt. De kontaktmän jag med anledning därav anlitat ha hittills icke avlämnat rapport.

*De bästa hälsningarna
Din tjänsteman*

K.-E. Husberg

Y 2 Runt
24.

P. M.

Överdirektör von Dardel uppsökte mig i dag på min begäran för att tala om efterforskningarna av Raoul Wallenberg. Han åtföljdes av fru von Dardel. Samtalet varade en full timme.

Jag sade dem, att jag givetvis i Moskva skulle bedriva ärendet med utgångspunkt från att jag trodde och hoppades, att Raoul Wallenberg var i livet. Det måste emellertid råda full klarhet om att familjen von Dardel och jag icke fullföljde olika syften. Min uppgift vore att söka rätt på Raoul Wallenberg eller erfara vad som kunde ha hänt honom och icke att blåsa upp någon publicitet. Med tanke på de säregna förhållanden, som rådde i Sovjetryssland, vore offentliggörandet av förtroliga meddelanden från ryska till svenska tjänstemän, på sätt som skett i Philips bok, ingalunda ägnat att göra ryssarna mera meddelsamma utan tvärtom. Af Sandeborgs bok måste också ha verkat avskräckande på ryssarna.

Enligt vad som sagts skulle en del efterforskningar, som bedrivits utan utrikesdepartementets medverkan, ha givit vissa resultat. Uppenbart vore att mitt arbete i Moskva skulle underlättas, om jag finge kännedom om allt material, som framkommit. Herr von Dardel lovade då be Philip sätta sig i förbindelse med mig omedelbart efter påsk, därest han hade några upplysningar att lämna mig av värde för sakens fortsatta bedrivande.

Fru von Dardel frågade härefter, om jag ansåge, att en amerikansk intervention i affären skulle vara ägnad att underlätta dess lösning. Härtill svarade jag, att detta nog i hög grad vore beroende på huru den allmänpolitiska utvecklingen gestaltade sig. Därest man utginge från en fortsatt spänning i de sovjet-amerikanska förbindelserna, trodde jag för min del närmast, att en amerikansk aktion, huru berättigad den i och för sig kunde vara, skulle försvåra svenska beskickningens i Moskva arbete, när det gällde att få klarhet om Raoul Wallenbergs öde respektive i förekommande fall utverka tillstånd för honom att hemresa. Därest en avspänning komme till stånd mellan Sovjet och USA, funnes väl däremot anledning förmoda, att ett amerikansk intresse för saken kunde vara ägnat att befrämja dess bedrivande.

Efter en hel del resonering hit och dit angående förhållandena på hithörande områden i Sovjetunionen förklarade fru von Dardel slutligen, att hon vore tacksam för samtalet och att hon nu för första gången kände sig ha fått ett sympatiskt mottagande från utrikesdepartementets sida; hon kunde därför hysa förtroende för att allt komme att göras, som vore möjligt för att få Raoul Wallenbergs sak bragt i hamn. Hon liksom hennes make till-

Phyllis säger att
hennes anteckningar endast
med tanke på eventuellt
ärendet i fråga från familjen
v. Dardels sida vid något
framtidig tillfälle.
P.

Petri/LB
KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

P 2 Eu^I *HU* ✓

Ag
P.M.

Polisintendenten Österdahl har på förfrågan meddelat, att varken polisen eller tullmyndigheterna ha sig något bekant om Ossian Eriksson eller Alex Pauno (E:s finska täcknamn).

Stockholm den 3 april 1947.
Pi

Rättegångar med deltagare i Wallenbergaktionen

Telegram i blankettchiffer från
Budapest

Avsant den 13/04 1947 kl 1730

Ankom den 3/4 1947 kl 2230

Utskrivet i 2 exemplar

Detta är originalet

INK. STRIKES DEPT	
EXP	100:19
9 APR 1947	
P 2	Su I

fm

g

au

19. Polisundersökning pågår mot vissa ungerska medlemmar i Wallenbergaktionen, som angivits bl.a. ha utnyttjat situationen och sin ställning till egen ekonomisk fördel. Rättegången börjar i mitten av april. Eventuella anvisningar utbedjas.

Arfwedson.

Coll. *AM*

Helsingfors den 1 april 1947.

Strängt förtroligt.

12.4 hbr Tit.

500
9/4 47

P 2 Lu I

Broder,

Åberopande samtal med Petri och hans P.M. den 16 dennes i ärendet Raoul Wallenberg ber jag få meddela, att en person Lybimow hyr lägenheten Berggatan 22 C 41. Uppgiften synes alltså stämma, fast jag inte forskat vidare om hyresgästen. Vederbörande har ej telefon.

Jag har bett mina militära medarbetare diskret forska i rullorna efter en kapten Anti (Antti?) Turunen. Man har hittills blott funnit en reservlöjtnant Antero Turunen, som skulle ha utnämnts först 1943. Det stämmer ju ej så bra.

Beträffande slutligen Hänäleinen har jag inte ansett mig ha orsak att på detta stadium forska.

Ehuru beskickningen onekligen inte är så väl rustad för dylika uppdrag, ber jag om instruktion, huruvida vi skola söka gå ett steg vidare på spåret Lybimow.

*En tingsman
H. Bus-Fin*

Utrikesrådet Grafström,
Utrikesdepartementet.

Oslo den 2 april 1947.

1 bil.

hbr fru v. Dardel
15.4.47

505.
9/4 47
P 2 Ju I

Broder,

I anslutning till mitt handbrev den 18 mars 1947 angående
Raoul Wallenberg ber jag få meddela, att Johansen besökt beskick-
ningen och därvid upprepat, att han icke kände vare sig Eriksson
eller Tyngvik. Någon person med det senare namnet sade han sig al-
drig ha träffat. Vad namnet Eriksson beträffade, sade han sig under
en tågresan mellan Kil och Arvika den 5 december 1946 hava samtala
med kupégranne, som kanske hunde heta Eriksson. Deras samtal hade
emellertid rört sig om helt andra ting än dem, som vore aktuella
i hithörande sammanhang.

Johansen omtalade även, att han fått här närlagda brev
från fru von Dardel. Han bad få lämna det för att återställas till
avsändaren med det beskedet, att han icke kände vare sig Tyngvik
eller Turunen. Han önskade behålla en i brevet inlagd svensk 10-
kronorsedel.

På fråga uppgav Johansen att han icke erhållit det i Dit
brev den 12 mars omtalade brevet från Eriksson.

Diis Bilgma
John von Dardel

rikesrådet Sven Grafström,
rikesdepartementet.

CB/GA

Utdrag att läggas å P 2 Eu^I_{cu}

aa
T

Utdrag av handbrev från Envoyén
Häglöf till Chefen för Politiska
Avdelningen, dagtecknat Moskva
den 10 april 1947.

====

Vid mitt sista besök frågade mig fru Kollontay
huruvida vi ännu fått något besked om Raoul Wallenberg.
"Jag skulle så gärna vilja hjälpa, men vad kan jag göra?"

====

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Pd Ben I
cu

10/4/47

65

Pi
aa

g

P. M.

AB

Vid en middag hos ryske ministern den 9 april bad jag ministern att skriva till Moskva för att påskynda ett svar i Wallenbergs-saken. Jag framhöll att vid Hägglöfs sista démarche för ganska lång tid sedan fortsatta undersökningar utlovats från rysk sida. Men vi hade inte fått höra något om resultatet. Jag erinrade också om interpellationsdebatten i riksdagen i november förra året och framhöll, att tidningarna börja fråga på nytt, vilket besked vi fått från Moskva.

Ministern sade, att han inte närmare kände till Wallenbergs-saken eftersom denna aldrig handlagts av legationen utan alltid i Moskva. Han ville emellertid enligt min önskan skriva till Moskva och efterhöra frågans läge och därvid meddela vad jag sagt honom.

Stockholm den 10 april 1947.

[Signature]

ps Ru I -
H
✓

12/4 1947

pet

9

P.M.

ang. efterforskningarna av Raoul Wallenberg efter interpellationssvaret den 27 november 1946.

Beskickningen i Moskva har jämlikt instruktion gjort förnyad skriftlig démarche i Moskva med understrykande av att svenska regeringen ansåge sig ha rätt att förvänta ett bestämt besked beträffande resultatet av de undersökningar, som vid upprepade tillfällen utlovats av de ryska myndigheterna. Trots att beskickningen efter denna démarche flera gånger återkommit till ämnet, har från ryska vederbörande ej kunnat erhållas annat svar än att undersökningarna fortsätta.

Ett i somras uppkommet spår i Mellaneuropa har nu kunnat slutföljas och det har visat sig att den person, som uppgivits ha varit medfånge i ett sovjetiskt fångläger till Raoul Wallenberg, aldrig hört talas om denne. Ett annat spår i Centraleuropa följes för närvarande men ser icke ut att kunna sprida något ljus över Wallenbergs öde.

Sedan ett par månader söker U.D. utröna sanningsenligheten av ett sedermera även i dagspressen framkommet påstående att Wallenberg skulle sitta i något fångläger i Balticum. Inga säkra fakta ha likväl hittills kommit i dagen.

Stockholm den 12 april 1947.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Petri/YL

ang. Raoul Wallenberg

U.n.

STOCKHOLM den 12 april 1947.		
N:o 1042		1 bil. BIL
INK. D. N:o Hbr Baden- Baden 420		
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu ^I

Broder,

Åberopande vår remiss den 7 februari av ett handbrev från
Husberg i Baden-Baden rörande Eisenhart von Rothe, ber jag närslutet
få översända genomslag av ett nytt handbrev från Husberg i ärendet.
Att Rothe icke skulle ha något att berätta om Wallenberg var ju vän-
tat efter de tidigare uppgifter vi fått om Hodosis tillförlitlighet,
men för säkerhets skull bör Du nog söka komma i förbindelse med de
två herrarnas i brevet angivna medfångar.

/u/ Grafström

t.f. Chargé d'Affaires Melling,
Wien.

18/4
Σ

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Petri/YL

ang. Raoul Wallenberg

U.n.

Stockholm den 12 april 1947.		
N:o 1043		BIL.
INK. D. N:o H-fors 500 /Hbr/		
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu ^I

Reg.

Broder,

Äberopande Ditt brev den 1 april rörande Raoul Wallenberg ber jag få meddela, att vi äro tacksamma, om beskickningen - i all den utsträckning Du bedömer möjlig - söker följa de spår, som anges i Petris P.M. den 16 mars.

/u/ Grafström

Envoyén Friherre H. Beck-Friis,
Helsingfors.

14/4
L

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Ang. Raoul Wallenberg

Stockholm den 15 april 1947.		
STOCKHOLM		1 bil ¹⁹
N:o 586:a	BIL	
INK. D. N:o hbr Oslo nr 503		
AVD.	GR.	MÅL
F	2	En ²

Bästa Fru von Dardel,
Sveavägen 88, Stockholm

Norrmannen Johansen, genom vilken vi förgäves
sökt komma i förbindelse med hans landsman Tyngvik, har
nyligen uppsökt beskickningen i Oslo och därvid upprepat,
att han kände varken Tyngvik eller Ossian Eriksson. Han
överlämnade till beskickningen Fru von Dardels närslutna
brev med anhängan att det måtte återställas till avsändaren.

/u/Petri

TEATERFÖRLAG

ARVID ENGLIND $\frac{A}{B}$

PTE/RK

STOCKHOLM O den 15.4.47
KARLAVÄGEN 56 I

skr. Beskch.
Budapest
16.4.47

Utrikesrådet S. Grafström
Svenska Utrikesdepartementet
Stockholm

225 2138

p 2 Eu I

Återkommande till dagens telefonsamtal angående Raoul Wallenbergs eventuella existens i Ryssland beder jag få meddela att namnet på den holländska dam, som via en viss ryss sade sig veta att Raoul Wallenberg befann sig i livet, är miss Anita Boom. Hon kan endera nås c/o madame Poulain, 39 Avenue Moronency, Paris Auteuil. Madame Poulain är hela tiden underkunnig om miss Booms vistelseort, då hon arbetar för Franska Utrikesdepartementet. Miss Boom kan även nås: Legation de France, Lendvay 27, Budapest.

I miss Booms ägo befinner sig adressen på den ryss, som sade sig nyligen hava träffat Raoul Wallenberg. Miss Boom hade dock ej denna adress med sig vid vistelsen i Monte Carlo.

Med största nöje till Eder tjänst tecknar

med utmärkt högaktning

Per Th. Hammarén

Postgiro: 2010

Telegramadress: Englund Stockholm

Telefoner: Kontoret 629271, Bostaden 604234

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ang. fallet Raoul Wallenberg.

U.n.

Stockholm den 16 april 1947.		
STOCKHOLM Bilaga ¹⁹		
N:o 1086		BIL
INK. D. N:o skr. Teaterförlag /Grafström, dagt. Stm-15.4.47		
AVD.	GR.	MÅL
PH	2	Eu ^I

Broder,

./.

Från en herre, som heter Per Th. Hammarén, ha vi fått mottaga närslutna brev med en uppslagsända i fallet Wallenberg. Skulle Du vilja undersöka, huruvida den i brevet omnämnda Miss Boom finns i Budapest, vad det är för en person och vad hon kan ha att förtälja.

/u/ Grafström.

Chargé d'Affaires Arfwedson,
B u d a p e s t.

18/4-47
M
Med beordr

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ang. fallet Raoul Wallenberg.

STOCKHOLM den 17 april 1947.		
N:o		BIL
skr. Teaterförlag INK. D. N:o Arvid Englund AB /Grafström, dagt. Sthlm 15.4.47.		
AVD.	GR.	MÅL.
P	2	EuT

Till Herr Per Th. Hammarén, Stockholm. 663 (a)
Teaterförlag Arvid Englund AB, 664, a)
Karlavägen 56.

Jag har äran erkänna mottagandet av Edert brev av den
15 april. Utrikesdepartementet skall söka sätta sig i för-
bindelse med de av Eder angivna personerna för att erfara
vad de må ha att berätta om Raoul Wallenberg.

/u/ Grafström.

12/4-48
Sku

0900 Wallace och R. Wallenberg

TELEGRAM.

Pia

INR. UTG.	9:17 180
D. No	21 APR 1947
AVD.	<i>R. L. Gust</i>

SWB838

/WC459 WASHINGTON 45 19 1401

NLT CABINET STOCKHOLM

180 DOROTHY THOMPSONS KOLUMN 18 APRIL HAR FORMEN OEPPE

BREV HENRY WALLACE VARVID DENNE UPPMANAS VISA HAN

MENAR ALLVAR MED SIN HUMANITAERA FRIHETSAELSKANDE

INSTAELLNING GENOM ATT INTERVENERA HOS SOVJETUNIONEN

FOER RAOUL WALLENBERG STOP KORT SKILDNING WALLENBERG

BASERAD RUDOLPH PHILIPPS BOK LAEMNAS

RYDBECK

*Se bil. hbr.
Anv. - Grefv
14.5.47*

CFM 180 18

TELEGRAM — VIA SVETIGERAO — TELEGRAM — VIA SVETIGERAO — TELEGRAM — VIA SVETIGERAO

Helsingfors den 18 april 1947.
Personligt och strängt förtroligt.

526
22.4 1947
P 2 Enk

Reg.

Broder,

Med hänsyn till fallet Wallenbergs delikata natur har jag tyckt mig böra dela upp min rapportering i två avsnitt. Till mitt samtidigt härmed avgående handbrev till Dig ber jag alltså att mera förtroligt få tillfoga vissa upplysningar och personliga reflektioner, som måhända kunna vara av något intresse för departementet men som absolut inte böra komma ut.

Då beskickningen, som jag redan antytt, är dåligt utrustad för sådana värv, varom här är fråga, tyckte jag till slut, att, trots alla uppenbara betänkligheter, det bästa vore att om möjligt själv få tala med vederbörande och att genom en pålitlig förpatrull fråga, om fru L. ville komma till beskickningen för att mottaga ett meddelande från Sverige.

Uppdraget utfördes vid besök i fru L:s bostad, där hon anträffades ensam, av en av våra damer som talar finska och som utan att närmare beröra vad saken gällde skulle undersöka språkfrågan. Vid detta samtal åberopades "Alex Pauno". Fru L. förklarade sig visserligen inte känna denna person - hon trodde sig känna någon i Helsingfors boende Pauno, som emellertid ej hette Alex - men hade ingenting emot att samma dag komma till legationen.

När fru L. sedan uppträdde hos mig, visade hon sig vara cirka 25-30 år, mörk, rysk typ, ganska välklädd och med stark färg på både läppar och naglar.

Den första kontakten hade visat, att hon behärskade finska (men ej svenska) och ryska samt något litet tyska. Jag hälsade därför välkommen på sistnämnda tungomål, varefter jag, då det uppenbarligen gick för knaggligt, föreslog finska med tolk, vilket hon besvarade med "da, da". Tolken förklarade, att finska gick flytande med tydlig rysk accent.

Utrikesrådet Grafström,
Utrikesdepartementet.

Då Erikssons namnuppgift under samtalet kontrollerades visade sig att "Salme" (ett finskt namn) var riktigt men att fru L. numera, efter övergång till den ortodoxa läran, kallades för Helena.

Allmänt sett fick jag det intrycket att fru L. var till ytterlighet på sin vakt och, innan hon svarade (negativt) på mina frågor, tog sig en funderare som kan ha varit avsedd att synas naturlig men som knappast verkade så, därest man antager, att hon verkligen varit alldeles ovetande. Uppriktigt sagt kunde man väl också knappast vänta någon större öppenhet. Om Erikssons upplysningar äro riktiga, lär väl paret Lybimow ha orsak att ta ytterst försiktigt på upplysningar till utomstående rörande sin umgängeskrets.

Då jag fann en fortsättning av samtalet lönlös, bad jag om ursäkt för att jag vållat fru L. omak, och undrade om hon inte ville som en ringa kompensation mottaga ett litet Sverige-paket. Det accepterades. Jag antar emellertid att vår chans att få återse fru L. (sedan hon väl konfererat med mannen) är ganska minimal.

Jag ber att få understryka, att jag lovade fru L. konfidentiell behandling och vill för ordningens skull tillägga, att jag, även om fru von Dardel skulle fråga mig, ej kommer att direkt till henne lämna några upplysningar om mina åtgöranden. Om överhuvud något skall sägas henne på detta stadium, bör det enligt min mening komma från endast ett håll, och då från departementet, som håller i trådarna.

Fin tingone
W. Ben-Fran

Helsingfors den 18 april 1947.
Strängt förtroligt.

9
härskat ju v. David
att Lybimow inte haft
något att förtaga 24/4 1947 aa

572
22. 4 1947
P L Luf

Broder,

Åberopande Ditt handbrev den 12 dennes rörande Raoul Wallenberg ber jag få meddela, att jag idag hade ett samtal med fru Salme Lybimow. Det försiggick med tolk (en av våra skrivdamer), då fru L. talade finska men ej tillräckligt tyska för att direkt sampråka med mig. Samtalet gav negativt resultat ity att fru L. förnekade bekantskap med Ossian Eriksson - Alex Pauno, ehuru jag framhöll, att vederbörande ju uppgivit hennes namn och adress, alldeles exakt och tillrätt oss att taga kontakt. Några främlingar hade inte besökt hemmet sedan i höstas, då några amerikanare varit där. Vid ett senare tillfälle under samtalet gjorde fru L. den reservationen att hennes man vore konstnär och ibland hade vänner hos sig, vilka hon kände blott till förnamnet.

Namnet Turunen hade hon nog hört (det torde i själva verket vara ganska vanligt) men kunde inte erinra sig sammanhanget. Det sade henne ingenting.

Ifråga om namnet "Henneläinen" (enligt stavningen i P.M. den 16 mars 1947) torde först böra inskjutas, att ett dylikt knappast förekommer, under det att "Hämäläinen" är ganska vanligt. Tillfrågad om hon inte kände en dam med (ungefärligen) detta namn, som eventuellt skulle bo i Tammerfors, svarade fru L., att hon flyktigt kände en fröken Eva Hämäläinen i Helsingfors, tillsammans med vilken hon för några år sedan gått i modistskola. Hon hade därefter inte träffat henne förrän en gång helt nyligen, på gatan.

Det bör tilläggas, att jag inlett samtalet med att i korthet förklara orsaken till mina frågor, nämligen att de svenska myndigheterna sökte få upplysningar rörande en försvunnen svensk, att

Utrikesrådet Grafström,
Utrikesdepartementet.

detta var deras enda intresse i saken och att alla uppgifter komme att behandlas förtroligt så att de ej skulle skada någon av de inblandade. På en fråga av fru L. ansåg jag mig böra nämna Raoul Wallenbergs namn. Hon förklarade då, att hon trodde sig ha läst något om hans försvinnande och tillade: "var det inte i Wien?".

Samtalet avslutades med att jag bad fru L. vara välkommen, om hon händelsevis senare kunde lämna oss någon upplysning i saken. Hon frågade då till vem hon kunde vända sig.

Dr. Tvinger
H. Bas-Fran

Oslo den 19 februari 1947.

Förtroligt.

283

27/2

47

P

2

Gen

T

Reg.

Broder,

I anslutning till mitt handbrev den 13 dennes angående Raoul Wallenberg ber jag få meddela, att vi i början av denna vecka sökt komma i förbindelse med den person, Odd Hyllene, hos vilken Alf Tyngvik uppgivits skola bo och som uppgavs återkomma till Oslo under veckoslutet. Ej heller denna gång kommo vi i kontakt med Hyllene, i det att denne, enligt vad som uppgavs på Oslo Hospits, efter att oväntat under några timmar ha besökt hospitlet fredagen den 14 dennes, åter avrest till okänd ort. Hyllene uppgavs emellertid återkomma på lördag i denna vecka, då vi på nytt skola göra ett försök att få tag i honom.

Jag vill i detta sammanhang icke underlåta att nämna, att vi i slutet av förra veckan hade besök av en medarbetare i Aftonbladet, redaktör Jansson, vilken dels frågade om beskickningen hade någon kännedom, i samband med efterforskningarna av Raoul Wallenberg, om en norrman vid namn Alf Tyngvik, dels, mera vagt, begärde vårt biträde att komma i förbindelse med

Utrikesrådet Grafström,
Kungl. Utrikesdepartementet.

Jansson ringt mig under 12 feb och berättat om nämnda uppgifter. Följande för honom att publicitet endast skulle skada efterforskningarna.
P.

LH/BR

Tyngvik. Jansson sade sig i Stockholm ha sammanträffat med Ossian Ericsson, vilken omtalat, att Tyngvik skulle kunna lämna vissa upplysningar om Raoul Wallenberg. Jag vill fästa sin uppmärksamhet vid den i denna sak rätt betydande omständigheten, att Ericsson till Jansson uppgivit, att Tyngvik vore identisk med Odd Hyllene, medan Ericsson till Petri ju uppgivit, att Tyngvik skulle bo hos Hyllene. Vidare hade Jansson av Ericsson erfarit, att Tyngvik skulle bo i Oslo under adress Nordahl Brunsgate 25 (vilken adress icke finnes) och icke Nordahl Brunsgate 3, som Ericsson angivit för Petri.

Janssons förfrågan ha vi besvarat enligt i departementet (Bagge-Petri) inhämtade instruktioner och sålunda icke uttryckligen bekräftat vår kännedom om Tyngvik. Upplysningar avsedda att publiceras ha vi avböjt att lämna samt hänvisat Jansson till departementets pressbyrå.

Sin Tillgivare
Norah Dahl

Oslo den 1 mars 1947.

Förtroligt.

Broder,

I anslutning till mitt handbrev den 19 nästlidne februari
angående Raoul Wallenberg ber jag få meddela, att vi i dag lyckats
komma i kontakt med den person, Odd Hyllene, vilken varit bortrest
från Oslo och hos vilken Alf Tyngvik uppgivits skola bo. Vid per-
sonligt samtal, som en av beskickningens tjänstemän haft med
Hyllene, förnekade denne senare varje kännedom om någon person vid
namn Alf Tyngvik. Ej heller kände denne någon svensk vid namn
Ossian Ericsson. Hyllene lär hava gjort ett rättframt och pålitligt
intryck och någon anledning antaga att denne skulle hava lämnat
vilseledande uppgifter synes icke föreligga.

Vi hava nu således varit i personlig kontakt med båda de per-
soner, hos vilka Alf Tyngvik uppgivits vara boende. Båda hava för-
nekat varje kännedom om någon person vid namn Alf Tyngvik. Ej hel-
ler Ossian Ericsson vore dem bekant. Båda hava gjort ett pålitligt
och sympatiskt intryck och någon anledning antaga att de hava läm-
nat oriktiga eller vilseledande uppgifter synes icke föreligga. He-
la saken torde få betecknas såsom en mystifikation. Kvar står emel-

Utrikesrådet Grafström,
Kungl. Utrikesdepartementet.

LH/BR

lertid att vi tyvärr icke kunnat uppsåra den gåtfulle Alf
Tyngvik. Så länge de norska polismyndigheterna icke anses
böra indragas i efterforskningen av Tyngvik, kan jag icke se
att vi kunna göra mer i ärendet.

En tillgång
Johan Dahl - Svan

P 2 bu I
8/3 1947
✓
Strängt förtrolig.

P. M.

Ossian Eriksson, som jag tidigare varit i förbindelse med (P.M. den 8 februari), uppsökte mig i går kväll och berättade därvid följande.

Omedelbart efter det brev han skrivit mig från Haparanda (ink. 17 februari) hade han tagit sig in i Finland och därifrån fortsatt till Kemere, utanför Riga. Han reste i Finland på finska papper och i Sovjetunionen på ryska (äkta legitimationshandlingar men utställda för en sedermera död man). Han hade ej behövt särskilda tillstånd att resa i Ryssland men givetvis måste vederbörligen anmäla sig hos tågbeväringen. Han hade rest tåg till Riga eller Kemere och därifrån med buss till en hållplats som hette Kume. Därifrån hade han vandrat fram till Kemere (f.d. kuranstalten Kemmern) och utan svårighet - med hjälp av den beskrivning han fått av den därifrån flyktade finnen Turunen - känt igen den bondgård, den enda som ej var nedbränd, vars brukare hjälpt finnen Turunen och norrmannen Tyngvik att fly.

Kollektivbonden Taska, som för övrigt talade något svenska, hade givetvis varit mycket misstänksam mot Eriksson men så småningom berättat följande. Till den gamla kuranstalten hade förlagts fånglägret 2 - 469, ibland betecknad B - 469. Det rymde huvudsakligen konvalescenter men hade som lärare 10 - 12 fångar, som sinsemellan talade engelska och vore dömda till lägst 8 och högst 15 års straffarbete. Dessa lärare hade det förhållandevis mycket bra, var klädda i pälsar om vintern och fick röka.

Taska hade sagt Eriksson att en av fångarna förklarat sig vara svensk och heta Wallenberg. Taska tyckte sig också känna igen honom på det av Eriksson medförda fotografiet. Wallenberg hade sagt Taska att han skulle väl ta hand om denne när de kom till Sverige. Taska hade nämligen för avsikt att fly tillsammans med W. och de amerikanska fångarna.

Taska utförde diverse arbeten i lägret och kom därigenom i

kontakt med fångarna. Vid en madrasspåfyllning, som skulle äga rum om några dagar, skulle han försöka meddela W. att man i Sverige nu visste var han fanns.

W. och hans tiotal medfångar hade anlänt till Kemere i september från Kiev. W. vore vid god hälsa och liksom medfångarna på gott humör. De hade ett fritidsområde på omkring 500 meters radie från lägret.

För att Eriksson skulle få se fångarna hade Taska under någon förevändning kört ett brädläss på en väg där de fick möta dem. Eriksson hade hört dem tala engelska men icke kunnat identifiera någon som Wallenberg, då konfrontationen varit så kort och de dessutom alla hade skägg.

Eriksson hade inte torts stanna mer än en dag hos Taska, en torsdag. Hans vistelse i Ryssland måste avkortas då dels hans pengar tog slut emedan priserna stigit till det tredubbla sedan tidigare besök, dels han saknat nödvändiga inköpslicenser.

Taska hade berättat att någon eller några av fångarna ibland under bevakning reste med tåg från Kemere station till Leningrad för att återkomma efter ett par dagar.

Taska hade lovat att så snart smuggetrafiken Lettland-Sverige komme igång igen - i svårigheterna omöjliggjorde nu alla kommunikation - skulle han söka sända ett skriftligt meddelande från Wallenberg.

Det i Turunens brev till Marcus Wallenberg omnämnda brevet från R.W. till Sverige hade Taska lämnat en pålitlig rysk officer, som skulle ta det med sig för att sända ut det via Konstantinopel.

Lägret låge 6 verst (36 km. enligt R.) från kusten. Man planerade ett flyktförsök när årstiden blev bättre i samband med att fångarna fick bada. De åtföljdes då blott av två vakter.

Eriksson hade återkommit från sin resa redan för några dagar sedan men ej omedelbart sökt upp mig, emedan han tyckte att han "ingenting hade att berätta, eftersom han ju ej fått tala vid R.W." Han hade däremot berättat ovanstående för fru von Dardel (som han första gången tagit kontakt med när han sett Aftonbladets artikel

den 11 februari). Fru von Dardel visste alltså om ovanstående när hon besökte mig häromdagen men nämnde intet härvid, ehuru det framgick av ett par av hennes yttranden. Eriksson ansåg att fru von Dardel "kunde man inte tala med".

Erikssons huvudsakliga intresse i denna affär synes vara att hjälpa de fångna amerikanarna att fly. Han räknar på god ersättning för sin medverkan härtill. De sista tre dagarna hade han nästan i sin helhet tillbragt på amerikanska beskickningen i Stockholm, där han på det noggrannaste utfrågats av "konsul" Robert Anderson, som talade något svenska. På fråga huruvida han tidigare haft med amerikanarna att göra i dylika frågor nämnde Eriksson, att han under kriget vid ett par tillfällen hjälpt amerikaner att fly från Danmark till Sverige och att han från den tiden väl visste vilka amerikanska tjänstemän i Stockholm som hade med dylika saker att göra. Hans kännedom härom hade för övrigt till en början förskräckt Anderson, som å sin sida aldrig hört talas om E.

Egentliga orsaken till E:s besök hos mig tycktes vara att rikta en förebräelse mot U.D. för att vi talat om för norska polisen vad vi visste om norrmannen Tyngvik (Quisling-man), som jämte Turunen i höstas rymde från lägret i Keneide. Jag försäkrade E, att vi ej röjt något om Tyngvik och förklarade att vi förgäves sökt honom hos de personer Eriksson angivit. E. berättade då, att han just haft telefonsamtal med den i beskickningens i Oslo P.M. den 12 februari nämnde Johansen, som till attachén Hennings förnekat all kännedom om Tyngvik. Johansen hade för E. redogjort för Hennings besök och att man ej trott på honom, så mycket mer som norska polisen blott någon dag tidigare hos Johansen sökt Tyngvik.

Jag överenskom nu med Eriksson att han skulle skriva Johansen att denne kunde ha fullt förtroende för Hennings. Å min sida skulle jag sedan be Hennings göra ett nytt besök hos

Johansen.

Under resan genom Finland hade Eriksson erfarit att finnen Turunen, som under detta namn vore dödförklarad och därför brukade ett annat namn, som varken E. eller T:s familj kände, den 5 februari häktats av finska statspolisen på Raventula Voima (?), en restaurang i Tammerfors. Statspolisen misstänkte emellertid ej T:s identitet, varför han för närvarande troddes kunna dömas till högst 7 månaders fängelse för att ha saknat "arbetsbevis". Turunen säger sig i Kemere ha varit medfånge till Raoul W. och är därför den som kan ge säkraste upplysningar.

Stockholm den 8 mars 1947.

V2

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

9 au det

Pa 2 an I
10/3 1947
Fö. S. G.
✓

P.M.

Sedan fru von Dardel vid telefonsamtal (inmot timplånga) den 8 mars och idag på morgonen ifrågasatt, att UD skulle bekosta resor till Norge, resp. Sovjetunionen (Kemer) för Ossian Eriksson att inhämta uppgifter om Raoul Wallenberg, har jag nu meddelat henne per telefon, att UD såsom hittills av statsmedel betalar de med efterforskningarna förenade utgifter, som härröra från åtgärder, som våra egna myndigheter företaga eller sanktionera.

Med största bestämdhet har jag tillbakavisat insinuationen, att UD eller någon dess myndighet skulle ha underlåtit vidtaga någon eljest önskvärd åtgärd av överdriven omtänksamhet om statens medel.

Jag har inte försummat meddela fru von Dardel, att regeln vid efterforskningar är, att endast sådana åtgärder vidtagas, som sökanden själv ersätter statsverket.

Stockholm den 10 mars 1947.

Yi

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ang. Raoul Wallenberg.

Stockholm den 12 mars 1947.		
STOCKHOLM 19		
N:o 758		BIL.
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu ^I

U.n.

Broder,

Den i mitt handbrev den 8 februari omnämnde Ossian Eriksson har nu åter låtit sig avhöra. Han berättade därvid, att han i telefon talat med den i P.M. vid Ditt handbrev den 13 februari omtalade Herman Johansen. Johansen hade för Eriksson berättat, att han haft besök av en ung man från beskickningen, som frågat efter Tyngvik. Johansen hade emellertid ej trott på de rena avsikterna hos beskickningens utsände, då norska polisen blott någon dag tidigare givit tillkänna samma önskan att få komma till tals med Tyngvik.

Nu har Eriksson på vår begäran skrivit Johansen och sagt honom, att han kan ha fullt förtroende för attachén Hennings, när denne ånyo besöker honom i samma ärende som förut. Jag får alltså be Dig anmoda Hennings att göra ett nytt besök hos Johansen, varvid han kanske bör understryka att beskickningen på intet sätt i denna fråga samarbetar med vare sig norska eller svenska polisen.

Vårt intresse av att höra Tyngviks utsaga har ökat av vissa på sistone uppkomna omständigheter.

/u/ Grafström

Envoyén Friherre J. Beck-Friis,

O s l o.

Ryt 13/3-47
u. kerr.

Armen Paul. P. 14/3
14/3

P. 2. Ant. H.

Ca

Skript. J. 14/3

P.M.

Ossian Eriksson ringde mig i eftermiddag i min bostad och berättade därvid bl.a. följande.

Av vissa skäl hade han kommit att bli något osäker om huruvida uppgiften att Turunen häktats verkligen var riktig. Den hade lämnats honom av T:s väninna. - När Eriksson och Turunen skildes åt i Göteborg i början av januari hade Eriksson givit Turunen anvisning på var han kunde utfå en uppskattning falska finska papper. Turunen hade emellertid aldrig avhämtat dessa papper, och det föreföll nu E. mindre troligt att han kunnat skaffa sig papper på annat håll, då han varit borta från Finland i flera år och ej längre kände till de "rätta kretsarna".

Turunens väninna hette Hennesleinen och vore god vän med fru Salme Lybinof (f.d. Ratekainen), bosatt Bergsgatan 22 G, lägenhet 41, Helsingfors. Det kunde väl tänkas att fru Lybinof visste var Turunen höll sig dold, därest han inte häktats. Eriksson hade själv besökt fru L omkr månadsskiftet januari-februari men då ej kunnat få något besked. Han tillrådde att någon "verkligt förtroendeingivande" medlem av besök under diskreta omständigheter uppsökte fru L. Vederbörande kunde få framföra en hälsning från Alex Pauno, det namn under vilket Ossian Eriksson vore känd i Finland.

Eriksson erinrade sig också att Turunen vid sammanträffandet i Göteborg sagt sig vilja uppsöka en överstelöjtnant i Åbo som hade ett svenskt namn, troligen Lundenius eller Lundell. Möjligen kunde denne officer, som väl utan svårighet låte sig identifieras, giva några upplysningar om Turunens ~~aktuella~~ vistelseort.

Stockholm den 16 mars 1947.

Y.L.

P.S. Eriksson berättade också att ~~Turunen~~ ~~skulle~~ ~~ha~~ ~~kommit~~ ~~från~~
Göteborg och vänt "Gatligt förhållande" på att E. iijt på besök
att han kände Tyngförs
17/3 1947

Oslo den 18 mars 1947.

efterforsk. av R. Wallenberg

*hushållsmed
om Daniel 24/3 Ti*

*v. Anst. misstakt
i l. ad. f. d. dikt
till Daniel Johansen 24/3*

*446
24/3 1947*

P 2 8u I

Broder,

Härmed ber jag få meddela, att Hennings med anledning av
Ditt handbrev den 12de dennes på nytt uppsökt Johansen, vilken dock
äno förnekade varje kännedom om såväl Eriksson som Tyngvik.
Hennings underströk vid sitt samtal med Johansen, att beskickning-
en i sina efterforskningar av Tyngvik på intet sätt samarbetade
med de svenska eller norska polismyndigheterna. Vidare framhöll
Hennings, att beskickningen erhållit kännedom att Eriksson skulle
varit i telefonförbindelse med Johansen, varvid denne senare för
Eriksson skulle uppgivit sig för någon tid sedan hava haft besök
av en person från beskickningen, vilken frågat efter Tyngvik, men
att Johansen på grund av en liknande förfrågan föregående dag
från norska polisen icke velat lämna några upplysningar. Hennings
omtalade vidare, att Eriksson enligt uppgift för några dagar se-
dan skulle hava tillskrivit Johansen och sagt honom, att han i
denna sak kunde hava fullt förtroende för Hennings. Slutligen nämnde
Hennings i svävande ordalag, för att söka få Johansen att tala,
att beskickningen vore synnerligen intresserad av att komma i för-
bindelse med Tyngvik, enär denne skulle varit i fångenskap någon-

Utrikesrådet Sven Grafström,
Kungl. Utrikesdepartementet.

LH/BR

stans och möjligen kunde lämna vissa värdefulla upplysningar. Johansen betecknade uppgiften att han skulle varit i telefonförbindelse med någon person vid namn Eriksson såsom en fullkomlig mystifikation samt förnekade på det bestämdaste, att han mottagit något brev från den för honom obekante Eriksson. Han förklarade sig gärna skola vilja hjälpa beskickningen, men att det vore honom omöjligt, då han icke kände de personer, varom vore fråga. Han bedyrade, att hans uppgifter vore med sanningen överensstämmande. Jag vill icke underlåta att nämna, att Hennings icke hade tillfälle att tala med Johansen i enrum utan i dennes familjs närvaro, enär denne på grund av sjukdom icke kunde lämna bostaden. (Även familjen, Johansens hustru och dotter, vilka togo del i samtalet, sade sig icke känna till varken Eriksson eller Tyngvik).

Det är verkligen svårt att veta, vad man skall tro i denna mystiska affär. Uppgift står ju mot uppgift. Man kan givetvis icke utesluta möjligheten att Johansen av någon anledning döljer sin bekantskap med Tyngvik. Det kan ju även möjligen tänkas, att Eriksson är en fantasifull svindlare.

Jag kan tyvärr icke se att vi för närvarande kunna göra något ytterligare i ärendet, om icke möjligen att, om så önskas, underhand taga upp saken med norska polisen. Härför borde man dock, synes det mig, vara överbevisad om riktigheten av Erikssons uppgifter.

Skulle man kunna tänka sig att Hennings fick ett introduktionsbrev av Eriksson till Johansen?

Den tillfrågade
Johannes T. ...

Jag undrar detta med vänlig häst ...
Vänns vid. Gärnast ...
...

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

V

P 2 Eu^I_C

ang. Ossians Erikssons
resa till Lettland.

Förtroligt.

fu

an
ir

✓

P.M.

Vid de upprepade samtalen med Ossian Eriksson angående hans resa till Lettland och möjligheterna för honom att erhålla bistånd från svenska myndigheter vid en eventuell senare resa har jag givetvis ständigt hållit i minnet, att Eriksson kan tänkas vara rysk provokatör. Jag har sålunda genomgående framhållit för honom, att svenska myndigheter icke kunna bidra till något som står i strid med Sovjet unionens lagar, t.ex. underlätta illegal gränsövergång.

Stockholm den 24 mars 1947.

Pi

Oslo den 2 april 1947.

1 bil.

hbr fru v. Dardel
15.4.47

503
9/4 82
P 2 Ju I

Broder,

I anslutning till mitt handbrev den 18 mars 1947 angående Raoul Wallenberg ber jag få meddela, att Johansen besökt beskickningen och därvid upprepat, att han icke kände vare sig Eriksson eller Tyngvik. Någon person med det senare namnet sade han sig aldrig ha träffat. Vad namnet Eriksson beträffade, sade han sig under en tågresä mellan Kil och Arvika den 5 december 1946 hava samtalat med kupégranne, som kanske hunde heta Eriksson. Deras samtal hade emellertid rört sig om helt andra ting än dem, som vore aktuella i hithörande sammanhang.

Johansen omtalade även, att han fått här närlagda brev från fru von Dardel. Han bad få lämna det för att återställas till avsändaren med det beskedet, att han icke kände vare sig Tyngvik eller Turunen. Han önskade behålla en i brevet inlagd svensk 10-kronorsedel.

På fråga uppgav Johansen att han icke erhållit det i Ditt brev den 12 mars omtalade brevet från Eriksson.

*Min biljett
1000 Dkr - 1000*

Utrikesrådet Sven Grafström,
Utrikesdepartementet.

GB/GA

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Ang. Raoul Wallenberg

Stockholm den 15 april 1947.		
STOCKHOLM		1 bil ¹⁹
N:o 586:a	BIL	
INK. D. N:o hbr Oslo nr 503		
AVD.	GR.	MÅL
P	2	Bu E

Hästa Fru von Dardel,
Sveavägen 88, Stockholm

Norrmannen Johansen, genom vilken vi förgäves sökt komma i förbindelse med hans landsman Tyngvik, har nyligen uppsökt beskickningen i Oslo och därvid upprepat, att han kände varken Tyngvik eller Ossian Eriksson. Han överlämnade till beskickningen Fru von Dardels närslutna brev med anhängan att det måtte återställas till avsändaren.

./.

/u/Petri

15/4-47
Sca

Paris den 9 juli 1947.

Strängt förtroligt. 1 bil. ✓

12/7 chiffer Proj
 14/7 Paris chiffer
 Broder,

57
 16/7 42
 Reg. P 2 Ju¹

./.
 Vad säger Du om det bidrag till den Raoul Wallenbergsska affären, som den här bifogade promemorian innebär? Personligen är jag övertygad om att spåret är seriöst. Så mycket detaljer som sagesmannen gav hittar man nog inte på på fri hand.

2. Jag vill tillägga, att Coen upprepade gånger varnade för att försöka nå fram till Wallenberg genom offentliga kanaler. Han Wallenberg inte förflyttats från klostret efter den 18 mars, skulle han säkerligen omedelbart bli bortförd, om ryssarna finge nys om att man är hans vistelseort på spåren. Coen uttalade en livlig förhoppning, att professorsfamiljen Ryniewicz verkligen hjälpte Wallenberg, ty att leva på den ryska fångkosten vore nog mycket bekymmersamt. Så fort jag får Coens skriftliga redogörelse skall jag givetvis skicka in den.

Jag ber Dig vara mycket försiktig med de uppgifter, som Coen nu har lämnat. Det vore ju verkligen tråkigt att sätta honom eller familjen Ryniewicz i klistret för att de äro snälla och hjälpsamma.

Jag kanske slutligen bör tillägga, att Coen urskuldade sig mycket för att han inte uppsökt beskickningen i Warszawa. Han sade, att han inte vågat nalkas den svenska representationen där medan han höll på att ordna med sin flykt från polskt område.

Herr Utrikesrådet Sven Grafström,
 Utrikesdepartementet.

Th. Hjelm
[Signature]

P.M.

Idag infann sig på beskickningen en person, på vars visitkort stod doktor A.K. Coen och som uppgav sig ha varit legationsråd vid polska beskickningen i Prag. Han berättade bl.a. följande: Coen hade på grund av sina politiska åsikter - han var tydligen mycket avog mot de tendenser den nuvarande polska regeringen företräder - på sin tid blivit häktad av sovjetmyndigheterna. Han hade därefter hållits i fängelse i Ryssland, senast i ett gammalt kloster Brygitzki nära Lwow. Där hade han haft kontakt med en svensk, vars förnamn var Raoul och vars efternamn Coen, när jag föreslog det, igenkände såsom Wallenberg. Numret på Wallenbergs cell vore 149. Wallenberg vore underkastad en mycket sträng isoleringsregim. Genom åtskilliga i fängelserna använda metoder hade Coen likväl kunnat underhålla en viss förbindelse med Wallenberg dock utan att någonsin ha sett honom. - Wallenberg hade berättat, att han vore svensk, att han tjänstgjort vid beskickningen i Budapest, att han vid tiden för ryssarnas intågande i staden begett sig till bekanta för att skydda dessa mot våldsdåd och att han därvid haft med sig en portfölj, som ryssarna lagt beslag på. Vid undersökning hade denna visat sig innehålla smycken och pengar och ryssarna hade då förklarat, att Wallenberg sökt undansticka egendom tillhörig antidemokratiska personer etc. Han hade blivit häktad, slagen och tvingad att skriva på protokoll på ryska, om vilkas innehåll han svävade i okunnighet.

Den sista gången Coen hade haft förbindelse med Wallenberg vore den 18 mars 1947. Därefter hade Coen blivit lössläppt på grund av överenskommelse mellan Sovjet och Polen.

Coen hade själv under sin fängelsetid från en familj i

5 Lwow, professor Ryniewicz, Aleje Jadwigi 3, fått paket med mat och tvättmedel och det hade lyckats honom, genom att använda sina skoremmer som rep, få in en del saker genom Wallenbergs cellfönster. När Coen omsider blivit befriad hade han bätt familjen Ryniewicz att fortfarande söka bispjunga Wallenberg med det nödvändigaste. Han kunde givetvis inte säga, om detta kunnat utföras.

Angående sina egna förhållanden berättade Coen en lång historia hur det lyckats honom att genom mutor etc. komma ut ur Polen och ta sig in i Frankrike, dit han anlänt den 2 juli. Han hade ännu inte sina förhållanden här i ordning men hoppades, att saken om några dagar skulle vara klar. Han lovade återkomma med en mera ingående skriftlig berättelse om vad han visste rörande Wallenberg. Coen bad, att hans namn tillsvidare skulle hållas strängt hemligt liksom också, självfallet, familjen Ryniewicz. Han tycks befinna sig i goda ekonomiska omständigheter och tänkte om några veckor fortsätta till Förenta Staterna. Coen meddelade för övrigt, att han på sin mors sida var avlägsen släkting med förre Berlin-ministern von Essens i Rom levande änka.

Angående möjligheterna att komma i förbindelse med Wallenberg trodde Coen tydligen inte på de officiella vägarna. Det bästa vore om "svenske konsuln i Lwow" helt enkelt med ett matpaket inställde sig i fängelset och anhölle att få överlämna det till fången Wallenberg i cell nummer 149. Detta skulle säkerligen då icke vägras honom. Jag förklarade för Coen, att vi inte hade några konsuler i Sovjetunionen och han förordade då, att en tjänsteman från beskickningen i Moskva skulle sändas till Lwow utan föregående varsel till de ryska myndigheterna. Fängelsepersonalen skulle då icke hinna begära instruktioner utan släppa in vederbörande såsom de brukade i andra fall.

Paris den 9 juli 1947.

Petri/BN.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Normal N:o 2

ang. Raoul Wallenbergaffären.

STOCKHOLM		
Stockholm den 26 april 1947. ¹⁹		
<u>Strängt förtroligt.</u>		BIL.
118/		
INK. D. N:o hbr 25.4.47. H. Beck-Friis		
AVD.	GR.	MÅL Grafström.
P	2	LuI

U.n.

Broder,

I anledning av Ditt handbrev den 25 april rörande bland annat
L. vill jag säga att vi här inte funnit annat än att denne är
lämplig även att kopplas in på spåren i Wallenbergaffären.

/undert./ Grafström.

Envoyén Friherre H. Beck-Friis,
Helsingfors.

B. 2.
EXP. 23/4

Petri/BN.
KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Normal N:o 2

efterforskningarna av Raoul
Wallenberg.

U. n.

STOCKHOLM		
Stockholm den 29 april 1947. 19		
Strikt förtroligt.		BIL.
1208		
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.
P	2	Eu / I

Broder,

Petri har i dag haft nytt besök av den mystiske Ossian Eriksson. Han omtalade att fru Lybimow skrivit honom om hennes med Dina brev den 18 april inberättade kontakt med beskickningen. På Petris fråga varför fru Lybimow varit så tystlåten hade Eriksson svarat att hon intill dess Turunen under kriget försvann, varit dennes Elskarinna. På den tiden hette hon för övrigt Sonja Ratekainen. Då hon trott Turunen vara död hade hon ingått äktenskap med sin nuvarande man och hon vore nu ytterst mån att för denne dölja sin tidigare förbindelse. Eriksson förklarade sig övertygad om att fru Lybimow stode i fortlöpande kontakt med Turunen. Han hade för avsikt att närmaste tiden resa över till Finland - närmast för att där avhämta sina ryska legitimationspapper (!) - och skulle då söka upp fru Lybimow, samt senare meddela Petri vad hon kunde veta om Turunens nuvarande vistelseort.

/undert./ Grafström.

Envoyén Friherre H. Beck-Friis, Helsingfors.

B. 2.
EXP. 29/4

APR 2 5 1947

Polakofen

Mr Petri

P.

b u

Republiken
 till Utri-
 kesdepartementet.

29 april 19

Raoul Wallenberg's Secret Mission

I want to draw your attention to a matter which has until now not received the attention it deserves—the work and fate of Raoul Wallenberg. After an outstanding humanitarian mission in Hungary as a secret representative of the War Refugee Board during the war, he was, after the liberation of Budapest by the Russians, taken under the protection of the Red army, and has still, after more than two years, not returned to his country.

Raoul Wallenberg is a Swede, but he was strongly bound to this country where he received his university education, and his fate concerns the United States as well as Sweden because he carried out his dangerous mission as an unofficial representative of the U. S. War Refugee Board.

In the spring of 1944 the Jews of Hungary, the last remnant of this unhappy race in Europe, were threatened with annihilation in the gas chambers. In the United States President Roosevelt appealed to the Hungarian people in a broadcast to help the Jews, and his War Refugee Board raised funds for a rescue action among others from the joint distribution committee. However, the action had to be disguised under the colors of a neutral country such as Sweden, and when my brother learned about the plans from Mr. Iver Olsen, the representative of the War Refugee Board and now of the Treasury Department in Washington, and from Mr. Herschel Johnson, now of the United Nations, he volunteered his services for the dangerous mission to organize and lead the huge rescue action in Hungary.

What Raoul Wallenberg did in Hungary in 1944 and the first days of 1945 is one of the most brilliant performances of the last war of its kind. The story has been related in the book *Raoul Wallenberg* by Rudolph Philipp, which was recently published in Sweden and of which an American edition may appear.

The story of how Raoul Wallen-

berg managed to save about 100,000 Jews and other persecuted people from the gas chambers and concentration camps at the hands of the Gestapo, is a story which may sound more like fiction than fact. But he has become a legend among the people of Budapest; a street has been named after him; a monument is being erected and memorial services have been held in his honor as a token of the extreme gratitude of the Hungarian people.

After months of constant danger, the Russians came as liberators. My brother reported to the Russian troops and was given an escort consisting of Russian officers and soldiers. On January 17, 1945, the Foreign Commissariat in Moscow confirmed in an official telegram to the Swedish Legation that Raoul Wallenberg and his property had been taken under the protection of the Russian army. Since then nothing has been heard about him officially.

Through unofficial channels and through people returning from the USSR, we have been able to ascertain that Raoul Wallenberg is being held a prisoner and has been put to work by the Russians.

The injustice of the fact that a man should more than two years after the successful end of his mission be held a prisoner in a country which fought the Nazis is too evident to be pointed out. From a purely formal point of view, his detainment is as unjust because he held an official position as a secretary of the Swedish Legation in Budapest and was thus entitled to diplomatic immunity.

As the ordinary official Swedish channels have failed to amend this injustice, I have appealed to the Government and authorities of the United States, who sent him on his dangerous mission, to do all possible to give him back to his country and to his family.

GUY VON DARDEL.

Ithaca, N. Y.

Telegram blankett-chiffer från
Helsingfors

Avsant den 3/5 1947 kl 1230

Ankom den 3/5 1947 kl 1415

Utskrivet i 2 exemplar

Detta är originalet

20 B 4
Helsingfors
2 Su I
Pa Su I

5.5.47.
Tgr H-fors.

4. För Grafström och Petri.

Då L. möjligen tror sig genom egna kontakter kunna forska i Turunens häktning hemställes, därest Ni önska detta, att telegrafiskt få Erikssons uppgift om tid och plats, vilka av mig icke antecknades. L. förordar, att Ni kontakta hans avdelning beträffande Erikssons identitet.

Beck-Friis.

Coll: @

överstelöjtnant Lundenius och Wallenbergssaffären

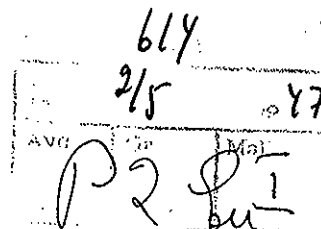
Helsingfors den 25 april 1947.

Särskilt strängt förtroligt.

P2 Lu I

Tit.

26/4

Broder,

Åberopande Petris P.M. den 16 mars 1947 om Raoul Wallenberg ber jag få meddela, att jag möjligen tror mig ha lokaliserat den däri omnämnda "överstelöjtnanten i Åbo med svenskt namn". I Helsingfors lärers nämligen för närvarande vara bosatt en förutvarande överstelöjtnant J.L. Lundenius, vilken, innan han tog avsked, tjänstgjort i Åbo (vid kustartilleriet). Marinattachén råkar veta vem det är och hans upplysningar tyda på en, låt oss säga oregelbunden, livsföring, som kunde gå ihop med en ljusskygg bekantskapskrets.

Med anledning av Edert en clair-telegram nr 15 ber jag att få erinra om, att jag vid ett samtal med Kabinettssekreteraren omnämnde, att den däri angivna personen möjligen skulle kunna anlitas i Wallenbergsaffären. Det gällde då närmast tanken att hos statspolisen efterforska Turunen - ett uppenbaligen ytterst riskabelt företag - och jag tror nog, att jag sade Westman, att jag, bl.a. på grund av att min kännedom om L. vore så ytterst flyktig, ingalunda själv ville föreslå något sådant.

Nu ligger ju saken något olika till med tanke på spåren Lybimow och Lundenius, och för att inte ha försummat något, har jag velat fästa uppmärksamheten på att L. kommer hit. En förutsättning för ett uppdrag borde givetvis vara en närmare undersökning i Stockholm rörande hans lämplighet.

Sin tvingare
H. Buh. Fär

Utrikesrådet Grafström,
Utrikesdepartementet.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Telegram

Petri/GL

ang. Turunens häktning.

Eng *und*

STOCKHOLM den 5 maj 19 47		
N:o 5	<u>Chiffer.</u>	BIL.
INK. D. N:o 20:B/4		
AVD. <i>P</i>	GR. 2	MÅL. <i>En I</i>

41 *En I*

Beskickningen i Helsingfors.

Edert 4. Enligt Erikssons uppgift skulle Turunen ~~den~~ 5 febr~~u~~ av statspolisen häktats i ~~Tam~~erfors på restaurangen Raventula. *Voima* ~~Ver~~ing emedan han saknade arbetsbevis. Turunen lär ha använt sig av falskt namn som dessvärre obekant.

Cabinet.

Ep 5.5. 11.45/45

Royal Consulate General of Sweden at New York
630 Fifth Avenue • Telephone: Columbus 5-5858

Överlämnas av generalkonsulatet

1. New York till Utrikesrådet Graf-
ström utan missiv.

Kungl. Svenska Generalkonsulatet
New York den 28 april 1947

UTRIKESDEPT.
D. No 106 6158 a
13 MAJ 1947
P. 2 I

Week . . . Letters and Cartoons

to the death your right to say it.—Voltaire on Helvetius

Mystery of Raoul Wallenberg

Swedish Hero of War Refugee Work in Hungary is
Reported Detained in Russia

To the New York Herald Tribune:
I want to call your attention to a matter which has until now not received the attention it deserves—the work and fate of Raoul Wallenberg. After an outstanding humanitarian mission in Hungary as a secret representative of the War Refugee Board during the war, he was, following the liberation of Budapest by the Russians, taken under the protection of the Red Army, and has still, after more than two years, not returned to his country.

Raoul Wallenberg is a Swede, but he was strongly bound to this country, where he received his university education, and his fate concerns the United States as well as Sweden because he carried out his dangerous mission as an unofficial representative of the United States War Refugee Board.

That Raoul Wallenberg did in Hungary in 1944 and the first days of 1945 is one of the most brilliant performances of its kind of the last war. The story has been related in the book, "Raoul Wallenberg," by Rudolph Philipp, recently published in Sweden. The story of how Raoul Wallenberg managed to save about 100,000 Jews and other persecuted people from the gas chambers and concentration camps by his courage and resourcefulness, using all possible means—ideas and arguments when possible; bribes, threats and

intrigues when necessary—in constant danger of death and almost singlehanded against the most powerful and unscrupulous police organization of the world, the Gestapo, is a story which may sound more like fiction than fact. He has become a legend among the people of Budapest; a street has been named after him; a monument is being erected and memorial services have been held in his honor as a token of the extreme gratitude of the city of Budapest and the Hungarian people. The governments of the United States and Sweden have done credit to his heroic mission, and so have thousands of Jews all over the world.

After months of constant danger of death for Raoul Wallenberg and his protégés at the hands of the desperate and infuriated Nazis, who saw their prey escape them, the Russians came as liberators. My brother reported to the Russian troops and was given an escort, consisting of Russian officers and soldiers. On Jan. 17, 1945, the Foreign Commissariat in Moscow confirmed in an official telegram to the Swedish Legation that Raoul Wallenberg and his property had been taken under the protection of the Russian Army. Since then nothing has been heard about him officially. All inquiries of the Swedish Foreign Office regarding his whereabouts have been ignored by the Russian authorities. Through unofficial channels and through people returning from the U. S. S. R., we have been able to ascertain that Raoul Wallenberg is being held a prisoner and put to work by the Russians.

On some occasions rumors about his death have been put into circulation; but all these rumors have, when traced back to the source, proved to be utterly groundless or to result from the speculations of those who saw in his death a convenient end to a troublesome affair.

The injustice of the fact that a man who saved tens of thousands of hunted men, women and children from sure death, who was constantly threatened with death by the Nazis, who hated him, should more than two years after the successful end of his mission be held a prisoner in a country which fought the same Nazis, is too evident to be pointed out. From a purely formal point of view, his detainment is unjust because he held an official position as a secretary of the Swedish Legation in Budapest and was thus entitled to diplomatic immunity.

As the ordinary official Swedish channels have failed to amend this injustice, I have appealed to the government and authorities of the United States, who sent him on his

Mystery of Raoul Wallenberg

Swedish Hero of War Refugee Work in Hungary is
Reported Detained in Russia

To the New York Herald Tribune:

I want to call your attention to a matter which has until now not received the attention it deserves—the work and fate of Raoul Wallenberg. After an outstanding humanitarian mission in Hungary as a secret representative of the War Refugee Board during the war, he was, following the liberation of Budapest by the Russians, taken under the protection of the Red Army, and has still, after more than two years, not returned to his country.

Raoul Wallenberg is a Swede, but he was strongly bound to this country, where he received his university education, and his fate concerns the United States as well as Sweden because he carried out his dangerous mission as an unofficial representative of the United States War Refugee Board.

What Raoul Wallenberg did in Hungary in 1944 and the first days of 1945 is one of the most brilliant performances of its kind of the last war. The story has been related in the book, "Raoul Wallenberg," by Rudolph Philipp, recently published in Sweden. The story of how Raoul Wallenberg managed to save about 100,000 Jews and other persecuted people from the gas chambers and concentration camps by his courage and resourcefulness, using all possible means—pleas and arguments when possible; bribes, threats and

intrigues when necessary—in constant danger of death and almost singlehanded against the most powerful and unscrupulous police organization of the world, the Gestapo, is a story which may sound more like fiction than fact. He has become a legend among the people of Budapest; a street has been named after him, a monument is being erected and memorial services have been held in his honor as a token of the extreme gratitude of the city of Budapest and the Hungarian people. The governments of the United States and Sweden have done credit to his heroic mission, and so have thousands of Jews all over the world.

After months of constant danger of death for Raoul Wallenberg and his protégés at the hands of the desperate and infuriated Nazis, who saw their prey escape them, the Russians came as liberators. My brother reported to the Russian troops and was given an escort, consisting of Russian officers and soldiers. On Jan. 17, 1945, the Foreign Commissariat in Moscow confirmed in an official telegram to the Swedish Legation that Raoul Wallenberg and his property had been taken under the protection of the Russian Army. Since then nothing has been heard about him officially. All inquiries of the Swedish Foreign Office regarding his whereabouts have been ignored by the Russian authorities.

Through unofficial channels and through people returning from the U. S. S. R., we have been able to ascertain that Raoul Wallenberg is being held a prisoner and put to work by the Russians.

On some occasions rumors about his death have been put into circulation; but all these rumors have, when traced back to the source, proved to be utterly groundless or to result from the speculations of those who saw in his death a convenient end to a troublesome affair.

The injustice of the fact that a man who saved tens of thousands of hunted men, women and children from sure death, who was constantly threatened with death by the Nazis, who hated him, should more than two years after the successful end of his mission be held a prisoner in a country which fought the same Nazis, is too evident to be pointed out. From a purely formal point of view, his detainment is unjust because he held an official position as a secretary of the Swedish Legation in Budapest and was thus entitled to diplomatic immunity.

As the ordinary official Swedish channels have failed to amend this injustice, I have appealed to the government and authorities of the United States, who sent him on his dangerous mission, to do all possible to give him back to his country and his family. I also appeal to the American public, not to forget my brother, Raoul Wallenberg, his mission and his fate.

GUY VON DARDEL

Ithaca, N. Y., April 18, 1947.

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

sv. upplysningar om Rosal Wallenberg ✓

Budapest den 6 maj 1947.

14.5.47.

Hbr Stackelberg, Paris

Mr Petri

660
19/5 47
P 2 P 1
P 2 an I

Broder,

ej m.

Åberopande Ditt handbrev den 16 nästlidne april angående
Miss Boöm ber jag få meddela, att hon enligt uppgift från här-
varande franska beskickning återvänt till Paris för ungefär fyra
månader sedan.

Den tillgivne
Karl Wallenberg

Herr Utrikesrådet Sven Grafström,
Stockholm.

Helsingfors den 10 maj 1947.

Strängt förtroligt.

681

17/5

47

P 2 En I

Reg.

Broder,

RA
Som L. torde direkt inrapportera, lyckades han inte få fram nå-
got nytt i Wallenbergaffären. Att uppsöka fru Lybinow tyckte han, som
saken låg till och då han skulle nödgas tala med tolk, inte löna sig,
och jag är nog av samma mening. Hans eget uppslag, att genom sina
speciella kontakter forska efter den påstådda häktningen, kunde ej
realiseras, bl.a. kanske på grund av bristande tid.

L. skaffade däremot vissa upplysningar om överstelöjtnanten Lun-
denius men hann ej själv tala med denne före avresan. Jag överlät
detta till överstelöjtnant Tilly, som den 8 dennes hade ett samtal
med Lundenius. Det gav emellertid helt negativt resultat, ity att
Lundenius förklarade sig alls inte känna till Turunen. Tilly fick
närmast det intrycket, att vederbörande, som verkade tillförlitlig,
ej dolde något, och det är ju mycket möjligt, att han ej är identisk
med den av Eriksson utpekade.

Det ser alltså knappast ut som om beskickningen skulle kunna
åstadkomma något mera i denna angelägenhet.

Henrik Ljunggren
H. Bul-Finn

Utrikesrådet Grafström,
Utrikesdepartementet.

Petri/avs.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ang. Raoul Wallenberg.

STOCKHOLM Stockholm den 14 maj 1947.		
N:o 1174		BIL.
Hbr Arfwedson Budapest INK. D. N:o 6.5.47.		
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu ^I

Broder,

U.n.

Från en herre som heter Per Th. Hammarén ha vi fått emot-
taga närlutna brev med en uppslagsbunda rörande Raoul Wallen-
berg. Ifrågavarande Miss Boom slutade, enligt Arfwedson, för
fyra månader sedan sin anställning vid franska beskickningen
i Budapest och återvände till Paris. Då vi äro måna om att
ej underlåta något som kan bidraga till att skingra dunklet
om Wallenbergs öde vore jag Dig tacksam om Du ville söka komma
i förbindelse med Miss Boom för att erfara vad hon och hennes
sagesman kan ha att förtälja.

/u/ Bagge

Legationsrådet Greve Stackelberg,
P a r i s.

Washington den 14 maj 1947.

bil. ✓

fw
a. a.
Schuman 27/5
Broder,

695
20/5 43
P 2 Eu I
Re:

./.
För kännedom ber jag få överlämna avskrift av ett brev från Raoul Wallenbergs broder Guy von Dardel till Herman Eriksson, vari von Dardel redogör för sina ansträngningar att förmå amerikanska vederbörande att intervenera hos ryssarna i Wallenbergfrågan. I ministerns frånvaro har jag tackat Dardel för meddelandet och underrättat honom om att jag vidarebefordrat dess innehåll till utrikesdepartementet.

Vid ett besök på beskickningar har Dardel gjort antydningar om att man borde söka förmå amerikanerna till mera energiska ansträngningar under åberopande av det faktum att Wallenbergs verksamhet ju delvis ägde rum för War Refugee Boards räkning. Som svar å detta framhöll jag, att samverkan mellan amerikanska och svenska missionerna på de ställen där en sådan befunnits lämplig även ägt rum. Jag påpekade emellertid samtidigt, att Wallenberg ju dock var legationssekreterare vid beskickningen i Budapest och att det väl därför i första hand gentemot ryssarna måste förbli en svensk angelägenhet. Samma uppfattning kommer, som Du finner, till synes i den skrivelse från Dean Acheson,

Utrikesrådet Grafström,
S t o c k h o l m.

vilken i avskrift beledsagar von Dardels brev.

Sim tillgärns
Klemm

[Faint, mostly illegible text body consisting of several paragraphs]

Avskrift.

Guy von Dardel
Physics Department
Cornell University
Ithaca, N.Y.

P2 Cu 4
den 5 maj 1947.

Minister Herman Eriksson
Kungl. Svenska Beskickningen
1900 24th Street NW
Washington D.C.

Herr Minister,

Jag ber härmed för kännedom få översända en kort redogörelse för mina intryck från besök hos olika amerikanska myndigheter och personer för att undersöka möjligheterna att få till stånd en amerikansk aktion till förmån för min bror den försvunne legationsssekreterare Raoul Wallenberg, beträffande vars öde Sovjetunionen ännu två år efter hans försvinnande och trots upprepade påstötningar från svenskt håll, icke tillfredsställande redogjort.

Förenta Staternas vilja, ja rent av skyldighet, att bidra i denna affär har från alla håll betygats mig på ett sätt som icke lämnar rum för tvivel. Särskilt gäller detta naturligtvis de närmast berörda, nämligen ledningen för det numera upplösta War Refugee Board, Mr. J.W. Pehle och Mr. Lesser, samt deras representant i Stockholm under kriget Mr. Iver Olsen, vilka känna sig närmast ansvariga för Raoul Wallenberg, då det som bekant var som War Refugee Boards inofficiella representant som Raoul Wallenberg reste ned till Ungern. Talesmän för State Department ha ävenledes försäkrat mig USA:s vilja att ge all hjälp i denna affär, men ha påpekat att initiativet till en officiell aktion måste komma från svensk sida. Jag hänvisar i övrigt till bifogade kopior av brev från Acting Secretary of Acheson till Senator Vandenberg och från State Departments Adviser on Refugees and Displaced Persons Mr. George L. Warren, som närmast har saken om hand, till mig.

Men även inflytelserika amerikaner utan direkt förbindelse med Raoul Wallenberg och hans gärning ha visat sitt intresse och sin vilja att hjälpa till. Så t.ex. har Senator A.H. Vandenberg sänt mig bifogade vänliga brev och trots sina många pressande plikter gjort sig besvär med att undersöka saken. Och Miss Dorothy Thompson, välkänd även i vårt land för sina artiklar, har i ett öppet brev publicerat i bl.a. The Boston Globe av den 18 april och i de många andra tidningar till vilka hon är en medarbetare väddat till Henry Wallace att försöka uträtta någonting för Raoul Wallenberg i Moskva.

Slutligen vill jag betona att mina inofficiella ansträngningar i denna sak i min egenskap av privatperson äro avsedda

att komplettera officiella ansträngningar från Svenska Utrikes-
departementets sida, som ju främst är ansvarigt för att denna
sak föres till ett lyckligt slut. Avsikten är inte på något
sätt att kringgå de officiella kanalerna, och jag hoppas där-
för kunna påräkna en välvillig inställning och bistånd i mån
av behov och möjlighet från de officiella svenska myndigheternas
sida.

Med utmärkt högaktning

/u./ Guy von Dardel

P2 8/11
Avskrift av avskrift.

United States Senate

Committee on foreign relations

april 4, 1947

Mr. Guy von Dardel
Cornell University
Ithaca New York.

My dear Friend:

This will reply to your letter of March 31st.

Certainly you present a thrilling summary of your brother's record and I completely agree with you that he has richly earned any helpful interest which this Government can express in him. I do not need ~~any~~ to remind you, however, of the difficulties which we confront in dealing with Soviet Russia in respect to missing persons. It is a well-nigh imponderable situation until such time as we can have a total showdown with the Soviet Union. But I shall be very glad to bring your present letter to the personal attention of the Secretary of State to see whether it is possible to make a special effort in your brother's behalf in view of the fact that his record obviously deserves it.

Cordially and faithfully

Signed: A.H. Vandenberg

Avskrift av avskrift

DEPARTMENT OF STATE WASHINGTON

In reply refer to
A-H/R 701.5864/3-2547

April 11, 1947

My dear Mr. von Dardel,

I have received by reference from the White House your undated letter concerning the effort to locate Raoul Wallenberg, who disappeared in Budapest in January 1945. The heroic efforts of Mr. Wallenberg as Secretary of the Swedish Legation in Hungary in 1944 in collaboration with the War Refugee Board are well known to this Government and are appreciated.

The efforts which this Government has made in the past to determine Mr. Wallenberg's whereabouts through diplomatic channels have unfortunately not succeeded. However, we are continuing our interest in the matter and will advise you if any new information is brought to light.

Sincerely yours,
signed: George L. Warren
Adviser on Refugees and Dis-
placed persons.

Mr. Guy von Dardel,
c/o Onderdonk,
815 North Tioga Avenue
Ithaca, New York.

P 2 Rev 1

From THE BOSTON DAILY GLOBE, Friday, April, 18, 1947.

"The Wallenberg Affair May Seem Small, But You Would Not Call It Insignificant"

An Open Letter to Henry Wallace by Dorothy Thompson

Dear Mr. Wallace:

You are being pretty well panned here, but I am writing with a serious and I think constructive suggestion.

I see you are going to Sweden. While there, you might inquire whether anything has been heard officially about Raoul Wallenberg. Until April 1, I believe, nothing had. Your reputation as the champion of the common man and the four freedoms, together with the confidence you deservedly enjoy from the Soviet Union, may enable you to accomplish on your trip something for the ends you desire.

You might even think it worthwhile to cancel any projected appointment with Johannes Steel in order to attend to this matter. Without referring to his past, spent in the services of German armament traffic after the last war, he is writing articles in the French Communist press attacking American policy and the American press. As an avowed anti-Communist, you ought not to cultivate such acquaintances.

x x x

The Wallenberg Affair may seem small, but you would not call it insignificant.

You must recall that in the Spring of 1944 President Roosevelt issued a powerful appeal to the Hungarian people to protest the Hungarian Jews and those who had fled there, and that the War Refugee Board raised funds for a rescue mission. Action, extremely hazardous, had to be disguised under the colors of a neutral country. But an intrepid man was found in the person of Raoul Wallenberg, connected with the Swedish legation in Budapest.

His actions are recorded in a book by Rudolph Philipp, which you can obtain in Sweden. Wallenberg managed - by pleas, bribes, threats, intrigues, and by his influence on the amorous wife of a Nazi Minister - to save 100,000 Jews. He issued papers of protective Swedish citizenship to several thousands. He organized rescue missions in all neutral legations. He snatched victims from the Gestapo, even at the railroad stations where they were being deported. Seldom in the course of human

history has so much been accomplished by one man. In Budapest a street was named for him and a memorial monument begun.

The Nazis knew who was foiling their plans. But he escaped and lived to welcome the "liberating" Russian armies, who took him and his property under "protection". Since then not one word has reached official channels about him, but returning prisoners have reported him a prisoner at forced labor in the U.S.S.R.

X X X

Since official channels have failed, your personal intervention with the Russian government might succeed. Sweden - small, and so near Soviet frontiers - finds it hard to do more for her citizen, especially since the new-type, jet-propelled, radio-directed robot bombs were tried out over her territory from the German station at Peenemunde, now in Russian hands. With your passion for peace, you might - at the same time - obtain permission to visit this station and set international fears at rest.

But if this is too fiddicuit, you can surely obtain news of and justice for a man who responded to a plea from President Roosevelt, in whose name and for whose policies you claim to speak. For you are a citizen of a powerful nation and of "one world". The U.S.S.R. is greatly indebted to you. I am sure that on issues that must command your humanitarian sympathies and sense of honor you will not prove less intrepid in facing the leaders of the Soviets than in facing the President of the United States.

Wishing you well in this endeavor

Sincerely yours,

Dorothy Thompson

P 2 8 -

April 23, 1947

The Honorable Arthur H. Vandenberg
United States Senate

My dear Senator Vandenberg:

I have received your letter of April 4, 1947, to which was attached a letter from Mr. Guy von Dardel of Cornell University, concerning Raoul Wallenberg. Mr. von Dardel's letter is herewith returned. Since the receipt of your letter, officers of the Department familiar with Mr. Wallenberg's history have discussed the matter with your office.

Raoul Wallenberg, as a Secretary of the Swedish Legation in Hungary in 1944, was active in endeavors to save the lives of many Jewish refugees who were then under serious threat by Nazi action. He received every encouragement in his activities from the War Refugee Board. When the Soviet army occupied Budapest in January 1945, Mr. Wallenberg disappeared. Reports from Budapest at the time were that he had put himself at the disposal of Soviet officers, but later efforts of the Swedish and United States missions in Moscow to secure news of his whereabouts were without result. Because of Mr. Wallenberg's heroic service, inspired in part by representatives of the War Refugee Board in Stockholm, the Department has participated in efforts to locate him and has recently sent an inquiry through the United States mission in Stockholm to determine the latest developments in the efforts of the Swedish Government to do so. In view of the fact that Mr. Wallenberg acted as a member of the Swedish diplomatic mission in Budapest, the initiative in inquiries directed toward the Soviet Government rests with the Swedish authorities. The Department is willing, as it has been in the past, to support the initiative of the Swedish Government whenever the collaboration of this Government is desired and will prove helpful.

Mr. von Dardel called personally at the Department on April 14 and was assured of the Department's continuing interest in the search for his brother.

Sincerely yours,
Dean Acheson
Acting Secretary

Enclosures:
Letter from Guy von Dardel
March 31, 1947

Moskva den 16 maj 1947.

Strängt förtroligt.

Broder,

Före min avresa till Moskva hade jag som Du nog hörde ett samtal med Raoul Wallenbergs moder, fru von Dardel, över vilket upprättades en promemoria, som torde ligga på dössier i UD. Såsom framgår därav, delade fru von Dardel min uppfattning om att det i nuvarande läge ej vore klokt söka förmå amerikanska vederbörande göra en aktion i Wallenberg-fallet. Jag förstod också att hon ämnade ge sin son i U.S.A. del av denna uppfattning.

Av nyligen hit anlända svenska tidningar finner jag emellertid att civilingenjören Guy von Dardel - den försvunnes halvbroder - i U.S.A. söker föranleda något slags amerikansk démarche. Det är ju möjligt, att halvbroderns åtgöranden skett utan att fru von Dardel tillfrågats därom - under alla förhållanden skulle det vara värdefullt erfara om fru von Dardel ändrat mening eller ej efter vårt samtal. Likaså vore det önskvärt få veta om någon amerikansk framställning hos ryska vederbörande förekommit eller ej.

Skulle amerikanerna verkligen ha agerat förefaller det mig för övrigt påkallat upptaga hela frågan om vårt fortsatta bedrivande av saken till förnyad prövning - att köra tandem med amerikanerna här just nu torde ej vara ägnat gagna varken Wallenberg eller Sverige. Skulle å andra sidan någon amerikansk aktion ej ha förekommit, synes det mig icke just nu vara rätta ögonblicket att från beskickningens sida göra en förnyad förfrågan i saken utan torde ^{nog} därmed lämpligen böra anstå någon tid till dess att skrivierna kring halvbroderns amerikanska göranden och låtanden sjunkit något i glömska. Jag beklagar detta, då jag efter mitt senaste samtal med Excellensen hade pla-

Herr Utrikesrådet Sven Grafström,
Stockholm.

nerat att så snart hövlighetsvisiterna undanstökats taga upp Wallenbergsaffären på nytt. Det behöver säkert ej tilläggas att mitt resonemant här ovan är byggt på den förutsättningen att vi genom en påminnelse verkligen vill söka nu nå eller i allt fall påskynda ett positivt resultat - om nu ett sådant överhuvudtaget ligger inom det möjligas gränser. Skulle syftet å andra sidan endast vara att som en gest mot Wallenbergs moder läsa en mässa inför herrarna i MININDEL kan jag naturligtvis aktualisera frågan när som helst.

Sin Allmän

W. Sahlman

UTDRAG/BB.

ang. återsändande av ungerska
krigsfångar.

INK. UTRIKES DEPT		
D. No	29:B	99
23.5.47		
ER.	AVD.	MAL.
P	2	Gu I

från Moskva.

Avsant den 22/5 1947.

Ankom den 22/5 1947.

Original se HP 1 Er

t.f.Ch.d'Aff.Arfwedson, Budapest.

28/5.

99.-.....

Secundo. Kunde man tänka sig ungrarna
tillfråga gruppledarna för de hemvändan-
de fångarna om Wallenbergs öde?

Sohlman.

PL

INR. UTRIKES DEPT		
D. No	228	4203
27 MAJ 1937		
AVD.	GR.	NAL
P.	L	Eu I

Till

Kungliga Utrikesdepartementet.

Jag är en politisk flykting från Finland. Med anledning av svensken R. Wallenberg (och engelsmannen R. Bennett's) försvinnande inom den bolsjeviska ockupationszonen ber jag att få framlägga för Eder följande:

I november 1916 for jag till Sibirien för att försöka spränga ränder järnvägsbron över floden Jenisei (vid staden Krasnojarsk), men blev fånglad och insatt i länsfängelset i Irkutsk. Omkring årsskiftet 1917-18 sände jag ett brev till "Uzbegskae muced" („Svenska missionen"), som då hade en representant i Irkutsk (för att tillvarata de tyska civilfångarnas intressen). Brevet smugglades ut ur fängelset av en befriad fånge. Senare blev jag befriad tack vare att upplopp av anarkister, som under en paus i inbördeskriget fände fängelset.

Då fick jag höra av dåvarande svenska representanten, att man hade försökt att få

kontakt med mig, men fängelsemyndigheterna hade nekats förefintligheten av en fänge med angivet namn!

Detta nekande svar kunde möjligen bero på:

- I/ Fängelsemyndigheterna ville ej tillåta kontakt med utanstående (den mest antagbara orsaken);
- II/ Ryssarna hade förvägrat mitt namn till egenkänlighet (en möjlig orsak; se nedan); eller
- III/ Jag var införd i fängelsets förteckning under ett nummer (isoleringsfänge?) och tjänstemännen i fråga brydde sig ej om att taga närmare reda på.

Mitt namn var då Lönnbokum. (Min farfar hade antagit detta namn, och jag har senare, 1925, återtagit släktens ursprungliga namn.) Jag skrev mitt namn vanligen ЛЭНДЮМЪ, men ryssarna skrev det hur det sågade, t. ex. ЛЕНДОМ och t.o.m. ЛОМДЮЛО (på anslagstavlan i fängelsets sjukhus). Jag brydde mig ej om ^{ett} sådana dylika felteckningar, emedan jag tänkte, att jag enast kunde ha fördet av dem. (Hatt Lönnbokum blir dömd till döden, då kanske ЛОМДЮЛО får leva!)
— — —

Beträffande fallet R. Wallenberg kunna eventuella följande möjligheter förefinnas:

- I/ R. W. är död eller har blivit dödad;
- II/ Sörjelsemyndigheterna vill ej tillåta kontakt;
- III/ Namnet har blivit förvägrat till egenkän-

Lighet ($W = B > B$), t.ex. Balendep är ej möjligt;

IV) Fallet R.W. är registrerat som ett nummer (Dero N^o -----) och är således svårt att få tag i, även om vilja skulle förkomma;

V) Under flytningarna ha handlingarna kunnat komma på villosvågar eller blivit förstörda.

(I mitt fall blev handlingarna uppräknade av den av bolsjevikerna utnämnda förhållsledaren, in. man han blev arresterad för korruption.)

Jag antar det ej vara möjligt, att fallet R.W. ännu får sin förklaring och att herr R. Wallenberg lever och återvänder till Sverige.

(Jag hade gjort mig förstått av närmare trefaldig dödsdom, ännu efter befrielsen ur fångenskap riskerade jag mitt liv genom att öppna på bolsjevikstyrelsens förhållanden och villsvallan i Sibirien var de näppeligen mindre än under det senaste kriget. I över tre års tid antogs jag av mina anhängare som död.)

Högaktningfullt

K. V. Mustonen.

Ankarsrum, Urykarshotellet, den 24
maj 1947.

Petri/SW.
KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Stockholm den 27 maj 1947.

1 bil. STOCKHOLM

19

ang. Raoul Wallenberg

h.f.

U. n.

N:o 1335		BIL.
INK. D. N:o <i>hbr. Aminoff Grafström</i> <i>685</i>		
AVD. P	GR. 2	MÅL. <i>Eu I</i>

Broder,

I anledning av Ditt handbrev den 16 maj rörande Raoul Wallenberg ber jag få meddela Dig att, eftersom nu flera veckor förgått sedan de av Guy von Dardel inspirerade skrifterna i amerikansk press, vi anse att Du utan risk för komplikationer kan göra en förnyad démarche. Därvid skulle Du kanske kunna framhålla, att Excellensen den 9 april samtalsvis upptagit frågan med Tchernychev. Denne hade visserligen sagt sig "icke närmare känna till" saken men lovat skriva Moskva och understryka svenska opinionens intresse av att få höra något besked från rysk sida. Tchernychev har emellertid icke sedermera låtit sig avhöra.

Såsom framgår av närlutna handbrev från Aminoff till Grafström har någon officiell aktion i ärendet av naturliga skäl icke vidtagits från amerikansk sida.

Arfwedson har fått i uppdrag att förhöra sig med de av Dig i telegram ommäнда ungarna.

R. Bagge.

Envoyén Sohlman,
Moskva.

EXP. *82*
27/5

Telegram i chiffer

ang. svenskar i ryskt fångläger.

a.a

INNE UTRINNES DEPT		
1. NO	39:13	16
28 maj 1947		
GR.	AVG.	MAL.
P	2	En 2

Original se HP 39 I

Telegram i maskin chiffer från

Rom

Avsant den 27/5 1947 kl 2000

Ankom den 28/5 1947 kl 0730

Utskrivet i exemplar

Detta är ex.no.

16. Från Ryssland flyktad italiensk fånge, som anlände till Italien den 18 maj, har i brev till beskickningen meddelat att svenska civila och soldater befinna sig i ryskt fångläger 149-13, där hälsotillståndet är dåligt. Jag skall försöka uppnå personlig kontakt med brevskrivaren.

Günther.

Coll:

Petri/SW.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

förf. om Wallenberg

f.

U.n.

Stockholm den 28 maj 1947.		
STOCKHOLM. Strängt förtroligt. 19		
N:o 1345		BIL.
INK. D. N:o 29:B/99.		
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu ^I

Broder,

Enligt vad Sohlman inhämtat skulle omkring 100.000 ungerska krigsfångar i Sovjetunionen under sommarens lopp komma att hemsändas med början i juni. I den mån så låter sig göra vore det givetvis värdefullt erfara, huruvida någon av dessa repatrierade ungrare har sig något bekant om Wallenberg.

R. Bagge.

t.f. Chargé d'Affaires Arfwedson,
Budapest.

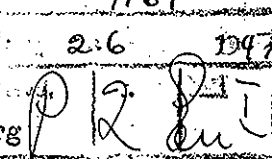
SW
EXP. 28/5

Paris den 27 maj 1947.

15/3-46
H. Luth. Bruk Telegraf
sine samtal med Feller
Från Drottningens hus
direkt i Stockholm till
hans kontor i Stockholm
15/3-46

hbr. Besk.
ch. 1. 1947
Ankara
Leg. Ad.
Stackelberg
Paris
3.6.47

Broder,

1) Åberopande Ditt handbrev den 14 innevarande maj rörande Miss Boom och hennes uppgifter beträffande Raoul Wallenberg ber jag få meddela, att jag nu efter något besvär lyckats komma i kontakt med damen ifråga. Hon har avlagt ett besök på beskickningen och visade sig därvid vara en ung och vaken holländska, som gjorde ett mycket gott intryck och som under en längre tid tjänstgjort inom Röda korset i Budapest. Vad hon meddelade var följande.

Under sin tjänstgöring i Budapest hade Miss Boom under 1946 därstädes sammanträffat med en rysk journalist vid namn Rivonoff, som för henne förklarat, att han passerat en plats i Ryssland, som icke närmare angivits men troligen legat i närheten av Moskva, där enligt Rivonoffs uppgift Wallenberg vid tiden ifråga hölls internerad. Rivonoff återvände i oktober 1946 till Ryssland.

2) Miss Boom hade ungefär vid samma tidpunkt under 1946 även träffat en medlem av ryska kontrollbyrån därstädes vid namn Karpucin, som sagt henne, att Wallenberg bortförts från Budapest tillsammans med den schweiziske diplomaten Harald Feller. Även Karpucin återvände under senare hälften av 1946 till Ryssland. Enligt vad Miss Boom trodde, uppehöll sig Harald Feller för närvarande i Schweiz. Några ytterligare upplysningar kunde Miss Boom icke lämna.

Vi ha därför fortsatt våra efterforskningar och tagit kontakt med härvarande schweiziska beskickning och därvid fått veta, att nuvarande legationssekreteraren vid denna beskickning, Roger Dürr, vore god vän med Feller. Sekreterare Dürr upplyste, att Feller, som för närvarande tjänstgjorde som legationssekreterare vid schweiziska be-

Herr t.f. Avdelningschefen R. Bagge,
Utrikesdepartementet,
Stockholm.

skickningen i Ankara, för honom förklarat, att han häktats i Budapest samtidigt med Wallenberg samt att han när han var på väg att deporteras till Ryssland på bangården i Budapest i en annan fångtransport, som även var avsedd att avgå till Ryssland, på något avstånd med bestämdhet igenkänd Wallenberg men ej haft tillfälle att samtala med honom. Feller förklarade sig säker på denna punkt och vore alltså av den bestämda uppfattningen, att Wallenberg bortförts med järnväg från Budapest till Ryssland samtidigt med honom. Feller hade vidare sagt Durr, att ryssarna, då de häktade honom, hade förklarat, att detta icke skedde emedan han betraktades som misshaglig utan endast i avsikt att senare eventuellt kunna använda honom som bytesobjekt.

Detta är de upplysningar vi ha kunnat anskaffa härstädes.

Sin tjänst
H. H. H. H.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ang. fallet R. Wallenberg

t.f.

U.n.

Stockholm den 5 juni 1947.

STOCKHOLM		19
N:o 14244		BIL.
INK. D. N:o hbr Paris 1161		
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu ^I

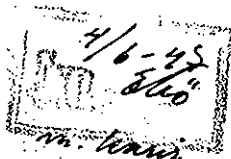
Broder,

I anledning av Ditt brev den 27 maj med Miss Boom's utsaga vill jag nämna, att beskickningen i Bern på vår instruktion tog kontakt med legationsskreterare Feller efter dennes återkomst till Schweiz i maj 1946. Feller förklarade emellertid då, att han intet hade sig bekant om Wallenberg, sedan denna gått över till ryska sidan. Däremot ansåg han det finnas gott hopp att Raoul Wallenberg fortfarande skulle vara i livet.

För säkerhets skull har jag nu bett von Post i Ankara att tala med Feller.

/u/ Bagge

Legationsrådet Greve Stackelberg,
P a r i s.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ang. fallet R. Wallenberg.

U.n.

Stockholm den 5 juni 1947.		
B-STOCKHOLM Förtrolig. 19		
N:o 1445		BIL.
INK. D. N:o hbr Paris 1161		
AVD.	GR.	MÅL.
P	2	Bu ^I

Broder,

Sedan det uppgivits att en Miss Boom numera i Paris skulle ha sig något bekant om Raoul Wallenberg har Stackelberg härom inberättat såsom framgår av näralutna avskrift av ett handbrev den 27 maj. Emellertid hade beskickningen i Bern redan i maj¹⁹⁴⁶ varit i förbindelse med den då från fångenskap i Sovjetunionen just återvändande schweiziske legationssekreteraren Feller. Denne hade därvid berättat, att han först vid ankomsten till Bern underrättats om Wallenbergs försvinnande. Sista gången han sett Wallenberg vore vid dennes avskedsbesök på schweiziska legationen i Budapest andra veckan i januari, varvid Wallenberg sagt sig skola söka via Pest nå de ryska linjerna. Därefter Wallenberg icke på vägen döddes av pilkorsarna, vilka, enligt vad Feller bestämt trodde sig veta, avsåge att röja Wallenberg ur vägen, funnes menade Feller gott hopp att Wallenberg vore i livet. Feller hade vidare sagt sig ha goda skäl tro, att Wallenberg vore bättre anskrivnen hos ryssarna än kanske någon annan.

Vid de många förhör Feller undergått under sin fångenskap hos ryssarna hade aldrig, förklarade han, något speciellt intresse visats för Wallenbergs person eller verksamhet.

Skulle Du vilja sätta Dig i förbindelse med Feller, som ju enligt Stackelberg skall finnas i Ankara, och av honom söka utröna, vilken av de två versionerna av hans iakttagelser och uttalanden som är den riktiga.

/u/ Bagge

T.f. Chargé d'Affaires Hagen,
A n k a r a.

4/6-49
8/6
m. Anders

Moskva den 3 juni 1947.

Strängt förtroligt och personligt.

Sen 9/6

289

9/6

47

P 2 Lu I

Broder,

Under veckohelgen ha vi varit nere i Leningrad för att bland annat besiktiga statens fastigheter. Vi sammanstötte där bland annat med en del ungrare, medlemmar av de delegationer som för närvarande förhandla här i staden. Vår dotter Inger som stannade även över måndagen företog i deras sällskap en utflykt till Pushkina - f.d. Tatarskoje Selo. Under bussfärden dit passerade sällskapet en del tyska krigsfångar, som voro sysselsatta med väg- arbete. Talet föll då på dessa människors hårda öde och Inger nämnde i förbigående något om Raoul Wallenbergsaffären. En av de ung-rare hon talade med - han sade sig vara sekreterare i delegationen - berättade att en av hans vänner sett Raoul Wallenbergs lik. Tillsammans med en hel del tyskar och ungrare hade Wallenberg av ryssarna under striderna väster om Budapest inspärrats i ett vid Gödölö beläget fångläger, varifrån nämnda vän liksom för övrigt en brittisk medborgare lyckats fly. På grund av de oordnade förhållandena i allmänhet hade tillförseln av mat och andra förnödenheter till såväl trupper som fångar varit synnerligen bristfällig. Fångarna hade därför avlidit isstora massor av direkt svält. Wallenberg hade åberopat sin egenskap av diplomat, men därtill hade intet hänsyn tagits. Efter en tid hade även han dukat under av en sjukdom, vars karaktär vår ungerske sagesmans vän påstod sig ha konstaterat. Denne hade emellertid förklarat sig ej vidare vilja tala om saken - den vore med hänsyn bl.a. till Wallenbergs diplomatiska status alltför ömtålig. Klart vore emellertid att ryssarna ej ägde någon möjlighet att nu efteråt fastställa vilka personer

Herr Utrikesrådet Sven Grafström,
Stockholm.

som avlidit i Gdöölö-lägrät - där fördes nämligen inga som helst liggare över de internerade vilka strömmade in i massor och dogo som flugor.

Ehuru jag givetvis ej kan bedöma värdet av de av ungraren sålunda lämnade upplysningarna har jag ej velat underlåta att nämna vad han berättade. Min avsikt är likväl att snarast söka komma i kontakt med Ingers ungerske intelokutör - han skulle i princip återvända i eftermiddag med flyg från Leningrad, men vädret är sådant att det nog är ovisst om flyget fungerat.

Så snart jag talat med honom kommer jag att låta höra av mig.

I övrigt kommer jag att - därest ungraren ej har några meddelanden varpå jag anser mig först böra avvakta Er reaktion - söka få ett samtal med vederbörande i utrikesministeriet för att verkställa påminnelse i denna sedan så lång tid svävande affär.

Sin Tjänst
Raf. Sahlin

Moskva den 5 juni 1947.

Strängt förtroligt.

806

9/6

47

P | 2 | Ju I

Rsg.

Broder,

Genom direktören i ungerska nationalbanken Jankovitch - en gammal bekant från våra handelsförhandlingar med Ungern, vilken f.n. befinner sig här i staden såsom medlem av en ungersk handelsdelegation - kom jag igår i kontakt med vår flicka Ingers interlokutör, se mitt handbrev den 3 juni 1947 i Raoul Wallenberg saken. Ungraren ifråga visade sig vara ungerske finansministerns sekreterare och heta Litpe, så vitt jag rätt fattade hans namn.

I Jankovitch's närvaro bekräftade herr Litpe - med följande modifikationer - sina, i mitt handbrev inberättade uppgifter angående Wallenberg. Den person som lämnat Litpe uppgifterna vore honom ej tidigare bekant. Under en bjudning hos en vän i Budapest omedelbart före sin Moskvaresa hade Litpe kommit i samspråk med en av de övriga närvarande om fallet R. Wallenberg. Det var denne Litpes interlokutör som förklarade sig ha vistats tillsammans med Wallenberg i Gödölö lägre och där bevittnat hans död. Den sjukdom som ändat vår landsmans liv hade förorsakats av svält och yttrat sig i ett sådant förtunnande av tarmväggarna att dessa slutligen brustit. Namnet på sin sagesman skulle Litpe kunna erhålla genom den vän hos vilken han varit inbjuden men han befarade att det skulle bli svårt att förstå uppgiftslämnaren att offentligen framträda - av egen erfarenhet kände Litpe huru generade - och därför känsliga - ryssarna vore på grund av de ruskiga förhållanden som rått i genomgångsläger av typen Gödölö.

Efter en del resonement fram och tillbaka enades vi om att Jankovitch, som skall återvända till Budapest i mitten av juni, då skall söka få kontakt med den citerade uppgiftslämnaren - Jankovitch kände

Herr Utrikesrådet Sven G r a f s t r ö m,
S t o c k h o l m.

nämligen även Låtipes värd - och därefter sätta sig i förbindelse med Arfwedson. Å min sida lovade jag att genom Utrikesdepartementet underrätta Arfwedson om vårt samtal.

Det må tilläggas att Jankovitch som känt Wallenberg och själv sökt nå klarhet om hans öde sade sig nu för första gången ha känsla av att ha fått upp ett spår som ledde direkt till någon som verkligen sett Wallenberg efter den 17 juni 1945. Alla han hittills talat med om saken hade endast kunnat återge hörsägnen utan angivande av källan. Själv hade Jankovitch i tre månader arbetat som dödgörare å ryssarna - han hade därvid sökt att identifiera liken men praktiskt taget genomgående utan framgång, även när det gällt tyska eller ungerska soldater. Dödligheten i Gödölö lägret hade varit c:a 25% och Jankovitch liksom Låtipe delade helt den av den senares sagesman uttalade uppfattningen att ryssarna faktiskt nu sakna möjlighet att - utom i rena undantagsfall - fastställa vilka som avled o i ifrågavarande genomgångsläger.

Med hänsyn till att den fortsatta undersökningen genom Jankovitch kommer att taga någon tid i anspråk avser jag att så snart jag kan få tala med Malik eller någon annan lämplig tjänsteman i utrikesministeriet verkställa påminnelse i Wallenbergaffären.

Sin Tillfröj

Arfwedson

P.S. Jag beklivar vid i säga att en förutsättning för att detta ärende, samt det som sedan uti ledet, skall kunna fullföljas är att absolut diskretion iakttagas. Min uppfattning är att sagesmän om särskilt anslagen att undertrycka detta.

Petri/SW.
KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Telegram

ang. Wallenberg.

WUD
R/B

STOCKHOLM 9.6.47. 19		
N:o 112	Chiffer.	BIL.
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MÅL. <i>I</i> Eu <i>/</i> <i>C:/</i>

Légation Suède

Moskva

my
I anledning Håstad interpellation
Wallenbergaffären önskvärt Ni snarast gör
démarche Telegrafera.

Cabinet

Dep 9/6 46 1800 C/Bo

Avskrift: ue

LÉGATION DE SUEDE

Petri/EO

Rom den 6 juni 1947.

Förtroligt. 2 bil.

Stockholm den 27 juni 1947.
Överlämnas jämte bilagor 1459
till Envoyén Sohlman, Moskva,
för förtrolig kännedom.
/u/ S.Grafström

Exp. 27/6 Reg.

Exc. vidit.

Herr Engsell

142

Ink.	14/6	1947
Avd.	ur	trial
P	2	bu

original se HP 39 I

Broder,

I anslutning till tidigare meddelanden i ämnet
översänder jag härmed dels ett brev från vår konsul i Ve-
nedig, dels översättning av en artikel i en venetiansk
tidning rörande uttalanden av till hemlandet rymda italiens-
ka krigsfångar i Ryssland. Jag har även träffat anstalter
för att de av italiensk militär anställda förhören om möj-
ligt skola innefatta förfrågningar huruvida svenskar fin-
nas i de ryska lägren. Givetvis har jag bl. a. haft i
tankarna den minimala chans, som här kan föreligga att
få veta något om Wallenberg.

u. Günther

Kabinettssekreteraren Westman, Utrikesdepartementet.

Petri/SW
KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ang. Raoul Wallenberg

Légation Suède
Budapest

Telegram

STOCKHOLM 11.6.47. 19		
N:o 31	Chiffer	BIL.
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu ^I

Bud

RV

Genom direktören ungerska national-
banken Jankovitch och ungerske finansmini-
sterns sekreterare Litpe båda nu Moskva
har Sohlman erfarit att Litpe nyligen i
Budapest träffat en person som uppgivit sig
jämte Raoul Wallenberg suttit i Gödölö läg-
ret där han bevittnat dennes död. Orsaken
hade varit av svält föranledd magsjukdom.

Jankovitch som återvänder Budapest
medio juni lovat taga kontakt uppgifts-
lämnaren och därefter sätta sig förbindelse
Eder.

Av hänsyn ungerska sagesmännens öm-
tåliga ställning måste största diskretion i
iakttagas.

Cabinet

Ep 11.6. 1400 /Kp

(11)

Petri/SW.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ang. Raoul Wallenberg

.f.

U. n.

STOCKHOLM
Stockholm den 12 juni 1947. 19

1 bil.

N:o 1598

BIL.

INK. D. N:o

AVD.

F

GR.

2

MAL.

I
Eu/I

Broder,

./.

Såsom framgår av närslutna klipp har Dagens Nyheters Rom-korrespondent varit i förbindelse med den i Ditt handbrev den 17 december omnämnde baronen Maasburg. Denne tycks nu ha sagt, att han i Ceklis sett och talat med Wallenberg. (Jfr. angående Ceklis Hammarströms handbrev till Grafström den 7 februari, remitterat till Dig den 12 februari.) I Din redogörelse för samtalet med Maasburg nämnes Ceklis överhuvud ej, och det vill synas som om Maasburg för Dig uppgivit, att han suttit på Ivanka tills han fördes till Wien.

Då Håstad under återopande av Maasburgs senaste uttalanden begärt få interpellera utrikesministern om Wallenberg-affären, vore det värdefullt att snarast, eventuellt telegramledes, få del av Din syn på Maasburgs nya, italienska utsaga.

R. Bagge.

t.f.Chargé d'Affaires Malling,
Wien.

EXP. SW
12/6

Wallenbergaffären

Telegram i maskinchiffer från
Moskva

Avsant den 12/6 19 47 kl 2355

Ankom den 13/6 19 47 kl 0745

Utskrivet i 2 exemplar

Detta är originalet

INK. UTRIKES DEP:T		
Dnr 29.01121		
13 JUN. 1947		
AVC	MA	MA
P12		241

RT 121.

Malik har förklarat, att Wallenberg-frågan är ny för honom, men lovade in-formera sig och sedan återkomma. Jag underströk den stora vikt man hemma tillmäter frågan och angelägenheten at av hänsyn bland annat Håstads inter-pellation få snart svar. Malik svara-de, att han icke kunde utlova svar inom viss tid, men lovade söka beakta detta svenska önskemål.

Handbrev Sohlman - Grafström 11 juni.
Söker nu kontakt även med Vet'rov.

Sohlman.

Coll: @

Interpellation om R. Wallenbergs öde

INK. UTRIKES DEPT		
Dnr 211 140		
14 JUN 1947		
AVD	GER	MAIL
P2		2u1

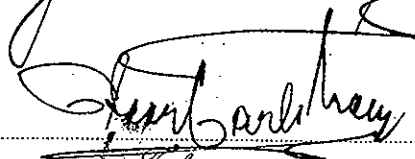
7 bes 1/7

Till Hans Excellens Herr Ministern för Utrikes
Särendena

Hos riksdagens andra kammare har dess ledamot herr
Håstad anhängit att till Eders
Excellens få framställa det spörsmål, som innehålles i näröfgda skrift;
och som kammaren till denna anhängan lämnat bifall, har jag, jämte
§ 20 i kammarens ordningsstadga, skolat på detta sätt låta berörda spörsmål
komma till Eders Excellens' kännedom.

Stockholm den 10 juni 1947 H.F.

Carl Håstad

Interpellation.
=====

Vid fjolårets höstriksdag framställde jag en interpellation om legationssekreteraren Raoul Wallenbergs öde. Den 27 november lämnade H. exc. statsministern svar. Efter en utförlig redogörelse för vad regeringen åtgjort för Wallenbergs efterforskande försäkrade statsministern, att "alla ansträngningar komma jämväl i fortsättningen att göras". Regeringen räknade därvid "i första hand med att upplysningar skola stå att vinna från de sovjetryska myndigheterna, till vilka upprepade hänvändelser ju redan skett och med vilka kontakt alltfört kommer att upprätthållas".

Mer än ett halvår har nu gått sedan regeringen gjorde denna deklaration. Givetvis har svenska beskickningen i Moskva fortsatt sina bemödanden att vinna klarhet i frågan. Även på andra vägar ha liknande ansträngningar gjorts; jag erinrar bl. a. om greve Folke Bernadottes uttalanden i pressen och civilingenjör Guy von Dardels - den saknades broders - hänvändelser i U.S.A. Likväl har dessa aktioner veterligen hittills icke givit några resultat. Det är även obekant, om sovjetmyndigheterna alltjämt icke lämna eller kunna lämna någon upplysning om vart Wallenbergs väg lett, sedan vice utrikesminister Dekanosoff i januari 1945 meddelade minister Söderblom, att Wallenberg omhändertagits av ryssarna och att sovjetmyndigheterna vidtagit åtgärder för att skydda honom och hans egendom.

Olika uppgifter ha på sista tiden varit synliga i pressen rörande legationssekreterare Wallenberg. Det största intresset knyter sig till en uppgift i Dagens Nyheter, att Wallenberg i maj 1945 skulle tillsammans med tidningens sagesman ^{at senaste genom J. P.} ha befunnit sig i ett ryskt fängelse i Slovakien, till vilket ett slott inretts. På andra vägar har ett visst läger i Moskväs närhet angivits som Wallenbergs nuvarande sannolika vistelseort.

Det är inte blott de anhörigas utan ett svenskt vitalt intresse att full klarhet så skyndsamt som möjligt skapas i frågan, ^{allra största} därest Wallenberg, såsom många tecken ge vid handen, alltjämt befinner sig i livet, måste det vara en trängande angelägenhet för regeringen att genomdriva att denne svenske diplomatiska tjänsteman återsändes till hemlandet. För de svensk-ryska förbindelserna måste det vara av ~~stör~~ vikt att dunklet kring Wallenbergs öde efter två och ett halvt år äntligen skingras.

Jag hemställer därför om andra kammarens tillstånd att till Hans Excellens utrikesministern framställa följande fråga:

Vilka ytterligare åtgärder överväger regeringen för att äntligen bringa klarhet över legationssekreterare Raoul Wallenbergs öde och - därest han alltjämt är i livet - åstadkomma hans återsändande till hemlandet?

Stockholm den 7 juni 1947.

Utrikesdepartementet

P 2 E u I

107 AD

Med kammarans tillstånd har hr Håstad till mig riktat följande fråga:

Vilka ytterligare åtgärder överväger regeringen för att antligen bringa klarhet över legationssekreterare Raoul Wallenbergs öde och - därest han alltjämt är i livet - åstadkomma hans återsändande till hemlandet?

Inledningsvis får jag erinra om, att statsministern till svar å hr Håstads tidigare interpellation angående Wallenberg den 27 november i fjol meddelade, att Wallenberg varit försvunnen sedan den 17 januari 1945, då han stod i begrepp att företaga en bilresa från Pest till Debrecen. Samma dag hade envoyén Söderblom i Moskva underrättats av vice utrikesminister Dekanosev om att Wallenberg lyckats ta sig över till den av ryssarna erövrade delen av Budapest, där de sovjetryska myndigheterna vidtagit åtgärder för att skydda hans liv och hans egendom.

Beskickningen i Moskva erhöll den 28 november 1946 instruktion att under återopande av statsministerns föregående dag lämnade interpellationssvar göra en förnyad skriftlig démarche i Moskva med understrykande av att svenska regeringen ansåge sig ha rätt att förvänta ett bestämt besked beträffande resultatet av de undersökningar som vid upprepade tillfällen utlovats av de ryska myndigheterna. De av denna instruktion föranledda démarcherna hos olika sovjetryska ämbetsmän i ledande ställning verkställdes de närmaste dagarna. Då något positivt uttalande emellertid vid dessa tillfällen icke kunde erhållas från ryska vederbörande gjorde envoyén Häggblom den 30 januari 1947 en förnyad démarche. Han erhöll därvid till svar att intet spår efter Wallenberg påträffats, trots att "de mest energiska efterforskningar bedrivits av generalstabén, militärpolisen, säkerhetspolisen och andra myndigheter". Det tillades, att med hänsyn till

Vide 19 Jan

de kraftiga föreställningar, som sålunda gjorts från svensk sida, de sovjetryska myndigheterna skulle fortsätta efterforskningarna med oförminskad energi. Utöver detta besked har några upplysningar från sovjetrisk sida icke stått att erhålla.

Envoyén Schlman har i början av denna månad ånyo upptagit Wallenbergfrågan med ryska vederbörande men utan att ännu ha erhållit några positiva upplysningar.

Statsministern nämnde i sitt interpellationssvar, att man i november 1946 ännu icke lyckats uppspåra en österrikare, vars vistelseort var obekant och som enligt uppgift av en ungersk f.d. polisofficer, skulle varit inhyst i samma cell som Wallenberg i lägret Strasshofe våren 1945. Konsulatet i Baden-Baden lyckades emellertid i mars komma i förbindelse med denne österrikare, som sedan krigsslutet uppehållit sig på olika orter i Tyskland. Han bekräftade, att han suttit i Strasshofe vid den tidpunkt som angivits av den ungerske polisofficeren, men han hade varken där eller i något annat fängslager hört talas om någon Wallenberg.

Beskrickningen i Wien har nyligen varit i förbindelse med ytterligare några personer, som befunno sig i Strasshofe vid den tid, då enligt den ungerske polisofficeren Wallenberg skulle ha suttit där. Ingen av dessa personer - bland vilka var en advokat, som på sin tid brukade biträda generalkonsulatet i Wien - hade hört talas om att någon svensk funnits i lägret.

Hr Håstad hänvisar i sin interpellation till en artikel i Dagens Nyheter den 7 innevarande juni, enligt vilken den österrikiske baronen Nikolaus von Maasburg för tidningens medarbetare nyligen uppgivit, att han sett och talat med Wallenberg i maj 1945 i det till ryskt fängelse förvandlade slottet Cekles i närheten av Bratislava.

Jag vill framhålla, att utrikesdepartementet redan i

december fick en antydning om att Maasburg, som då var bosatt i Salzburg, möjligen kunde ge några upplysningar om Wallenberg. Vår chargé d'affaires i Wien beordrades omedelbart att fara ned till Salzburg för att sätta sig i förbindelse med Maasburg, vilket han gjorde den 14 december 1946. Av den utförliga rapporten om samtalet med Maasburg framgår, att de uppgifter Maasburg lämnade den 14 december 1946 icke stämma överens med uttalandena till Dagens Nyheters Romkorrespondent. I december 1946 meddelade Maasburg sålunda, att han vid ett par tillfällen på vägen till och från badstugan i lägret sett en i ett närbeläget rum inhyst person, som han hört sägas skulle vara svensk konsul. Han hade likväl aldrig talat med ifrågavarande person. Maasburg uppgav också namnen på en del personer, som skulle varit fångar på samma slott som han själv, men det har ej varit möjligt komma i förbindelse med dem. Enligt vad Maasburg berättade i december skedde kommunikationen mellan de i olika rum inhysta fångarna - det satt tolv personer i samma rum som han själv - genom en slovakisk bonde som skötte eldningen i huset. Med denne man har utrikesdepartementet varit i förbindelse, men hans vittnesmål förefaller ej kunna tillmätas något värde. Han visste t.ex. icke huruvida "utlänningar" funnits bland de inhysta fångarna, som ju i själva verket enligt Maasburg, representerade en rad olika nationaliteter. Utrikesdepartementet har vidtagit åtgärder för ett nytt hörande av Maasburg på grundval av hans uttalanden i Dagens Nyheter.

Ett par gånger under sista halvåret har i pressen antytts, att Raoul Wallenberg skulle befinna sig i något läger i det inre Ryssland eller i Balticum. Utrikesdepartementet har sökt komma i förbindelse med de personer, på vilkas utsagor dessa rykten grunda sig, men det har genomgående visat sig omöjligt att på denna väg komma till någon som helst klarhet.

I samband härmed vill jag nämna, att pressen och all-

mänheten icke bör missförstå utrikesdepartementets obenägenhet att giva upplysningar om pågående undersökningar efter Wallenberg. Dels beröra dessa ibland känsliga sidor av förhållandet till främmande makter, dels är att märka, att vid de ständigt pågående undersökningarna i Mellaneuropa - där alla de då och då uppdykande spåren samvetsgrant följas av utrikesdepartementet - man genomgående har att göra med personer, som på något sätt varit inblandade i de många politiska omvälvningarna i dessa länder. Det är framför allt i koncentrationslägren de eventuellt kunnat få några upplysningar av värde för oss i efterforskningarna. Dessa personer äro emellertid av uppenbara skäl i de allra flesta fall ytterst måna om att icke avslöja sitt eget politiska förflutna - vare sig inom eller utom koncentrationslägren - och en ofrånkomlig förutsättning för att de skola kunna förmås att ställa upplysningar till vårt förfogande är att de känna sig förvissade om absolut diskretion från svensk sida. Jag är naturligtvis fullt medveten om, att det svar å hr Håstads interpellation som jag här lämnat, måste te sig otillfredsställande för herr Wallenbergs anhöriga liksom för alla dem, som ivrigt intressera sig för hans öde. Jag kan endast upprepa statsministerns försäkran i november, att utrikesförvaltningen med all kraft fullföljer strävandena att bringa klarhet i fallet. Härvidlag är det särskilt beklagligt, att våra upprepade och enträgna framställningar i Moskva icke medfört något resultat. Jag har emellertid ingen anledning betvivla, att man på rysk sida verkställt omfattande efterforskningar och i enlighet med avgivna försäkringar fullföljer dessa.

Budapest den 11 juni 1947.

Strängt förtroligt.

1277
16/6 47
P 2 huf
Reg.

Herr Avdelningschef,

RD Med anledning av Edert handbrev till Arfwedson den 28
nästlidne maj ber jag få meddela, att chefen för ungerska
utrikesministeriets krigsfångesektion, Ervin Imre Vladár,
som på sin tid själv fått hjälp av Wallenberg, lovat att, i
den mån detta under nuvarande politiska förhållanden låter
sig göra, söka inhämta eventuella upplysningar rörande
Wallenberg från hemvändande krigsfångar.

På grund av ärendets ömtåliga natur måste Vladár givet-
vis iakttaga stor försiktighet, men det finns ju alltid en
möjlighet att på denna väg finna någon ledtråd rörande
Wallenbergs öde.

Med utmärkt högaktning.

R. Wallenberg

Herr Avdelningschefen R. B a g g e,
S t o c k h o l m.

Moskva den 11 juni 1947.

Förtroligt.

870
16/6 1947
P 2 Ku

Broder,

I anslutning till mitt senaste handbrev den 5 juni 1947 i Raoul Wallenbergaffären vill jag meddela, att jag redan före mottagandet av Edra telegrafiska instruktioner begärt samtal med vice utrikesminister Malik för att på nytt ta upp saken. Malik har också lovat att ta emot mig i morgon eftermiddag. Jag beklagar, att de, som närmast haft saken om hand hittills, nämligen Dekanosov och Novikov, för närvarande icke äro accessibla - den förre, enär han som bekant avgått som vice utrikesminister och den senare på grund av att han för närvarande leder sovjetdelegationen vid de österrikiska förhandlingarna i Wien.

Sin Tjänst
A. Sahlman

Herr Utrikesrådet S. Grafström,

S t o c k h o l m .

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

ang. samtal med Malik i
Wallenbergaffären. V

Moskva den 14 juni 1947.

Nr. 212

HP 80.

Strängt förtroligt.

INK. UTRIKES DEPT		
D. No 26 212		
18 JUN 1947		
AVD. P	GR. 2	MA. J. E. I.

Rege.

Herr Minister,

Vid det samtal jag idag hade med vice utrikesminister Malik och varom telegrafisk rapport avgivits förklarade jag mig - under återopande av hans tidigare löfte att vara behjälplig vid lösandet av för de svensk-sovjetiska förbindelserna viktigare spörsmål - vilja upptaga ett ärende, vid vilket svenska regeringen fäste stort avseende och som för övrigt under de senaste åren varit föremål för otaliga démarches från min företträdares sida, nämligen frågan om det öde som drabbat en svensk diplomat i Budapest, Raoul Wallenberg. Sedan jag rekapitulerat detta ärendes historia och överlämnat en kopia av den uppteckning jämte bilaga, som den 12 december 1946 tillställdes envoyén Novikov erinrade jag om det samtal min företträdare i anslutning därtill haft med Novikov i slutet av januari 1947. Från sovjetisk sida hade därvid liksom tidigare utlovats energiska åtgärder för att utröna var Wallenberg befunne sig resp. vilket öde som drabbat honom. Trots att nu över två och ett halvt år gått sedan Wallenberg i januari 1945, enligt vad Dekanosov på sin tid meddelade, uppnått de ryska linjerna, där han skulle beredas skydd till person och egendom, hade sovjetiska vederbörande icke lämnat oss något besked rörande resultatet av den undersökning som sålunda ställts i utsikt. Senast hade saken berörts av Eders Excellens med ryska ministern i Stockholm i början av sistlidne

Hans Excellens
Herr Östen Undén,
Minister för Utrikes Ärendena
etc., etc., etc.

april månad. Själv hade jag - i övertygelse om att undersökningen å sovjetisk sida bedreves med all energi - hittills efter min ankomst till Moskva ej upptagit frågan. Nu hade emellertid herr Håstad på nytt i riksdagen riktat en interpellation till utrikesministern med begäran om upplysning i saken och regeringen givit mig instruktion att efterlysa svar från sovjetregeringen i saken. Sedan herr Malik förklarar att denna för honom vore ny underströk jag den vikt man i Sverige fäste därvid och betonade angelägenheten ur de svensk-sovjetiska förbindelsernas synpunkt av att vi snarast erhöles besked. Vice utrikesministern lovade att personligen informera sig och sedan återkomma. Någon tidsfrist inom vilken svar komne att lämnas kunde han dock ej ange. Sedan jag ytterligare understrukt betydelsen, bl.a. med hänsyn till den vilande interpellationen, av att något besked erhöles utan dröjsmål, lovade herr Malik att söka beakta detta svenska önskemål.

Min avsikt är att inom de närmaste dagarna beröra ärendet även med t.f. chefen för skandinaviska avdelningen, herr Vetrov.

Med vänlig hälsning

Georg Sjölin

Ankara den 12 juni 1947.

Förtrolig.

*härskat för. Sänd
in jänng 29/6 P. a.p.*

1295
19/6 1947
Reg P 2 Jan I

Broder,

Med anledning av Ditt brev den 3 juni har jag haft ett samtal med legationssekreterare Feller angående Raoul Wallenberg.

Feller bekräftar samtliga de faktiska uppgifter som han lämnat beskickningen i Bern. Han hade sålunda först vid återkomsten till Bern fått höra att Wallenberg försvunnit. Han hade sista gången sett Wallenberg vid dennes avskedsbesök på schweiziska legationen i Budapest i början av januari och Wallenberg hade då förklarat sig ämna försöka komma över till den ryska sidan av fronten via Pest. Feller var fullt övertygad om att Wallenberg vore väl anskriven hos ryssarna. Under sin fångenskap hos ryssarna hade Feller aldrig märkt något intresse från rysk sida för Wallenbergs person eller verksamhet.

Feller hade länge hållit det för möjligt att ryssarna hade tagit Wallenberg i förvar för att senare eventuellt kunna använda honom som bytesobjekt. Han förklarar sig emellertid nu hava övergivit denna åsikt och tror att Wallenberg dödades av pilkorsarna eller omkommit på annat sätt vid sina försök att taga sig över till de ryska linjerna.

Vad beträffar de av legationssekreterare Dürr lämnade uppgifterna förklarar Feller att dessa måste bero på ett fullständigt missförstånd. Vid den tidpunkt då Feller av ryssarna med bil fördes från Budapest till Lemberg för vidarebefordran till Moskva hade järnvägsförbindelserna ännu icke upprättats och järnvägsstationen i Budapest hade han icke haft anledning att besöka bl.a. av det skälet att den i det närmaste förintats och icke var i bruk.

Det enda i Dürrs version som stämmer är att ryssarna då de häktade Feller hade förklarat att detta icke skedde emedan han betraktades såsom misshaglig utan endast i avsikt att senare eventuellt kunna använda honom såsom bytesobjekt.

Feller kommer själv att skriva till Dürr för att söka få klarhet i hur missförståndet uppkommit.

Herr t.f. Avdelningschefen R. B a g g e,
Kungl. Utrikesdepartementet.

*Antingme
D. R. Lager*

Wien den 21 juni 1947.

Strängt förtroligt.

7/6 1947
br. Mallings, Wien.

931

25/6

47

P 2 LwE

Reg.

Ärade Broder,

Äberopande Ditt handbrev den 12 april 1947 i angelägenheten Wallenberg, vilket hit inkom den 3 maj, ber jag härmed få meddela, att jag den 24 maj lyckades få ett samtal med speditör Kirchner, vilken just försatts på fri fot (han har varit medlem av nationalsocialistiska partiet). Kirchner var enligt egen uppgift i Strasshof från den 15 april - 17 maj 1945. (Senare har jag funnit, att han torde ha misstagit sig med hänsyn till den sistnämnda datum). Han kunde icke erinra sig något, som tydde på att Wallenberg varit i Strasshof. Den ungerske attachén, vars namn Eisenhart ej kunde erinra sig, vore enligt Kirchner greve Ladislaus Somósió. På min fråga, om Kirchner kände till Bruno Czermak, bekräftade Kirchner, att denne vore honom bekant. Han varnade emellertid bestämt från att ta kontakt med Czermak; denne hade ett synnerligen dunkelt politiskt förflutet och man kunde befara, att han skulle lämna vilseledande uppgifter och visa utpressartendenser. Utan särskilda instruktioner från Departementet finner jag därför ej rådligt att ta kontakt med Czermak. - Den ryske lägerkommandanten i Strasshof hette enligt Kirchner kapten Petrow.

Kirchner rekommenderade mig vid samtal den 27 maj att uppsöka advokaten dr. Walter Fürer i Wien. Jag lyckades få ett sammanträffande med honom den 19 dennes. Därvid erfor jag, att han på Ytterbergs tid som jurist biträtt generalkonsulatet. På mig gjorde han ett förtroendegivande intryck.

Fürer hamnade i Strasshof till följd av en angivelse, som egentligen avsåg en känd nazistpamp och advokat med samma namn (dock stavat Führer). Under tiden den 23 april - 9 maj vistades
./.

Herr Utrikesrådet Sven G r a f s t r ö m ,
S t o c k h o l m .

(12)

Führer i Strasshof. Fångarna sökte gärna kontakt med honom för att han i sin egenskap av advokat skulle råda dem, hur de borde lägga sitt försvar. Han hade emellertid aldrig hört något om Wallenberg eller om någon svensk i lägret Strasshof. Enligt Führer upplöstes Strasshof den 9 maj, och den 12 maj övertogs lägret av civila. (Med anledning av denna uppgift ifrågasätter jag riktigheten av Kirchners uppgift om när han lämnade Strasshof.)

De flesta fångarna överfördes till Waldenschlag söder om Budweiss (på vägen Budweiss-Linz). Där hade Führer också sammanträffat med greve Somsich (Kirchners Somošić). Denne, som var attacherad till ungerska beskickningen i Agram, hade vid ryssarnas intåg i Wien tillfälligt befunnit sig här och stått i kontakt med ungerska beskickningen. Han häktades under sin vistelse i Wien och fördes till Strasshof. Från Waldenschlag återvände Somsich till Wien, som han lämnade i maj/juni 1945 för att bege sig till Ungern. Han lär ha besuttit gods i Västra Ungern.

Führer varnade också bestämt för Czermak. Han lovade att diskret söka ta kontakt med några kvinnliga fångar från Strasshof, som för närvarande troligen vistades i Wien och vilka - som Führer uttryckte sig - "på grund av fördomsfria principer" haft nära förbindelser med det ryska vaktmanskapet och därigenom varit väl informerade om vilka fångar som funnits på Strasshof. Det vore ju möjligt, att de därvid hört något, som kan ge en ledtråd.

Skulle jag vid fortsatt samtal med dr. Führer erfara något av intresse, skall jag givetvis omgående återkomma till saken.

För de fortsatta efterforskningarna vore jag tacksam för att få erhålla ett noggrant signalement på Wallenberg samt också två karakteristiska fotografier av honom. Den bild jag tidigare hade, har jag lämnat till österrikiska polischefen här.

*Die Herrin,
Jens Walling.*

Avskrift: ue

LÉGATION DE SUÈDE

Rom den 17 juni 1947.

Pol. Reg.

Herr Engsell

a.a.

153

Ink.	26/6	1947
Avd.	Gr.	Mal
P	L	hu

original se HP 39 I

Broder,

I anslutning till mitt brev den 6 juni angående den eventuella förekomsten av svenskar i ryska fångläger får jag härmed meddela, att Fagraeus i dagarna besökt krigsministeriet, som förklarade sig villigt att på alla sätt hjälpa beskickningen att efterhöra huruvida från ryska fångläger rymda italienare ha någon kännedom om denna sak. Jag får därför föreslå, att fotografier av personer, som kunna tänkas återfinnas i Ryssland, översändas hit. På krigsministeriet lovade man att visa dessa fotografier för krigsfångar, som kommit från icke endast tidigare uppgivna läger utan även andra såväl i Ryssland som övriga länder.

u. Günther

Kabinettsssekreteraren W e s t m a n, Utrikesdepartementet.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ang. R. Wallenberg.

U. n.

STOCKHOLM		
Stockholm den 26 juni 1947. 19		
P 2	N:o 1452	2 Bil. BIL.
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu ^I

Äröde Broder,

./.

Dagens Nyheter innehöll den 7 juni bilagde artikel av Hamrin med uttalande av den österrikiske baronen Nikolaus von Maasburg ang. Raoul Wallenberg. Redan i december fingo vi antydan om att Maasburg kunde ha något att förtälja och Malling i Wien instruerades taga kontakt med honom. Malling har härom berättat i bilagda handbrev av den 17 december 1945.

./.

Då Maasburgs utsägo till Hamrin på en del punkter avviker från vad han sade Malling ett halvår tidigare skulle det för oss vara mycket värdefullt, om Din beskickning kunde komma i förbindelse med Maasburg och utröna vad han verkligen vet och anledningen till att han lämnat så skiljaktiga uppgifter.

/u/ Sven Grafström

Envoyén Herr G ü n t h e r,
R o m.

EXP. 21/6 1947

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ang.R.Wallenberg.

Stockholm Stockholm 27 juni 1947. 19

P 2.

N:o 1460			BIL
INK. D. N:o Wien 931			
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu I	

Kort 1.8.47

U.n.

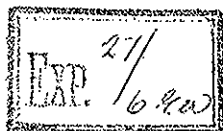
Broder,

I anledning av Ditt handbrev den 21 juni 1947 rörande Raoul Wallenberg ber jag få meddela, att det med hänsyn till omständigheterna icke synes nödvändigt taga kontakt med Czermak.

Fotografi och noggrant signalement kunna vi för stunden icke anskaffa, då överdirektör och fru von Dardel vistas utanför Stockholm, men vi skola senare återkomma hertill.

/u/ S. Grafström

t.f. Chargé d'Affaires Mallin,
Wien.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ang. Raoul Wallenberg

U. n.

STOCKHOLM		19
Stockholm den 27 juni 1947.		
N:o 1458	1 bil.	BIL.
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.
P	2	Eu I

Broder,

./.

Jag överlämnar härmed för Din kännedom Utrikes-
ministerns svar på Din interpellation angående Wallen-
berg. Det är Undéns avsikt att lämna svaret måndagen
den 30 dennes.

/u/ S. Grafström

Ledamoten i Riksdagens andra Kammare,
Fil. Doktor Elis Håstad,
Stockholm.

EXP. 27/6

Med kammarens tillstånd har hr Håstad till mig rik-
tat följande fråga:

Vilka ytterligare åtgärder överväger regeringen för
att äntligen bringa klarhet över legationssekreterare
Raoul Wallenbergs öde och - därest han alltså är i
livet - åstadkomma hans återsändande till hemlandet?

Kanske jag ^{inledningsvis} får ^{är} erinra om, att stats-
ministern till svar å hr Håstads ^{fråga} första interpellation
angående Wallenberg den 27 november i fjol meddelade, att
Wallenberg varit försvunnen sedan den 17 januari 1945, då
han stod i begrepp att företaga en bilresa från Pest till
Debrecen. Samma dag hade envoyén Söderblom i Moskva un-
derrättats av vice utrikesminister Dekanosov om att Wal-
lenberg lyckats ta sig över till den av ryssarna erövrade
delen av Budapest, där de sovjetryska myndigheterna vid-
tagit åtgärder för att skydda hans liv och hans egendom.

Beskickningen i Moskva erhöll den 28 november 1946
instruktion att under återopande av statsministerns före-
gående dag lämnade interpellationssvar göra en förnyad
skriftlig démarche i Moskva med understrykande av att
svenska regeringen ansåge sig ha rätt att förvänta ett be-
stämt besked beträffande resultatet av de undersökningar
som vid upprepade tillfällen utlovats av de ryska myndig-
heterna. De av denna instruktion föranledda démarcherna
hos olika sovjetryska ämbetsmän i ledande ställning verk-
ställdes de närmaste dagarna. Då något positivt uttalan-
de emellertid vid dessa tillfällen icke kunde erhållas
från ryska vederbörande gjorde envoyén Häggblöf den 30
januari 1947 en förnyad ~~bestämd~~ démarche. Han erhöll där-
vid till svar att intet spår efter Wallenberg påträffats,
trots att "de mest energiska efterforskningar bedrivits
av generalstaben, militärpolisen, säkerhetspolisen och
andra myndigheter". Det tillades, att med hänsyn till de
kraftiga föreställningar, som sålunda gjorts från svensk
sida, de sovjetryska myndigheterna skulle fortsätta efter-
forskningarna med oförminskad energi. Utöver detta besked

Håstad n.

My överlämnat bevis för hr kammaren
utskickat som på hr i församling
Wallenberg. Det är bevisat att
lämnat som nämndaren den 30 december.

/an

har några upplysningar från sovjetrisk sida icke stått att erhålla.

Envoyén Sohlman har i början av denna månad ånyo upptagit Wallenbergfrågan med ryska vederbörande men utan att ^{kunna ha} erhålla några positiva upplysningar.

Enuru ärendet handlagts i Moskva har jag ~~givetvis~~ icke underlåtit att vid sammanträffande med härvarande sovjetiske minister understryka det för honom tvivelsutan välbekanta förhållandet att man från svensk sida fäste stor vikt vid att frågan om Wallenbergs öde äntligen uppklarades och att vår minister i Moskva finge konkret svar på alla de framställningar han och hans företrädare under nu två och ett halvt års förlopp riktat till de sovjetiska myndigheterna.

Statsministern nämnde i sitt interpellationssvar, att man i november 1946 ännu icke lyckats uppspåra en österrikare, vars vistelseort var obekant och som enligt uppgift av en ungersk f.d. polisofficer, skulle varit inhyst i samma cell som Wallenberg i lägret Strasshofe våren 1945. Konsulatet i Baden-Baden lyckades emellertid i mars komma i förbindelse med denne österrikare, som sedan krigsslutet uppehållit sig på olika orter i Tyskland. Han bekräftade, att han suttit i Strasshofe vid den tidpunkt som angivits av den ungerske polisofficeren, men han hade varken där eller i något annat fängslager hört talas om någon Wallenberg.

Beskickningen i Wien har nyligen varit i förbindelse med ytterligare några personer, som befunno sig i Strasshofe vid den tid, då enligt den ungerske polisofficeren Wallenberg skulle ha suttit där. Ingen av dessa personer - bland vilka var en advokat, som på sin tid brukade biträda generalkonsulatet i Wien - hade hört talas om att någon svensk funnits i lägret.

Hr Håstad hänvisar i sin interpellation till en artikel i Dagens Nyheter den 7 innevarande juni, enligt vilken den österrikiske baronen Nikolaus von Maasburg för

tidningens medarbetare nyligen uppgivit, att han sett och talat med Wallenberg i maj 1945 i det till ryskt fängelse förvandlade slottet Cekles i närheten av Bratislava.

Jag vill framhålla, att utrikesdepartementet redan i december fick en antydning om att Maasburg, som då var bosatt i Salzburg, möjligen kunde ge några upplysningar om Wallenberg. Vår chargé d'affaires i Wien beordrades omedelbart att fara ned till Salzburg för att sätta sig i förbindelse med Maasburg, vilket han gjorde den 14 december 1946. Av den utförliga rapporten om samtalet med Maasburg framgår, att de uppgifter Maasburg lämnade den 14 december 1946 icke stämma överens med uttalandena till Dagens Nyheters Romkorrespondent. I december 1946 meddelade Maasburg sålunda, att han vid ett par tillfällen på vägen till och från badstugan i lägret sett en i ett närbeläget rum inhyst person, som han hört sägas skulle vara svensk konsul. Han hade likväl aldrig talat med ifrågasvarande person. Maasburg uppgav också namnen på en del personer, som skulle varit fångar på samma slott som han själv, men det har ej varit möjligt komma i förbindelse med dem. Enligt vad Maasburg berättade i december skedde kommunikationen mellan de i olika rum inhysta fångarna - det satt tolv personer i samma rum som han själv - genom en slovakisk bonde som skötte eldningen i huset. Med denne man har utrikesdepartementet varit i förbindelse, men hans vittnesmål förefaller ej kunna tillmätas något värde. Han visste t.ex. icke huruvida "utlänningar" funnits bland de inhysta fångarna, som ju i själva verket enligt Maasburg, representerade en rad olika nationaliteter. Utrikesdepartementet har vidtagit åtgärder för ett nytt ^{höranse} ~~förhör~~ med Maasburg på grundval av hans uttalanden i Dagens Nyheter.

Ett par gånger under sista halvåret har i pressen antytts, att Raoul Wallenberg skulle befinna sig i något läger i det inre Ryssland eller i Balticum. Utrikesdepartementet har sökt komma i förbindelse med de personer, på

vilkas utsagor dessa rykten grunda sig, men det har genomgående visat sig omöjligt att på denna väg komma till någon som helst klarhet.

I samband härmed vill jag nämna, att pressen och allmänheten icke bör missförstå utrikesdepartementets obegenhet att giva upplysningar om pågående undersökningar efter Wallenberg. Dels beröra dessa ibland känsliga sidor av förhållandet till främmande makter, dels är att märka, att vid de ständigt pågående undersökningarna i Mellaneuropa - där alla de då och då uppdykande spåren samvetsgrant följas av utrikesdepartementet - man genomgående har att göra med personer, som på något sätt varit inblandade i de många politiska omvälvningarna i dessa länder. Det är framför allt i koncentrationslägren de eventuellt kunnat få några upplysningar av värde för oss i efterforskningarna. Dessa personer äro emellertid av uppenbara skäl i de allra flesta fall ytterst måna om att icke avslöja sitt eget politiska förflutna - vare sig inom eller utom koncentrationslägren - och en ofrånkomlig förutsättning för att de skola kunna förmås att ställa upplysningar till vårt förfogande är att de känna sig förvissade om absolut diskretion från svensk sida. Jag är naturligtvis fullt medveten om, att det svar å hr Håstads interpellation, som jag här lämnat, måste te sig otillfredsställande för herr Wallenbergs anhöriga liksom för alla dem, som ivrigt intressera sig för hans öde. Jag kan emellertid endast upprepa statsministerns försäkran i november, att utrikesförvaltningen med all kraft fullföljer strävandena att bringa klarhet i fallet. Härvidlag är det särskilt beklagligt, att våra upprepade och enträgna framställningar i Moskva icke medfört något resultat. Jag har emellertid ingen anledning betvivla att man på rysk sida verksamt efterforskar och i enlighet med av-
omfattande givna försäkningar fullföljer dessa.

11. H.
28/6-47

Samt samtal 1/4-47

1947

Med kammarens tillstånd har hr Håstad till mig riktat följande fråga:

607
RD

Vilka ytterligare åtgärder överväger regeringen för att äntligen bringa klarhet över legationssekreterare Raoul Wallenbergs öde och - därest han alltjämt är i livet - åstadkomma hans återsändande till hemlandet?

Inledningsvis får jag erinra om, att statsministern till svar å hr Håstads tidigare interpellation angående Wallenberg den 27 november i fjol meddelade, att Wallenberg varit försvunnen sedan den 17 januari 1945, då han stod i begrepp att företaga en bilresa från Pest till Debrecen. Samma dag hade envoyén Söderblom i Moskva underrättats av vice utrikesminister Dekanosov om att Wallenberg lyckats ta sig över till den av ryssarna erövrade delen av Budapest, där de sovjetryska myndigheterna vidtagit åtgärder för att skydda hans liv och hans egendom.

Beskickningen i Moskva erhöll den 28 november 1946 instruktion att under återopande av statsministerns föregående dag lämnade interpellationssvar göra en förnyad skriftlig démarche i Moskva med understrykande av att svenska regeringen ansåge sig ha rätt att förvänta ett bestämt besked beträffande resultatet av de undersökningar som vid upprepade tillfällen utlovats av de ryska myndigheterna. De av denna instruktion föranledda démarcherna hos olika sovjetryska ämbetsmän i ledande ställning verkställdes de närmaste dagarna. Då något positivt uttalande emellertid vid dessa tillfällen icke kunde erhållas från ryska vederbörande gjorde envoyén Hägglöf den 30 januari 1947 en förnyad démarche. Han erhöll därvid till svar att intet spår efter Wallenberg påträffats, trots att "de mest energiska efterforskningar bedrivits av generalstaben, militärpolisen, säkerhetspolisen och andra myndigheter". Det tillades, att med hänsyn till

de kraftiga föreställningar, som sålunda gjorts från svensk sida, de sovjetryska myndigheterna skulle fortsätta efterforskningarna med oförminskad energi. Utöver detta besked har några upplysningar från sovjetrisk sida icke stått att erhålla.

Envoyén Sohlman har i början av denna månad ånyo upptagit Wallenbergfrågan med ryska vederbörande men utan att ännu ha erhållit några positiva upplysningar.

Statsministern nämnde i sitt interpellationssvar, att man i november 1946 ännu icke lyckats uppspåra en österrikare, vars vistelseort var obekant och som enligt uppgift av en ungersk f.d. polisofficer, skulle varit inhyst i samma cell som Wallenberg i lägret Strasshofe våren 1945. Konsulatet i Baden-Baden lyckades emellertid i mars komma i förbindelse med denne österrikare, som sedan krigsslutet uppehållit sig på olika orter i Tyskland. Han bekräftade, att han suttit i Strasshofe vid den tidpunkt som angivits av den ungerske polisofficeren, men han hade varken där eller i något annat fängslager hört talas om någon Wallenberg.

Beskickningen i Wien har nyligen varit i förbindelse med ytterligare några personer, som befunno sig i Strasshofe vid den tid, då enligt den ungerske polisofficeren Wallenberg skulle ha suttit där. Ingen av dessa personer - bland vilka var en advokat, som på sin tid brukade biträda generalkonsulatet i Wien - hade hört talas om att någon svensk funnits i lägret.

Hr Håstad hänvisar i sin interpellation till en artikel i Dagens Nyheter den 7 ^{4/7} innevarande juni, enligt vilken den österrikiske baronen Nikolaus von Maasburg för tidningens medarbetare nyligen uppgivit, att han sett och talat med Wallenberg i maj 1945 i det till ryskt fängelse förvandlade slottet Cekles i närheten av Bratislava.

Jag vill framhålla, att utrikesdepartementet redan i

december fick en antydning om att Maasburg, som då var bosatt i Salzburg, möjligen kunde ge några upplysningar om Wallenberg. Vår chargé d'affaires i Wien beordrades omedelbart att fara ned till Salzburg för att sätta sig i förbindelse med Maasburg, vilket han gjorde den 14 december 1946. Av den utförliga rapporten om samtalet med Maasburg framgår, att de uppgifter Maasburg lämnade den 14 december 1946 icke stämma överens med uttalandena till Dagens Nyheters Romkorrespondent. I december 1946 meddelade Maasburg sålunda, att han vid ett par tillfällen på vägen till och från badstugan i lägret sett en i ett närbeläget rum inhyst person, som han hört sägas skulle vara svensk konsul. Han hade likväl aldrig talat med ifrågavarande person. Maasburg uppgav också namnen på en del personer, som skulle varit fångar på samma slott som han själv, men det har ej varit möjligt komma i förbindelse med dem. Enligt vad Maasburg berättade i december skedde kommunikationen mellan de i olika rum inhysta fångarna - det satt tolv personer i samma rum som han själv - genom en slovakisk bonde som skötte eldningen i huset. Med denne man har utrikesdepartementet varit i förbindelse, men hans vittnesmål förefaller ej kunna tillmätas något värde. Han visste t.ex. icke huruvida "utlänningar" funnits bland de inhysta fångarna, som ju i själva verket enligt Maasburg, representerade en rad olika nationaliteter. Utrikesdepartementet har vidtagit åtgärder för ett nytt hörande av Maasburg på grundval av hans uttalanden i Dagens Nyheter.

Ett par gånger under sista halvåret har i pressen antytts, att Raoul Wallenberg skulle befinna sig i något läger i det inre Ryssland eller i Balticum. Utrikesdepartementet har sökt komma i förbindelse med de personer, på vilkas utsagor dessa rykten grunda sig, men det har genomgående visat sig omöjligt att på denna väg komma till någon som helst klarhet.

I samband härmed vill jag nämna, att pressen och all-

mänheten icke bör missförstå utrikesdepartementets obenägenhet att giva upplysningar om pågående undersökningar efter Wallenberg. Dels beröra dessa ibland känsliga sidor av förhållandet till främmande makter, dels är att märka, att vid de ständigt pågående undersökningarna i Mellaneuropa - där alla de då och då uppdykande spåren samvetsgrant följas av utrikesdepartementet - man genomgående har att göra med personer, som på något sätt varit inblandade i de många politiska omvälvningarna i dessa länder. Det är framför allt i koncentrationslägren de eventuellt kunnat få några upplysningar av värde för oss i efterforskningarna. Dessa personer äro emellertid av uppenbara skäl i de allra flesta fall ytterst måna om att icke avslöja sitt eget politiska förflutna - vare sig inom eller utom koncentrationslägren - och en ofrånkomlig förutsättning för att de skola kunna förmås att ställa upplysningar till vårt förfogande är att de känna sig förvissade om absolut diskretion från svensk sida. Jag är naturligtvis fullt medveten om, att det svar å hr Håstads interpellation som jag här lämnat, måste te sig otillfredsställande för herr Wallenbergs anhöriga liksom för alla dem, som ivrigt intressera sig för hans öde. Jag kan endast upprepa statsministerns försäkran i november, att utrikesförvaltningen med all kraft fullföljer strävandena att bringa klarhet i fallet. Härvidlag är det särskilt beklagligt, att våra upprepade och enträgna framställningar i Moskva icke medfört något resultat. Jag har emellertid ingen anledning betvivla, att man på rysk sida verkställt omfattande efterforskningar och i enlighet med avgivna försäkringar fullföljer dessa.

Helsingfors den 26 juni 1947.

Förtroligt.

1 bil.

4✓

Lab. rel.
Grafström

739

30/6

42 pol. 2/1

P 2 Ku 1

Reg.

Broder,

avg

./.

RTS

För utrikesdepartementets kännedom ber jag få över-
sända avskrifter av ett brev från fru Nina Lagergren till
friherrinnan Beck-Friis i affären Raoul Wallenberg.

Idag ringde en generalkonsul Rainer Heikel och begär-
de upplysning om fru von Dardels adress för att tillställa
henne vissa upplysningar. Jag söker skaffa informationer
om Heikel och skall återkomma.

Diu Filgren
G. M.

Förste Sekreteraren Petri,
Utrikesdepartementet.

Lidingö, den 7 juni 1947.

Kära Tant Margareta,

Jag är dotter till Maj von Dardel, och då mamma för tillfället är bortrest med pappa, som nu tillfrisknat efter sin långa, svåra sjukdom, tar jag mig friheten att skriva till Tant Margareta i anledning av Raoul.

En man vid namn Uno B. Lillträsk, c/o Fennia, Lappfjärd, Finland, har skriftligen vänt sig till greve Folke Bernadotte och sagt sig kunna lämna uppgifter om Raoul förutsatt han blev hjälpt med resan till Stockholm, enär han påstod sig endast kunna lämna budskapet från Raoul personligen till hans närmaste släktingar. Då mannen ifråga inte har det bästa rykte i Sverige, är greve Bernadotte obenägen att ordna med inresetillstånd för honom, utan skrev ett brev, varav jag närsluter en kopia. I händelse hans skulle höra av sig, ville jag gärna förbereda Tant Margareta på honom. Han bör nog behandlas med viss försiktighet, men skulle det visa sig, att hans uppgifter ha något värde, äro vi beredda att belöna honom. Jag vore mycket tacksam, om Tant Margareta ville vidarebefordra hans eventuella upplysningar till mamma, Sveavägen 88, Stockholm.

Med värdsamma och hjärtliga hälsningar

(undert.) Nina Lagergren

f. von Dardel

Avskrift.

P. 2. 739
den 7 juni 1947.

Herr Uno B. Lillträsk
c/o Fennia
Lappfjärd
Finland.

Bäste Herr Lillträsk,

Som syster till Raoul Wallenberg vill jag hjärtligt tacka Eder för det intresse Ni visat för efterforskningarna av min bror i Edert brev av den 1 juni till greve F. Bernadotte och jag vore mycket tacksam om Ni överlämnade budskapet och alla upplysningar antingen muntligen till svenske ministern i Helsingfors, Envoyén Beck-Friis, eller till hans maka, som är en nära släkting till min bror, eller skriftligen till Greve Bernadotte eller till mig.

Skulle det visa sig att Edert meddelande är av värde, kan Ni vara övertygad om att familjen skall visa Eder sin stora tacksamhet.

Högaktningsfullt
Nina Lagergren

adress: Sjövägen 180, Malen, Sverige.

Stockholm den 7, juni 1947.

FB/BW

Bäste Herr Lillträsk,

Jag tackar Eder hjärtligt för Edert brev av den 1. juni, som jag fick för ett par dagar sedan, och erinrade jag mig därvid den korrespondens som vi tidigare haft i olika ärenden. Edra uppgifter kunna ju vara av synnerligen stort intresse och har jag varit i kontakt med Raoul Wallenbergs moder och hennes rådgivare, och hava de bett mig till Eder framföra deras hjärtliga tack för det intresse Ni visat efterforskningarna av Raoul Wallenberg.

Det synes mig emellertid som om det vore ganska svårt att anordna ett personligt sammanträffande med Eder här i Sverige. Med tanke på Edra tidigare besök här i landet tror jag nämligen att det blir synnerligen svårt för Eder att erhålla ett svenskt inresetillstånd.

Jag får därför föreslå Eder att Ni skickar alla de upplysningar Ni kan angående Raoul Wallenberg antingen till den svenske ministern i Helsingfors, Envoyén Beck-Friis, eller till mig. Måhända vore det bäst att Ni sökte kontakt med Envoyén Beck-Friis, eller hans maka. Den senare är kusin till herr Wallenbergs fader, och kan Ni ju således tala till henne som en av hans släktingar. Resan mellan Lillträsk och Helsingfors tar ju endast tre timmar och kan Ni säkerligen få Edra utlägg ersatta av svenske ministern eller Friherrinnan Beck-Friis.

Jag kan försäkra Eder, att i den händelse Ni har några värdefulla uppgifter angående Raoul Wallenberg, och om dessa upplysningar verkligen kan lämna några konkreta resultat angående hans öde, kommer hans familj att lämna Eder god ersättning härför.

Högaktningsfullt

F. Bernadotte

Herr Uno B. Lillträsk,
c/o Fennia,
L a p p f j ä r d.
Finland.

02
Upplysningar angående Uno B. Lillträsk erhållna av St
lä

Olov Tjernic/alias Uno Lillträsk/

Rymde från Finland på våren 1945. Uppgav sig vara finne
att ha varit fångvaktare vid ryskt krigsfängeläger. Vänta
repressalier. Kom med en del fantastiska uppgifter. Införp-
sades i läger varifrån han rymde.

Dök sedan upp i Stockholm under namn Olov Tjernic och uppgav
sig vara ingermanländare, ha rymt till Finland och kämpat på
Finlands sida i kriget. Infördes i läger. Rymde därifrån och
efterlystes.

Dök senare upp som Lillträsk. Uppgav sig ha varit ombord på
båt till Finland och Leningrad. U.K. ansåg honom vara "icke
önskvärd" och förpassade honom 30/6 1945 till Finland.

I augusti 1945 dök han åter upp i Piteå. Under namn Tjernic,
vilket han påstår vara det riktiga. Han sändes tillbaka till
Finland. Ville stanna för att söka kontakt med ryska legatio-
nen, men detta vägrades, då UK ansåg alla hans uppgifter otill-
förlitliga och inte ville ha mer med honom att göra.

5.5.1947.